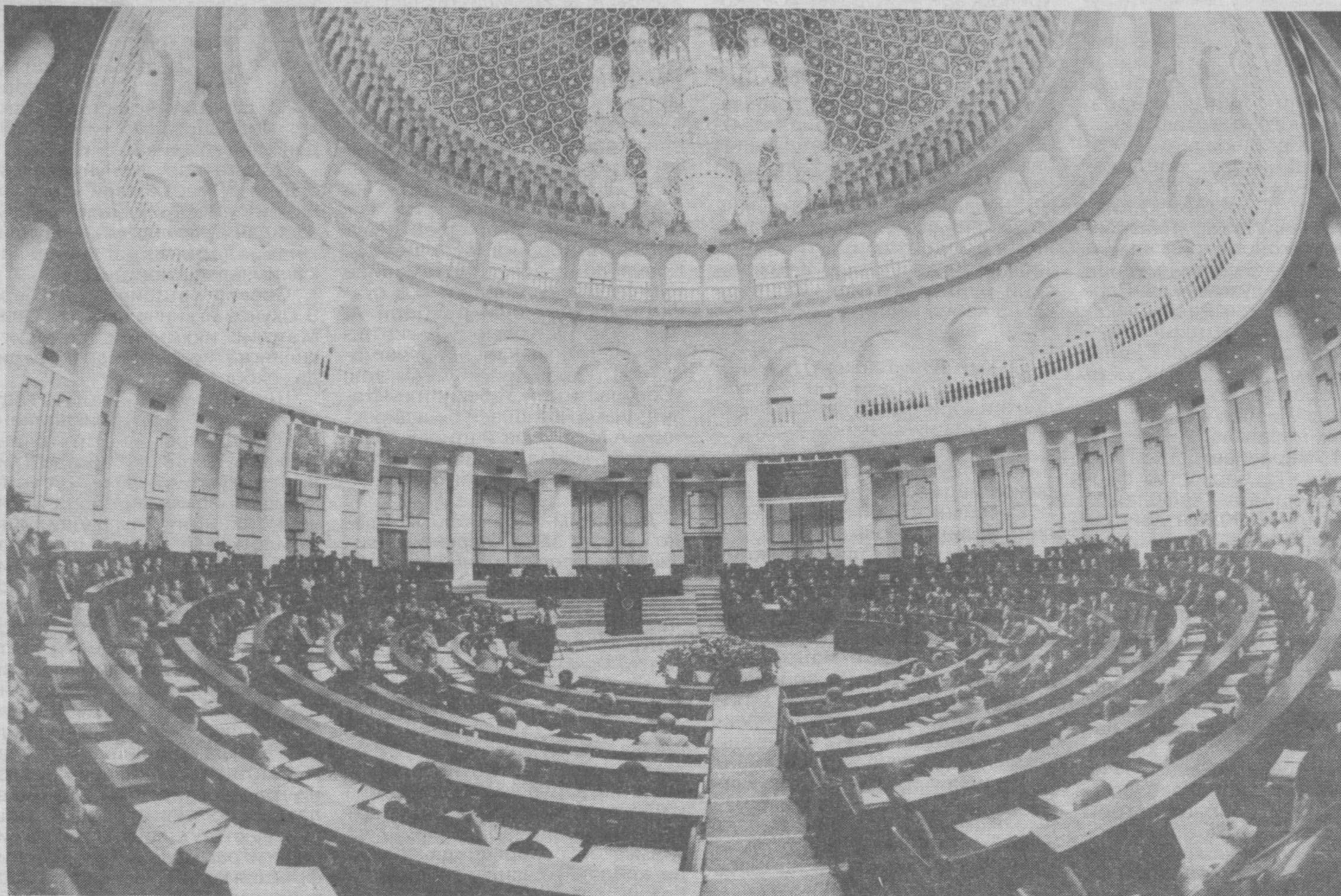

Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси иккинчи сессияси тўғрисидаги АХБОРОТ

25 май куни Тошкентда иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи сессияси бошланди.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов иштирок этди.

Мажлислар залида Вазирлар Маҳкамаси аъзолари, республика ташкилотлари раҳбарлари, элчилар ва хорижий давлатлар дипломатик корпуси вакиллари, чет эл ва мамлакатимиз оммавий ахборот воситалари мухбирлари ҳозир бўлди.

Сессияни Олий Мажлис

Раиси Э.Халилов бошқарди.

Олий Мажлис сессиянинг ишчи органи — котибиятни ташкил этди ва кун тартибини тасдиқлади.

Сўнгра Олий Мажлис Раиси Э.Халилов Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси кўмиталари ва комиссияларининг Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг иккинчи чақириқ Олий Мажлис биринчи сессиясидаги маърузасидан келиб чиқадиган 2000-2002 йилларга мўлжалланган қонунчилик ва назорат фаолиятидаги устувор жиҳатлари тўғрисида маъруза қилди.

Маърузачи Президент Ислон Каримов томонидан олға сурилган мамлакатимизни янги аср бўсағасида ва бошларида ривожлантиришнинг стратегик дастури мустаҳкам ҳуқуқий асосни тақозо этишини таъкидлаб ўтди. Миллий қонунчилик яқин йилларда жамиятимиз ва давлатимиз ҳаётининг барча жабҳаларини янада эркинлаштириш учун қулай ҳуқуқий шарт-шароит ҳамда кафолатлар яратишга йўналтирилган ҳолда тараққий этади. Шу муносабат билан Олий Мажлис фаолиятининг истиқбол дастурида нафақат янги қонунлар қабул қилиш, балки реал

вазиятни ва амалиётни ҳисобга олган ҳолда мавжуд қонунларни такомиллаштириш кўзда тутилган. Айни пайтда, парламент, аввалгидек, қабул қилинган қонунчилик ҳужжатларининг ижросига, жойларда уларнинг қўлланилишини чуқур ўрганиш ва таҳлил қилишга катта эътибор беради.

Парламент депутатлари ҳузурида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов нутқ сўзлади.

(Давоми 2-бетда)

ТАБРИК

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов "Берн Иттифоқи"га аъзо Марказий ва Шарқий Европа мамлакатлари экспорт-кредит агентликларининг навбатдаги Тошкент йиғилиши иштирокчиларига улкан муваффақиятлар ва самимий тилаклар билдирилган табрик хатини йўллади.

ХАЛҚАРО АНЖУМАН

Пойтахтимиздаги "Шератон—Тошкент" меҳмонхонасида бўлиб ўтаётган "Берн Иттифоқи"га аъзо бўлган Марказий ва Шарқий Европа мамлакатлари экспорт-кредит агентликлари йиғилишида халқаро савдо, давлатлараро молиявий ва инвестициявий ҳамкорликни ривожлантиришга доир долзарб муаммолар муҳокама этилмоқда.

СЎНГГИ УЧ КУН МУЖДАЛАРИ

Чоршанба

Пайшанба

Жума

СОДА УСТЮРТНИКИМИ?

Шу кунларда ишлаб чиқариш цехларига асосий асбоб-ускуналарни ўрнатиш ниҳоясига етган Қўнғирот сода заводида келгуси йилдан бошлаб 380 минг тонна кальций, 20 минг тонна озиқ-овқат содаси ҳамда кўплаб миқдорда ош тузи ишлаб чиқарила бошланади.

ЭЪТИРОФ

Шеробод туманидаги Зараутсой горларидан топишган тошларга чизилган кўплаб расмлар бу ер қадимда дастлабки мактаблардан бири бўлганлигидан дарах, деган илмий ғояни асослаб берганлиги боис Термиз Давлат университети профессори, халқаро педагогика фанлари академияси академиги Бекмурод Қодиров Буюк Британиянинг Кембриж университети қошидаги халқаро олимлар маркази томонидан ўтказилган "XX асрнинг энг машҳур истеъдод соҳиблари" танловида голиб деб топилди.

АДО ЭТИЛГАН ИЛК БУРЧ

Куни кеча республикаимиздаги умумий ўрта таълим муассасаларида "Сўнги кўнғирок" тадбирлари ўтказилди. Унда 291830 нафар битирувчи-ўқувчилар иштирок этишди.

Биз ҳам айрим мактабларда бўлиб, бу тадбир нафақат анъанавий, балки ўзига хос байрам эканини ҳис этдик. Гап шундаки, Яккасарой туманидаги 127-мактаб ҳовлиси гулларга тўлиб кетганди.

Сирасини айтганда, бу ўқув йили мактаб жамоаси учун омадлар йили бўлди. Мактаб ўқувчилари туман, шаҳар миқёсида ўтказилган танловларда муваффақиятли қатнашдилар. Энг муҳими, 7-синф ўқувчилари республика миқёсида ўтказилган "Китобхонлик" кўрик-танловида фахрли иккинчи ўринни эгаллашди.

Куни кеча илм масканида бўлиб ўтган "Сўнги кўнғирок" тадбирида ҳам бу жиҳатлар мамнуният билан тилга оли-

ниб, ўртага битирувчилар тақлиф этилди. Улар эса чуқур эҳтиром рамзи сифатида устозларига кучоқ-кучоқ гуллар тақдим этишди, дил сўзларини баён қилишди.

— Мактабимизни 47 нафар ўғил-қизлар битирипти, — деди мактаб раҳбари Рафика опа Одилова. — Булар бизга 11 йиллик таълим-тарбия жараёнида худди ўз фарзандимиздек бўлиб қолди. Уларнинг ҳар бири ўзига хос олам. Бу ўқувчилар ҳақида алоҳида, алоҳида илиқ гаплар айтиш мумкин. Уйлаймизки, битирувчиларимиз устозлари берган таълимни, ўғитларни ҳаётда қўллашди ва мактаб довругини кўтаришга ҳисса қўшишади.

(Давоми 4-бетда)

Ўзбекнинг кўшиғи тугамайди

4-бет

Полвонлари кўп юртим!

5-бет

Болани пулга ўргатиш керакми?

13-бет

Universiada — 2000 Ёшларни аҳилликка чорлайди

15-бет

Moziydan sado

САРМИШ — ЭНГ КЎХНА ДОСТОН

ёхуд унга бугунги кундаги муносабат хусусида

1958 йилнинг куз ойларида академик Яхё Фуломов бошчилигидаги Махондарё илмий археологик экспедициясининг Х.М.Муҳаммедов бошлиқ бир гуруҳ олимлари Бухоро воҳасини ўраб олган қадимги Кампирак мудофаа деворини ўрнаётиб, Навбахор туманидаги "Учтут" хўжалиги ҳудудидаги Қизилча тоғ ёнбағрида чакмоқтошдан ясалган ибтидоий қуроллар сочилиб ётган жойга дуч келадилар. Олимлар аждодларимиз қўли теккан бу чакмоқтошларни қадимги ўрта тош ва янги тош (мелоддан олдинги 7-5 минг йиллар) даврига оид "устахона" ва "шахта"лардан юзага чиқиб қолганини аниқладилар. 60-йилларда қазилмалар бошланди. Учтут номи бутун собиқ Иттифоққа

ёйилди. Кўп ўтмай бу ерга тош даврининг энг кучли мутахассислари академик А.П.Окладников, профессор С.А.Семёнов ва бошқалар етиб келдилар.

Мен ана шу экспедицияда иштирок этишга муяссар бўлганман ва унинг жонқуярлари Турғун ака Мирсоатов ва Абдужаббор акаларга қўшилиб Сармишга борганман. Ушанда улар белимдан арқон боғлашиб, менга петроглифлар устидан бўр билан чизиб чиқишни топширишганди. Мен чизиб чиққан суратларни фотога олишди. (Суратларнинг аксарияти Ж.Қобиловнинг илмий мақолалари ва Сармиш тўғрисидаги номзодлик диссертациясида чоп этилган).

(Давоми 9-бетда)

Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси иккинчи сессияси тўғрисидаги АХБОРОТ

(Боши 1-бетда)

Давлатимиз раҳбари парламентнинг сессияда қўрилаган 2000-2002 йилларга мўлжалланган фаолиятнинг устувор йўналишларини ўзида ифода қилувчи маъмур ҳужжатнинг муҳим аҳамиятга эга эканини таъкидлади. Шу муносабат билан Президент белгиланаётган тadbирларни амалга оширишда, умуман, қонунчилик жараёнида депутатлар, сиёсий партиялар ва бошқа жамоатчилик ташкилотларининг фаол иштироки муҳим ўрин тутганини қайд этди.

Халқ депутатлари ўз мақсад ва вазифаларини аниқ тасаввур этиши, қабул қилинаётган қонунларда ҳар доим сайловчилар фикрини ҳисобга олиши ва ҳимоя қилиши лозим. Сиёсий партиялар фаолият дастурларини янада аниқ режалаштириб олиши ҳамда уни қонунчилик йўли билан изчил амалга оширишга эришиши керак. Улар олдида турган мақсад ягона, бироқ бу мақсадга эришиш йўллари турлича бўлиши мумкин.

Президент, шунингдек, қонунчилик фаолияти механизмининг энг яхши ҳорийи парламентариизм тажрибасини ҳисобга олган ҳолда такомиллаштириш муҳимлигини қайд этди. Бунинг учун, энг аввало, ҳукукий ҳужжатларни тайёрлаш ва қўриб чиқишнинг янада такомиллашган тартибини ишлаб чиқиш зарур. Энг муҳим қонун лойиҳалари бир неча бор қайта қўриб чиқилганидан сўнг қабул қилиниши лозим. Ислон Каримов парламент ишини такомиллаштириш зарурати тўғрисида гапирар экан, келажакда икки палатали қонун чиқарувчи орган тузишнинг тақдирини қайд этди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти мамлакат мудофаа қудратини янада юксалтириш, халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш борасидаги вазифалар, жамият ва давлат ҳаётининг бошқа масалаларига тўхталиб ўтди.

Депутатлар «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси қўмиталари ва комиссияларининг Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг иккинчи чақириқ Олий Мажлис биринчи сессиясидаги маърузасидан келиб чиқадиган 2000-2002 йилларга мўлжалланган қонунчилик ва назорат фаолиятининг усту-

ворлик жиҳатлари тўғрисида»ги ҳужжатни тасдиқлади.

Молия вазири Р.Азимов депутатларга Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг 1999 йилдаги ва 2000 йил биринчи чорагидаги ижроси тўғрисида ҳисобот берди. Бу масала бўйича парламентнинг Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитаси раиси А.Аҳадов қўшимча маъруза қилди.

Сессияда мамлакатнинг асосий молиявий ҳужжати ижроси тўғрисидаги ҳисобот юзасидан Ширин шаҳри ҳокими И.Эрбеков, Фарғонадаги «Нефтьким-монтаж» трести бошлиғи Р.Жалилов, «Билдинг-технолоджиз» Ўзбекистон-Америка қўшма корхонаси бош директори С.Ким, Тошкент Давлат аграр университетининг «Эконометрия ва информатика» кафедраси мудири А.Абдурахимов сўзга чиқди. Парламент Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг 1999 йилдаги ҳамда 2000 йил биринчи чорагидаги ижроси тўғрисидаги ҳисоботни маъқуллади.

Иқтисодий ислохотлар ва тadbиркорлик масалалари қўмитаси раиси М.Умаралиев депутатлар эътиборига «Тadbиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини ҳавола қилди. Ушбу масала юзасидан «Ўзтadbиркорбанк» акциядорлик тижорат банки бошқаруви раиси С.Қамбаров сўзга чиқди.

Олий Мажлисининг кечки йиғилишида депутатлар «Тadbиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси муҳокамасини давом эттирди. Бу масала юзасидан Шаҳрихон шаҳридаги «Ривож» хусусий савдо-ишлаб чиқариш фирмаси бош директори К.Отахонов, «Виртекс» Ўзбекистон-Россия-Америка қўшма корхонаси бошқаруви раиси Б.Обидов, Бойсун тумани ҳокими Т.Хамроев сўзга чиқди. Қонун депутатлар томонидан қабул қилинди.

Шундан сўнг Иқтисодий ислохотлар ва тadbиркорлик масалалари қўмитаси раиси ўринбосари К.Йўлдошев «Фаолиятнинг айрим турларини лицензиялаш тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси юзасидан маъруза қилди.

Қонун лойиҳаси муҳокамасида Андижон шаҳри ҳокими А.Собиров, Чортоқ тумани ҳокими Б.Ҳайдаров, Қашқадарёдаги «Дон - халқ ризқи» акциядорлик жамияти бошқаруви раиси А.Темиров, «Бухоротурист» акциядорлик жамияти раиси М.Зокиров

катнашди. Парламент Қонунни қабул қилди.

«Экологик экспертиза тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини Атроф муҳит ва табиатни муҳофаза қилиш масалалари қўмитаси раиси Қ.Жумабеков сессия муҳокамасига тақдим этди. Аграр, сув хўжалиги масалалари ва озиқ-овқат қўмитаси раисининг ўринбосари И.Жўраев, «СамКочавто» Ўзбекистон-Туркия қўшма корхонаси директори С.Ўроқов, Элликқалъа тумани ҳокими Н.Худайбергенов, Хатирчи тумани ҳокими Э.Турдимов, «Фарғонаазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори А.Абдуллаев чиқишларидан сўнг бу Қонун ҳам қабул қилинди.

Шундан сўнг парламент Олий Мажлисининг Фидокорлар Миллий демократик партиясидан сайланган депутатлар фракциясини рўйхатга олиш тўғрисида қарор қабул қилди.

26 май куни Тошкентда иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг иккинчи сессияси давом этди.

Сессияда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов иштирок этди.

Сессияни Олий Мажлис Раиси Э.Халилов бошқарди.

Депутатлар Олий Мажлис Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раиси Н.Жўраевнинг «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақидаги маърузасини тинглади. Қонун лойиҳаси муҳокамасида Урганчдаги қурилиш-қасб-хунар коллежи директори И.Бойжонов, Ургут тумани ҳокими Х.Нуруллаев, «Наманганқурилиш» трести бошқарувчиси Ш.Матмусаев, Бувайда тумани ҳокими Б.Тўрақулов, Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси раиси Б.Махситов иштирок этди.

Маъмур масала юзасидан Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов нутқ сўзлади.

Давлатимиз раҳбари «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги Қонунни амалга ошириш баркамол ёш авлоди тарбиялаш ва халқаро миқёсдаги спортчиларни тайёрлашда муҳим ўрин тутганини қайд этди. Президент спорт ҳаётимизнинг ажралмас қисмига айланиши, давлат ҳокимияти органлари, депутатлар, кенг жамоатчилик, энг аввало маҳаллаларнинг доимий эътиборида бўлиши лозимлигини таъкидлади. Ислон Каримов Ўзбе-

кистон спортчиларининг халқаро мусобақалар, хусусан, Сиднейдаги ёзги Олимпиада ўйинларида муваффақиятли иштирок этиши мустақил Ўзбекистоннинг жаҳондаги обрўси ва нуфузини янада оширишга хизмат қилишини айтди. Шу муносабат билан Президент мамлакатимиз футболни ривожлантириш, «Пахтакор» жамоаси шухратини тиклаш зарурлигига эътиборни қаратди.

Олий Мажлис янги тахрирдаги «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги Қонунни қабул қилди.

«Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини Иқтисодий ислохотлар ва тadbиркорлик масалалари қўмитаси раиси М.Умаралиев депутатлар эътиборига ҳавола қилди. Қонун лойиҳаси муҳокамасида Қўрғонтепа туманидаги «Оқ сув» фермер хўжалиги раҳбари А.Ахмедов, «Ўзтемирийўлмашташмир» ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори А.Раматов, «Совпластитал» Ўзбекистон-Италия қўшма корхонаси бош директори А.Мелкумов иштирок этди.

Ушбу масала юзасидан Президент Ислон Каримов сўзга чиқди.

Давлатимиз раҳбари мамлакат валютаси заҳираларини тўлдиришнинг асосий манбаи ҳисобланган товарлар экспортини оширишга ҳалақат берувчи барча тўсиқларни бартараф этиш зарурлигини таъкидлади. Экспортга маҳсулот ишлаб чиқарувчи тармоқларни ҳар томонлама ривожлантириш, бундай товарлар турларини кўпайтириш, тушган валютани замонавий технологик ускуналар сотиб олишга ишлатиш зарур. Иқтисодиётимиз келажакда, энг аввало экспорт маҳсулотини ишлаб чиқариш ва уни жаҳон бозорларида сотишнинг қандай ташкил этишимизга боғлиқ.

Парламент янги тахрирдаги қонун лойиҳасини тасдиқлади.

Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитаси раиси А.Аҳадов Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини сессия муҳокамасига тақдим этди. Қонун лойиҳаси муҳокамасида Пахтачи тумани ҳокими Э.Умματος, «Турон» акциядорлик тadbиркор бирлаштурув банки бошқаруви раиси А.Эрдонаев, Тахтақўпри туманидаги «Тахтақўпри» кооперативи раиси А.Одилов, «Ўзнефтьгазқурилиш» акциядорлик компанияси бош директори Б.Ҳафизов, «Янгийўл ёғ-

мой» акциядорлик бирлашмаси раиси М.Худоёров иштирок этди.

Депутатлар «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонунни янги тахрирда қабул қилди.

Сессияда «Фуқаролар муҳофазаси тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси қўриб чиқилди. Ушбу масала юзасидан Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитаси раиси И.Собировнинг маърузаси, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиакомпанияси Бухоро аэропорти директори Т.Бахронов, Томди тумани ҳокими А.Назаров чиқишларидан сўнг қонун қабул қилинди.

Депутатлар, Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси Н.Исмоиловнинг маърузасидан сўнг, айрим қонунчилик ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритди.

Сессия котибати раҳбари З.Охунов иккинчи чақириқ Олий Мажлис иккинчи сессиясига қилинган муносабатлар тўғрисида ахборот берди.

Шундан сўнг, депутатлар Ўзбекистон Республикасининг БМТ Халқаро институтининг халқаро молиявий ижара (лизинг) тўғрисидаги хусусий ҳуқуқни бирхиллаштириш бўйича Конвенциясига қўшилиши ҳақида қарор қабул қилди. Қозғистон Республикаси, Қирғизистон Республикаси, Тожикистон Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси ўртасида терроризм, сиёсий ва диний экстремизм, трансмиллий уюшган жиноятчилик ва томонларнинг барқарорлиги ҳамда хавфсизлигига бошқа таҳдидларга қарши биргаликда курашиш тўғрисидаги Шартномаларни, нефть ва газни транспортировка қилиш давлатлараро тизимларини тузиш учун Институционал асос тўғрисидаги рамкали битимни ратификация қилди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг айрим Фармонлари ва Олий Мажлис Кенгаши Қарорларини тасдиқлади. Парламент А.Ҳабибуллаевни пенсияга чиқиши муносабати билан Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси раислигидан озод қилиш тўғрисида қарор қабул қилди, Ўзбекистон Республикасининг Олий суди ва Олий ҳўжалик суди таркибига ўзгартишлар киритди. Олий ҳўжалик суди раиси этиб, М.Абдусаломов қайта сайланди.

Шундай қилиб, иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси иккинчи сессияси якунланди.

ЎҚИТУВЧИ ЮТУҒИ — ХАЛҚ ЮТУҒИ

Бу дунёда яшашнинг ўзи синов. Синов майдонида биров муваффақият қозонади, биров йўқ. Шундай синов, танлов, курашлар бўладики, бу унда голиб бўлган иштирокчининг ўзи ва мураббийининг ютуғигина бўла олади. Аммо, бу яқинда бўлиб ўтган «Ўқитувчи — 2000» республика танлови мазмунидан жуда йироқдаги фикрлар. Негаки, ўқитувчининг синфдаги ўттиз нафар ўқувчига берган чуқур билими вақти келиб ўттиз тарафга ёйилади ва бу халқ таълими учун фойдали жараёндир. Демакки, ўқитувчи ютуғи — халқнинг ютуғи. Шу маънода «Ўқитувчи — 2000» республика танловининг голиби пойтахтимизнинг Юнусобод туманидаги 70-мактаб она тили ва адабиёти фани ўқитувчиси Дилфуза Фаниеванинг ютуғини чин маънода халқнинг ютуғи дея оламиз.

Яқинда голиб ўқитувчини Тошкент шаҳар ҳокими Қозим Тўлаганов қабул қилди. «Ўқитувчи — 2000» республика танлови голибини табриклаб қимматбаҳо совғаларни

топширар экан, Қ.Тўлаганов унга ва пойтахтдаги барча ўқитувчиларга ўсиб келаётган авлодини тарбиялашда муваффақиятлар тилади. Яна, шунингдек, давлатимизнинг янада мустаҳкамланиши ва юксалиши борасида катта авлод вакилларида эстафетани қабул қилиб оладиган болаларимизга чуқур

Е'tibor

таълим бериш ва уларни тўғри тарбиялашга ўзларининг салмоқли қўлини қўйиш иштиёқида фидойилик билан меҳнат қилаётган мураббийларимизга баркамол авлод тарбиясида катта ютуқлар тилади.

Дилфуза Фаниева ўқитувчилик касбидagi энг муҳим

жиҳат — бу аввало, ўқувчиларни севиш, уларнинг касб маҳоратини такомиллаштиришга интилишдан иборат, деди.

Дарҳақиқат, 16 йилдан бери мактабда фаолият кўрсатиб келаётган Дилфуза Фаниева Ўзбекистон Миллий университетининг филология факультетини тугатган, илм йўлини танлаш — аспирантурага кириб ўқиш орзусида эди. Бироқ, 254-мактаб раҳбари Йўлчи Абдуллаев тавсияси билан у мактабда ишлаб бoшлади. Ва бу билан кам бўлмади.

Кам бўлмаслигининг йўли интилишда, изланувчанликда. Интилган эса олдин ҳам имкон топган, ҳозир ҳам имкон топаётган, бундан кейин ҳам имкон толаверади. Хулоса шуки, интилганга толе ҳаминша ёр!

Ш. НИШОНОВ.

Суратда: «Ўқитувчи — 2000» республика танловининг голиби Дилфуза Фаниева.

Сергей ЛЮБЧИЧ олган сурат

Tadbir

Куни кеча пойтахтимиздаги 298-мактабда бошлангич синфларнинг битириш кечаси бўлиб ўтди. Бунда 4- «В» ва 4- «Г» синфлар ўқитувчиси Наргиза Мавлонова бошчилигида тайёрлаган қизиқарли саҳна чиқишлари томошабинларга катта завқ-шавқ бахш этди. Ўзтиборли томони шундаки, бу синфлардаги болалар ҳали ўзлари 4-синфни битираётган бўлса ҳам, булар орасида катта катта мусобақа голиблари, чемпионлар, турли медал соҳиблари бор. Масалан, Обиджон Абдурахмонов ва Асатжон Яқвалхужаевлар Ўзбекистонда усмирлар уртасида таэквондо бўйича утқа-

БИТИРУВЧИ СИНФДА ЧЕМПИОНЛАР БОР

зилган чемпионатда бронза медал соҳиблари, биринчиси қизил, иккинчиси қора, белбоғ соҳиблари бўлишган. Яна бир ўқувчи бола Арофатхон Қодирова Андижонда акробатика бўйича утқазилган Ўзбекистон чемпионатида III ўринни эгаллаган.

Булардан ташқари, катта рақс тугарақларида ушбу 4-синфдан қизлар қатнашди ва бир қанча совринли уринлар олишган, дейди уларнинг ўқитувчиси Наргиза Мавлонова.

Уюштирилган қизиқарли томоша сўнггида ўқувчилар ўқитувчисида гуллар тақдим этишди. Ота-оналар томонидан эса ўқитувчи Наргизахонга илиқ сўзлар айтиildi.

Бурхон РИЗОКУЛОВ

Акмал Рўзикулов кўшиқ айтишни жуда-жуда яхши кўради. Бу муҳаббат танловда 1-ўринни олишига муҳим омил бўлди.

га барча шароитларни яратиб беришди. Айниқса, ўқувчи-ёшларнинг шаҳардаги ишлаб чиқариш корхоналари, олий ва ўрта-махсус ўқув юртлари, меҳрибонлик уйларига ташрифи ва ижодий учрашувлар, гўзал Самарқанднинг кўҳна ва навқирон тарихий обидаларига қилган саёҳату томошалари узоқ вақт уларнинг ёдидан чиқмайдиган бўлди.

«ПРЕЗИДЕНТ АСАРЛАРИНИ ЎРГАНАМИЗ»

Самарқанд шаҳридаги Президентимиз ўқиган 21-мактаб ташаббуси билан бошланган «Президент асарларини ўрганамиз» кўрик-танловининг якунловчи босқичи ҳам айти байрам кунларига тўғри келди. Вилоят Кўғирчоқ театри биносида 21 май куни бўлиб

«Ором» болалар боғчаси пойтахтнинг энг намунали боғчаларидан бири. Боғчанинг ёш санъаткорлари ҳам энг яхшилардан эканлигини исботлашиб, 1-ўринни эгаллашди.

ЎЗБЕКНИНГ КЎШИҒИ ТУГАМАЙДИ

ўтган кўрикда танловнинг ҳудудий ғолиблари — Пахтачи туманидаги 35-мактаб, Пастдарғом туманидаги 45-мактаб, Темирийўл туманидаги 64-мактаб, Оқдарё туманидаги 45-мактаб, Жомбой туманидаги 40-мактаб ҳамда Самарқанд тижорат коллежи жамоалари иштирок этишди. Президент фаолияти ва асарлари билан боғлиқ 5 шарт бўйича бўлган танловда Темирийўл, Оқдарё ва Пастдарғом тумани вакиллари яхши тайёргарликка эга эканликларини намойиш қилишди.

РЕГИСТОН

Юртимизга келган ҳар бир меҳмон, албатта, Самарқандга бир бор саёҳат қилишни ниятлайди. Самарқандга борганлар эса Регистонни кўрмасдан қайтмайдилар. Гўзал шаҳарнинг бу ажойиб ёдгорлик мажмуаси 300 йилдан ошиқ вақт мобайнида ушбу кўринишга келган. Улуғбек, Шердор ва Тиллакори мадрасалари ўртасида жойлашган Регистон майдони не-не тарихий ҳодисаларга гувоҳ. Бугунга келиб бу гўзал маскан халқимизнинг яна бир тарихий

анъанасига макон бўлаётир. 1997 ва 1999 йиллари Регистонда бўлиб ўтган «Шарқ тароналари» халқаро санъат фестивали анъанавий бўлиб қолди.

21 май куни Регистон яна меҳмонларни ўз бағрига чорлади. «Ўзбекистон — Ватаним» кўшиқ байрамининг тантанали очилиш маросими шу куни кеч соат 19 да ушбу майдонда бўлиб ўтди. Барча байрам иштирокчиларининг давлатимиз мадҳиясини биргаликда ижро этишлари билан бошланган сурурбахш наволарга томошабинлар, Регистон, Самарқанд ва қалдирғочлар жўр бўлишди.

ЭЪТИРОФ ТУЙҒУСИ...

Ер юзиди олти миллиард одам яшаётган бўлса, демак, олти миллиард дунё бор. Ҳеч ким ҳеч кимни такрорламайди, ҳеч ким ҳеч кимга ўхшамайди. Ҳар бир одам боласига ўзигагина хос нимадир берилган.

Олти миллиард одамнинг олти миллиард кўнглини боғлаб турадиган тушунча, туйғулар ҳам кўп. Шулардан бири — эътироф туйғуси. Ҳар бир

одам ўзига эътибор беришларини, эътироф этишларини хоҳлайди ва бунга тўла-тўқис ҳақлари бор. Аммо бунга эришиш учун эътироф этишга лойиқ иш қилиш лозим.

Кўшиқ байрами дастуридаги кўрик-танлов иштирокчилари шундай туйғу билан саҳнага чиқишди.

кўшиғини ижро этган Катта-қўргон туманидаги 5-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Акмал Рўзикулов ҳамда Тошкент шаҳар Акмал Икромов туманидаги 394-болалар боғча-мактабининг «Ором» ўғил болалар хор жамоасига 1-ўрин берилди. Хоразм вилояти Янгиариқ туманидаги 1-мактаб қошидаги «Мерос» фольклор-этнографик ансамбли ёш санъаткорлари 2-ўринга лойиқ деб топилди. 3-ўрин эса Навоий вилояти Навбахор туманидаги 3-мактабнинг болалар хор жамоасига насиб этди. Кўрик-танловнинг бошқа иштирокчилари

Хоразмликларнинг етти ёшидан етмиш ёшигача санъаткор. Кўшиқ байрамида хоразмлик болалар маҳоратларини намойиш этишиб, 2-ўринга лойиқ деб топилдилар.

...ВА ЭЪТИРОФ

Ҳамид Олимжон номидаги вилоят мусикали драма театрига йиғилганлар Ватан мадҳидаги гўзал куй-кўшиқ, дилтортар рақс-томошалардан баҳраманд бўлишди.

Ўзбекистон телерадиокомпанияси қошидаги мақомчилар ансамбли раҳбари Темур Маҳмудов бошчилигидаги Ортик Отажонов, Жўра Ортиқов, Эркин Рўзиматов, Муҳаммаджон Отажонов, Дилбар Маликова, Миржон Вафоевлардан иборат ҳакамлар эса ёш санъаткорларнинг чиқишларини баҳолаб бордилар.

Ғолибликка, эътирофга иштиёқманд ёшларнинг ҳеч қайсиниси ҳакамлар, байрам ташкилотчилари ва томошабинлар эътиборидан четда қолмади. Самарқанд вилояти, Пастдарғом туманидаги 19-болалар боғчаси хор жамоаси жўрлигида «Самарқандим»

рига ҳам халқ таълими вазирлигининг фахрий ёрлиқлари ва ташкилотчиларнинг совғасаломлари тақдим этилди.

МАНГУ КЎШИҚ

Дунё гўзал, ҳаёт гўзал, одамлар гўзал. Фақатгина бунини кўра билиш керак. Нафосат ошиқлари учун ҳаётнинг ўзи бир гўзал кўшиқ — мангу кўшиқ.

«Ўзбекистон — Ватаним» кўшиқ байрами шундай гўзал кўшиқнинг бир оҳанги бўлиб қолди. Самарқандда бўлиб ўтган байрам ниҳоясига етди. Аммо кўшиқ байрами тугагани йўқ. Тугамайди ҳам. У кўнгилларда давом этмоқда. Анъанавий кўшиқ байрами бундан кейин ҳам давом этаверади, янги-янги оҳанглар тугилиб, мангу кўшиқ оҳангларига кўшилиб бораверади.

Хусан НИШОНОВ

МЕҲР

Кўшиқни ҳаммамиз яхши кўрамыз. Барчамиз камида хиргойи қиламыз. Куй-кўшиқ, санъатга меҳр миллатимиз ўзига хослигининг ажралмас қисмига айланиб кетган. Бунини аввал хабар берганимиз, Самарқанд шаҳрида бўлиб ўтган Халқ таълими вазирлиги тасарруфидаги таълим муассасаларининг ўқувчи-ёшлари ўртасида ўтадиган «Ўзбекистон-Ватаним маним» республика кўшиқ байрами ҳам исботлади. Байрам иштирокчилари орасида энди юришни ўрганган болакайдан тортиб, боғча тарбиячиси, мактаб ўқитувчисигача бор эди.

БАЙРАМ БАЙРАМДЕК ЎТСИН

деган гап бор. Самарқандликлар ҳам бу гапга амал қилишди. Нуфузли тadbирга юқори савияда тайёргарлик кўрган мезбонлар меҳмонлар-

Навбахор туманидаги 3-мактаб хор жамоаси ҳам бўш келмади. Шу сабаб уларга 3-ўрин насиб этди.

Бурхон РИЗОКУЛОВ олган суратлар.

АДО ЭТИЛГАН ИЛК БУРЧ

(Давоми. Боши 1-бетда)

Шундан сўнг битирувчиларга илк сабоқ берган муаллимлар, ота-оналар, туман халқ таълими вакиллари сўзга чиқишиб, битирувчиларни табриклашди.

Сездикки, шу куни барча-барчада ажиб бир ўзгариш, қандайдир англаб бўлмас ҳис-ҳаяжон бор эди. Бу — болалик билан хайрлашиш, болалик билан мулоқот қилиш онлари эди, назаримда. Албатта, болаликда шўхлик, айрим ҳақиқатларни тушуниб етмаслик, баъзи бировларнинг гапига кириб, дарс-машғулотларни тингламаслик ҳоллари бўлади.

— Мен, муаллим, мактаб—ўқувчи ҳаётидаги имконият эканлигини англаб етдим, — деди шу мактабни ўтган ўқув йилида тугаллаган Дмитрий Тен. — Шу боисдан бугун ўқитувчиларимга бир кучоқ гул келтирдим.

Бир кучоқ гул. Ундан муаллимларнинг кўнгли тоғдай кўтарилади. Бу — ўқитувчи ҳаётидаги энг ўзгал, роҳатли дамлар. Буни ҳамма-ҳаммамиз — шифокору олим, ишчию деҳқон, амалдору оқсоқоллар англаб етишлари шарт. Ният шулки, шундай дамларда, тадбирларда озгина эътиборли, озгина саховатли бўлсак, ютқизмаймиз. Демократизми, мактабдаги 47 нафар битирувчининг ҳамда ўтган йилларда илк масканини тугатиб кетганларнинг кадрларимизни чуқур билаётганликлари, устозлар иззатини жойига қўяётганликлари, ўзлигини англаб ҳушёр, эътиборли бўлаётганликлари қувонарлидир. Ана шу фикрларни тасдиқлагандек, “Сўнгги кўнғирок” чалинди. Устозлар шогирдларига тилакларини изҳор қилиб қолишди: “Мустақил ҳаётга қўйган қадамларинг кутлуғ бўлсин!”, “Оқ

йўл, битирувчилар!”, “Кадрдон мактабингни унутма!”.

Ана шундай тадбирлардан бири Самарқанд вилояти Пахтачи туманидаги 45-ўрта мактабда ҳам бўлиб ўтди. У ердаги “Сўнгги кўнғирок” тадбири уч авлод (10,20 йил олдин битирганлар) учрашувига айланиб кетди. Ўзбекистон Республикаси гимни янграб, юракларни ҳаволантирди.

Мактаб раҳбари Х.Ҳамроева миллий дастур йўналишларини ҳаётга жорий этиш бўйича мактаб миқёсида қилинаётган ишлар ҳақида тўхталди ва бу йилги битирувчилар тўғрисида самимий фикрларини айтди.

Сўнгра битирувчиларни Пахтачи тумани халқ таълими бўлими мудири А.Очилов, “Қарнабот” ширкатлар хўжалиги раиси К.Мейлиев ва бошқалар мустақил ҳаёт бўсағасида турганликлари билан самимий кутладилар.

Битирувчилар ўз навбатида мактаб раҳбарига, жамоасига миннатдорчиликларини билдиришиб, улар берган таълимни ҳаётда оқлашларини айтдилар. Хуллас, бу тадбир барча-барчанинг қалбида узок вақт сақланиши шубҳасиздир.

ЎҚИТУВЧИ
БЎЛМОҚЧИМАН

Нодира ТОЖИБОЕВА,
Оққўрғон туманидаги 8-мактабнинг 11-битирувчи синф ўқувчиси:

— Мен Оққўрғон туманидаги 8-умумтаълим мактабининг 11-синфини муваффақиятли тугалаш арафасида турибман. Сирасини айтганда, Юртбошимизнинг ғамхўрликлари ва меҳрибонликлари биз ёшларни яхши билим олишга ундади. Президентимизнинг “Ҳозирги энг муҳим, энг долзарб вазифамиз — жамиятимиз аъзоларини, авваламбор, вояга етиб келаётган ёш авлодни камол топтириш, уларнинг қалбида миллий ғоя, миллий мафкура, ўз Ватанига меҳр-содқат туйғусини уйғотиш, ўзлигини англаш, миллий ва умумбашарий қадриятлар руҳида тарбиялашдан иборатдир”, деган кўрсатмаларини синф раҳбаримиз Пўлат ака Оқжигитов ҳар биримизнинг онгимизга етказиш учун ҳаракат қилдилар. Айниқса, мактабда “Одобнома”, “Ватан туйғуси”, “Маънавият асослари” фанларининг ўқитила бошлаганлиги биз ёшларнинг руҳий дунёимизни янада бойитишга ҳисса қўшди.

Мана, ҳозир 22 нафар ёшлар кадрдон мактабимизни яхши баҳолар билан тугалламоқдамиз. Ҳар биримиз келажакда ким бўлишимизни олдиндан белгилаб олганмиз. Мен ўқитувчилик касбини танладим. Дугоналаримнинг кўпчилиги шифокорлик, тикувчилик касбларини танлаган. Ўғил болалар ҳам ўзлари ёқтирган касбларни эгаллаш тараддудида.

Мақсадимиз, келажакда қайси касбнинг эгаси бўлсак ҳам, она-Ватанимизнинг муносиб фарзандлари бўлишга ҳаракат қиларимиз. Келажак ижодкорлари сифатида бор кучимиз ва маҳоратимизни ишга солиб, нурли келажак сари интилиб яшашни ният қилганмиз. Бу билан устозларимиз берган таълим ва тарбияни бир қадар оқлаган бўларимиз.

Курбонбой
МАТКУРБОНОВ

Rasmiy bo‘lim

ИМТИҲОН
ТАЙЁРГАРЛИКНИ
ЎҚИТАДИ

Умумтаълим мактабларида битириш имтиҳонларига тобора оз фурсат қолмоқда. Бу, албатта, битирувчи синф ўқувчиларини янада билимни чуқурроқ эгаллашга, ҳушёр бўлишга ундайди. Чунки IV чорак ҳал қилувчи чорак. Йил давомида дарс ва дарсдан ташқари олинган билимлар синондан ўтади.

Айни кунда Халқ таълими вазирлигининг “Ўзбекистон Республикаси умумий ўрта таълим муассасаларида 1999-2000 ўқув йилини якунлаш, битирувчи синфларда ўқувчилар билим ва кўникмаларини аттестациядан ўтказиш тўғрисида”ги (35-сонли, 2000 йил 29 февраль) буйруғига мувофиқ, ҳар бир мактаб педагогик жамоаси битириш имтиҳонларини ташкилий-услубий жиҳатдан юқори савияда ўтказиш учун тайёргарлик ишларини бошлаб юбордилар. Имтиҳон жараёнига тайёргарликни кузатиш мақсадида пойтахтнинг С.Раҳимов туманидаги 310-мактабда, Шайхонтохур туманидаги 34, 42, 59, 84-мактабларда бўлиб, тайёргарлик жараёни ўрганилди. Қувончлиси, шаҳар халқ таълими Бош бошқармасининг 29.03 даги 46 ОП буйруғи асосида туман халқ таълими бўлимларининг режалари тузилиб, мактабларга етказилганлигидир. Муҳими, Тошкент шаҳри мактаблари имтиҳон дискетларини буюртма асосида тўлиқ олишга эришганлар. Ўз навбатида мактаб жамоалари ўз ички буйруғи асосида тайёргарлик ишларини бошлаб юборганлар. Республика Таълим маркази томонидан чоп этилган битирув имтиҳон билетлари асосида мактабларда консультация жадваллари тузилиб, кўшимча дарслар ташкил қилинган...

Синов ўта масъулият ва тайёргарлик талаб этади. Шу боис мактаб фойесида ёки ҳар бир ўқувчининг кўзи тушадиган жойга “Синовлар яқинлашмоқда”, “Имтиҳон—2000”, “Имтиҳонларни “аъло” баҳоларга топшираман” каби чақириқ ва шиорлар ёзилиши зарур. Шунингдек, ота-оналар билан имтиҳонлар олди суҳбатлари ўтказилса, фойдадан холи бўлмайди. Қисқаси, битирув имтиҳонларининг ўз вақтида соз ва сифатли ўтказилишига барчамиз масъулмиз.

РТМ умумий ўрта таълим бўлими

Жорий ўқув йилидаги битириш имтиҳонларида IX синф ўқувчилари она тилидан ижодий ёзма иш (баён) ёзадилар. Сирасини айтганда, она тили ўқитиш методикасида шахсни ўзгартириб баён ёзиш, кўшимча топшириқли баён, тасвир қўшиб ҳамда бошлаб бериш йўли билан баён ёзиш каби баён турлари мавжуд. Битириш имтиҳонларида ижодий баённинг кўшимча топшириқли ҳамда бошлаб

эркин равишда иншо ёзиш малакаларининг шаклланишига замин ҳозирлайди.

Ижодий баён матнлари ўқитувчи томонидан танланади ҳамда мактаб методбирлашмаси ва раҳбарияти томонидан тасдиқланади. Ихтисослаштирилган мактаблар мазкур тавсиядан фойдаланиб, ўз йўналишлари, мақсадларидан келиб чиқиб, мавзулар мазмунини кенгайтиришлари, ўқувчилар билими, савияси ва имкониятларига мос-

2. Соғлом авлод — истиқлол таянчи.

3. Ўтганлар эсланса бу албат — савоб,

Тириклар қадри ҳам билинар шу тоб.

4. Миллий мафкура — халқимизни бирлаштирувчи куч-қанот.

5. Озод бўлсанг — озод бўл!

Эркин бўлсанг — эркин бўл!

МАВЗУЛАР ЎҚУВЧИЛАР
ТАФАККУРИНИ РИВОЖЛАНТИРАДИ

бериш йўли билан ёзиладиган турларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ. Кўшимча топшириқли баён ёзишда ўқувчи матн мазмунига боғлиқ кўшимча топшириқни ўз қобилияти даражасида, шахсий кузатишлари асосида мустақил ва ижодий равишда ёзса, бошлаб бериш йўли билан баён ёзишда бошланиши берилган ҳикояни ўқувчилар мустақил ва ижодий давом эттириб, уни тўлиқ ҳикоя шаклига келтирадилар.

Ижодий баённинг ҳар иккала тури ҳам ўқувчилар тафаккурини ривожлантиришга, ижодий қобилиятларини ўстиришга ёрдам беради,

лаштирилиши лозим. Танланган матнлар Ватан туйғуси, миллий қадриятлар (аждодларимиз Ал-Хоразмий, Беруний, ибн Сино, Алишер Навоийларнинг ҳаёти ва ижоди ҳақидаги ибратли ҳикоятлар, ҳикматлар), истиқлол ғалабалари, иқтисод ва ҳуқуқ, табиат муҳофазаси, тадбиркорлик, саховат, мурувват каби мавзуларда бўлиб, ўқувчиларнинг умумий саводхонлигини ошириш билан бирга, билиш фаолиятини кенгайтиришга, тафаккурини бойитишга хизмат қилиши лозим.

Ёзма ишга қуйидагича мавзулар берилиши мумкин:

1. Ўзбекистон — Ватаниманим.

Мустақил бўлсанг — мустақил бўл!

(Президентимиз асарлари мисолида).

6. Она тилим — жону дилим.

Ёзма ишни баҳолашда ўқувчининг мустақил фикрлаш қобилияти, ижодкорлиги, мантикий мушоҳада юритиб, воқеа-ҳодисаларга нисбатан шахсий муносабати ва имло саводхонлиги ҳисобга олинади. Ижодий баён амалдаги баҳо меъёрлари асосида баҳоланади.

РТМ ўзбек тили
ва адабиёт бўлими

Тоштемир полвон Муҳаммадиевнинг номи бугунги кунда нафақат Ўзбекистонда, Марказий Осиёда, керак бўлса жаҳонда машхур. У қатор нуфузли халқаро кураш мусобақаларида ғолибликни қўлга киритиб, кўплаб совринлар соҳиби бўлган ўзбекнинг номдор полвони. Тоштемир полвон кураш бўйича жаҳон чемпионатининг биринчи ғолиби. "Маърифат"нинг бугунги меҳмони ана шу Тоштемир полвон Муҳаммадиев бўлади.

Mehmonxona

Кейинги йилларда менга асосан Эргаш полвон Худойбердиннинг кўп меҳнатлари сингмоқда. 1993 йилдан буён ана шу инсон менга мураббийлик қилиб келаяптилар. Эргаш полвон самбо ва дзюдо курашлари бўйича спорт устаси, миллий курашимиз усулларини мукаммал эгаллаган полвонлардан бири. Айни кунда у Олтинсой тумани жисмоний тарбия ва спорт кўмитасининг раиси вазифасида ишлайди.

—Тоштемир полвон, анъаналаримизга кўра, меҳмонимиздан унинг ўқувчилик йиллари, муаллимлари ҳақида сўраймиз. Ўқувчиларни эса, одатда, машхур кишиларнинг таржимаи ҳоли, ҳаёт йўли кўпроқ қизиқтиради. Энг аввало, зукко муштарийларимизга ўзингизни яна бир бор таништиринг. Болалик давларингизни ҳам эслаб ўтсангиз, янада яхши бўлади.

—Мен 1968 йилда Сурхондарё вилояти Бойсун тумани Бойсун жамоа хўжалигидаги Даштиғоз қишлоғида туғилганман. Раҳматли отам Тўрабой Муҳаммадов отга ишқибоз, чавандоз одам эдилар. Отам қонидан ўтган хислат бўлса керак, мен ҳам отга қизиқаман. Онам Майсара момо 75 ёшга кирдилар. Нима десак экан, онам кўнғирот момоларнинг ҳақиқий вакили. Болаларча самимий ва содда, фарзандларию набираларига нисбатан ўта меҳрибон бир инсон. Эртадан кечгача қўллари дуодан тинмайди. Мана шу жорий йил бизнинг қавму қариндошларимизга катта бахт олиб келди. Онам ва акам Эгамберди полвон муқаддас ҳаж сафарига бориб келдилар. Бир ота-онадан беш ака-укамиз. Акамлар Турди, Худойберди, Эгамберди хожи, Шойим — ҳаммалари ҳам ўз даврида кураш тушишган.

Болалик йилларимдан ширин хотираларим жуда кўп. Муаллимларим бири-биридан содда, самимий инсонлар. Мен уларнинг ҳаммаларини ҳурмат қиламан, уларнинг ҳар қандай хизматларини дилдан бажараман. Мен синфимиз ўқувчилари орасида яхши ўқирдим, мактабни ҳам яхши баҳолаб билан тугатганман. Самарқанд қишлоқ хўжалиги институтига ҳам кириш имтиҳонларини "4" ва "5" баҳолабга топширганман, худди ана шундай баҳолабда институтни тугатганман.

Болалигимни эсларканман, даштиғозлик катталар биз болаларни ўзаро кураштирганлари бирма-бир кўз ўнгимдан ўтади. Йиқилиб, йиқитиб кураш туша-верардик. Раҳматли акам Худойберди полвон менинг тарафимни олиб турарди. Менинг энг биринчи мураббийим ҳам ана шу акам

Худойберди полвон эдилар. У киши оламдан ўтдилар. Илоё, жойлари жаннатдан бўлсин! Акам тинимсиз менга кураш сирларини ўргатарди. Ҳозиргача мусобақаларда мен ишлатаётган "Илдирма", "Қоқма", "Ўрама", "Қўшша", "Норпуш", "Қўтарма", "Бурама", "Қўтариб бураб ташлаш", "Силтаб отиш", "Елкага олиш" каби усулларни менга илк бор Худойберди акам ўргатган. Акам иккаламиз курашга тушардик. Акам менга нисбатан жуда кучли эди, шу сабабли ҳам мени авайлаб курашарди...

Сурхон ва Қашқа воҳаларида азалдан тўйларда ку-

раш берилади. Кураш энг кичик болалардан бошланиб, номдор полвонларнинг беллашуви билан якунланади. Ана шу тўй курашларида илк бор мени кураштирган инсон ҳам раҳматли акам Худойберди полвон бўладилар...

Ҳалиям она қишлоқда яшайман. Оилалиман, 5 нафар фарзандим бор. Катта қизим Ноила 1-синфда ўқийди, Шоира қизим 6 ёшда, Шоҳиста қизим 3 ёшда, Шерхонбек ўғлим 2 ёшда, энг кенжа полвонимиз Музаффарбекнинг ҳали "чилла"лари ҳам чиққани йўқ, хотиним Гулсума уй-рўзғор ишларию болалар тарбиясидан бўшамайди. Фермер хўжалигимизда деҳқончилик билан шуғулланамиз, хонадонимизда қўй ва мол боқамиз.

—Сиз яна кимларни устозим деб эътироф эта-сиз?

—Юқорида айтганимдай, бизда полвонлар асосан тўй курашларидан етишиб чиқ-шади. Улар ана шу курашларда элга танилади, ўзига хос обрў-эътибор топади, кураш сирларини ўрганади. Худди шундай, мен ҳам ўша ўспиринлик йилларимдаёқ миллий курашимиз сир-ас-рорларини эгалладим. Талабалик йилларимдан тортиб ҳозирга қадар машқ қиламан. Жума полвон Тошпўлатов, Рўзи полвон Ўтаев, Алишер полвон Норбоевлар менга турли даврларда мураббийлик қилишган.

1999 йилда устозимга "Йилнинг энг зўр мураббий-си" номи берилди.

—Тоштемир полвон, сиз асосан мустақиллик йилларида ном чиқарган полвонсиз. Тўғрими? Бу ҳақда ўзингиз нима дей-сиз?

—Сизга бир нарсани айт-тайми? Собик шўролар ҳукуматида спортчиларнинг қадри йўқ эди. Юртимизда мустақиллик эълон қилин-ган куннинг эртасидан эъти-боран Юртбошимиз Ислам Каримов Ўзбекистон давла-тида жисмоний тарбия ва спорт ишини энг долзарб масала даражасига кўтар-ди. Мен сизга айтсам, фа-қат мана шу инсоннинг саъй-ҳаракатлари билан миллий курашимиз жаҳон миқёсига кўтарилди.

Энди саволингизга жа-воб берадиган бўлсам, мени фақат истиқлол жа-ҳонга танитди. Мен шуни фахр билан айтаманки, мен истиқлол полвониман. 1993 йилда Ал-Ҳаким Ат-Терми-зий бобомиз хотирасига ба-ғишлаб Термиз шаҳрида ўтказилган 1- халқаро тур-нирда 100 килолик вазнда иштирок этиб 3-ўринни эгалладим. 1995 йилда ана шу халқаро турнирда 100 килолик вазнда қатнашиб 1-ўринни эгалладим. 1997 йилда ушбу турнирга халқ-аро миқёсда катта эътибор қаратилди. Ушбу мусобақа-да мен 2-ўринни эгалла-дим. Ана шунда мусобақа майдонидан "Дамас" ру-

сумли машинани миниб чи-қиб кетдим.

Полвонлар ўзларига пир билган ҳазрат Алининг но-мини мудом қалбимда сақ-лайман. Сизга яна битта гапни айтсам. Мен ҳар са-фар даврага тушар бўлсам, Ат-Термизий бобомнинг руҳи-покларидан ўзимга куч-қувват сўрайман. Худо-га шукр, Ат-Термизий бо-бомнинг руҳи-поклари мен-га куч-қувват бағишлаб ке-лаяпти. Қаранг, 1999 йил Ат-Термизий бобомиз хоти-раларига бағишлаб ўтка-зилган 3- турнирда 112 ки-лолик вазнда қатнашиб, фахрли 1-ўринни эгалла-дим. Президентимиз томо-нидан қўйилган "Нексия" русумли машинани қўлга киритдим.

1999 йилнинг 1-2 май кунларида Ватанимиз пой-тахти Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган 1- жаҳон чем-пионатида ғолиб бўлдим. "Олтин медаль" ва 10 минг АҚШ доллари билан тақ-дирландим. Шу йилнинг ок-тябрь ойида Президентимиз соврини учун бўлиб ўтган халқаро кураш мусобақаси-

керак. Сўрамасингиздан бурун айта қолай. Анчагина ёш шогирдларим бор. Улар орасидан 2 нафар шогир-дим жуда яхши курашаяп-ти. Улар Суннатилло полвон Тўрабоев ва Абдуғани пол-вон Бобоназаровлардир. Улар яқин-орада, керак бўлса жаҳон миқёсда, ўзларини кўрсата бошласа-лар керак.

—Полвон, сиз нима са-бабга кўра, яқинда Шах-рисабз шаҳрида Амир Темур хотирасига бағиш-лаб ўтказилган халқаро мусобақада майдонга тушмадингиз?

—Рости, шу кеча-кундуз-да ана шу саволни жуда кўп марта эшитаяпман. Шаҳри-сабзда бўлиб ўтган халқ-аро мусобақагача бўлган икки ой давомида машғу-лотларда бўлмадим, яъни тайёргарликларим паст да-ражада эди. Бор-йўғи ана шу сабабли Амир Темур хо-тирасига бағишланган му-собақага тушмадим. Бунга устозим Эргаш полвон Ху-доёров ҳам розилик берма-ди. Менда бир одат бор, ўзимга ишонмасам даврага кирмайман.. Мана ҳозир қатъий тартиб асосида машғулотлар ўтказаяпман. Кундан-кунга машқларимни кучайтираяпман. Яқинда Тошкентда ўтадиган Рес-публика саралаш мусобақа-ларида даврага тушаман. 5 вазнда ўтадиган ушбу сара-лаш мусобақасида ғолиб деб топилган 5 нафар пол-вон жорий йилимизнинг июль ойида Туркия давла-тида бўлиб ўтадиган кураш бўйича 2-жаҳон чемпиона-тида иштирок этади. Мақ-садим, энг аввало ана шу мусобақада ғолибликни қўлга киритиб, сўнгра Тур-киядан ҳам ғолиб бўлиб қайтиш. Яна битта ниятим бор. Вилоятда битта махсус кураш мактабини очиб, ма-ҳаллий ёшлар орасидан олимпиада ва жаҳон чем-пионларини етиштириб чи-қаришдир.

—Бўш пайтларингизни қандай ўтказасиз? Уй-рўзғор юмушларига кўмаклашасизми? Яна битта савол: Қандай та-омларни хуш кўрасиз?

—Бўш пайтларимда китоб варақлашни, газета-журнал ўқишни яхши кўраман. Аб-дулла Орипов, Муҳаммад Юсуф шеърларини ва Али-шер Навоий ғазалларини мутлола қиламан. Озода Нурсаидова, Маҳмуд Намо-зов ва "Фаёд" гуруҳи ижро-сидаги ашулаларни эши-тиб, дам оламан. Уй-рўзғор юмушларига ёрдамлаша-ман. Таомлар борасидаги саволингизга келсак, қўй гўштини ўз ёғига қовуриб ейишни яхши кўраман.

—Келгуси ишларингиз-да омадлар тилайман. Сухбатингиз учун раҳмат!

"Маърифат"нинг махсус мухбири
Абдували ОБИДДИН
сухбатлашди.

ПОЛВОНЛАРИ КЎП ЮРТИМ!

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ТАЪЛИМИ: МУҲИМИ ИНТИЛИШ БОР

Тошкент вилояти ўзига хос хусусиятларга эга бўлган ҳудуд ҳисобланади. Чунки вилоят Тошкент шаҳрига яқин бўлиб, ўқувчиларнинг кўпчилиги пойтахтдаги олий ва ўрта махсус билим юртлирига ўқишга кириш имкониятига эга. Вилоятда битта олий ўқув юрти, 18 та ўрта махсус билим юрти ва 700 дан ортиқ мактаб мавжуд. Тошкент вилоятининг битирувчи синф ўқувчиларининг тестда қатнашиш имкониятларини ва ундаги ютуқ ҳамда камчиликларини синчковлик билан таҳлил этиш таълимнинг ривожига ижобий таъсир этади.

1999 йилда вилоят бўйича 22901 ўқувчи ўқиш истагини билдирган. Улардан 10555 нафари ўқув юртлирининг кундузги бўлимларида, 4731 нафари ўрта махсус ўқув юртлирига кириш учун ариза топширган. Вилоят абитуриентларининг тестдаги жавоблари самарадорлиги 1997 йилда 40.53% бўлиб, ўн биринчи ўринга, 1998 йилда 37.05% бўлиб, ўн биринчи ўринга ва 1999 йили 34.75% бўлиб ўнинчи ўринга тўғри келган. Вилоятнинг Қибрай, Зангиота, Тошкент, Ангрен, Оққўрғон туманлари ва Ангрен шаҳридан мактабни 1999 йилда тугатган кўпчилик ўқувчи ўқиш истагини билдирган. Бу кўрсаткич Оҳангарон, Олмалик ва Янгийўл шаҳрида ва Бўка туманида паст бўлган. Буни қуйидаги маълумотдан аниқ кўриш мумкин:

Тошкент вилоятининг туман ва шаҳарлари бўйича 1999 йил мактабларни тугатиб, тест синовларида қатнашганлар кўрсаткичлари (олий ва ўрта махсус ўқув юртлири, ўзбек гуруҳлари)

1-жадвал

№	Туман номи	Тугатганлар сони	Тестда қатнашганлар	Қатнашиш фоизи
1	Қибрай тумани	972	666	68.52
2	Зангиота тумани	939	566	60.28
3	Тошкент тумани	889	450	50.62
4	Ангрен шаҳри	1228	599	48.78
5	Чирчиқ шаҳри	809	368	45.49
6	Оҳангарон тумани	766	346	45.17
7	Оққўрғон тумани	936	410	43.80
8	Ўрта Чирчиқ тумани	1561	673	43.11
9	Пскент тумани	809	346	42.77
10	Куйи Чирчиқ тумани	936	377	40.28
11	Янгийўл тумани	1256	495	39.41
12	Юқори Чирчиқ тумани	1099	429	39.04
13	Чиноз тумани	1066	398	37.34
14	Бекобод тумани	1386	511	36.87
15	Бекобод шаҳри	644	237	36.80
16	Паркент тумани	1234	424	34.36
17	Бўстонлик тумани	1356	436	32.15
18	Оҳангарон шаҳри	170	50	29.41
19	Олмалик шаҳри	792	211	26.64
20	Бўка тумани	1285	341	26.54
21	Янгийўл шаҳри	451	93	20.62

Вилоят абитуриентларининг фанлар бўйича тестдаги жавоблар самарадорлиги 1998 йилга таққослаб ўрганилганда физика ва кимёдан ўсиш, 6 та фандан пасайиш кузатилган. Бу маълумот қуйида келтирилган: кўрсаткичлари асосида тутган ўрни (олий ўқув юртлирининг кундузги бўлимлари, ўзбек гуруҳлари)

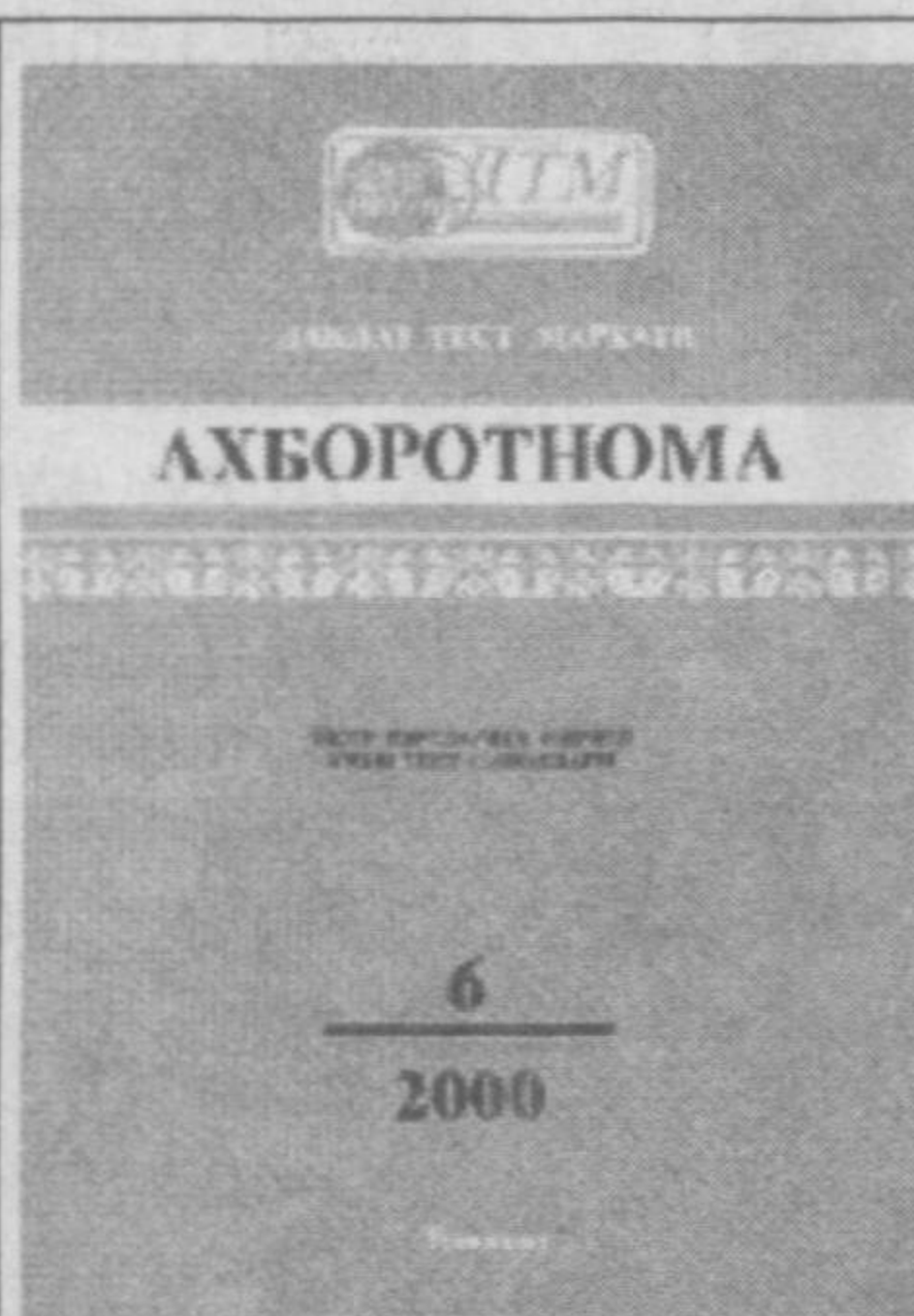
Тошкент вилояти абитуриентларининг фанлар бўйича жавоблар самарадорлиги

2-жадвал

Фан	1998 йил		1999 йил		Рейтинги
	самарадорлик	ўрин	самарадорлик	ўрин	
Инглиз тили	46.55	3	39.88	4	Пасайган
Француз тили	33.52	4	33.09	6	Пасайган
Физика	32.08	8	29.59	6	Ўсган
Математика	42.69	7	34.65	8	Пасайган
Химия	36.60	11	36.56	9	Ўсган
Тарих	50.16	9	38.19	10	Пасайган
Она тили ва адабиёти	37.05	11	30.81	11	Ўзгармаган
Немис тили	29.50	4	27.16	11	Пасайган
Биология	45.66	11	36.72	11	Ўзгармаган
География	42.23	7	40.80	13	Пасайган

Тошкент вилоятининг энг юқори ва энг паст кўрсаткичга эга бўлган туманлари республикадаги шундай туманларга таққослаб кўрилди. Вилоятнинг энг юқори кўрсаткичли тумани республикадаги илғор туманлардан 5-16% гача паст бўлган. Лекин паст кўрсаткичли туманлари республиканинг шундай туманларидан 0.50% дан 4% гача юқори кўрсаткичли туманлар қаторига тушиб қолиш мумкин. Бу қуйидаги маълумотларда аниқ берилган.

Фанлар бўйича жавоблар самарадорлигининг энг юқори кўрсаткичларининг вилоят ва республика миқёсида таққосланиши (олий ўқув юртлирининг кундузги бўлими, ўзбек гуруҳлари)

Давлат тест маркази томонидан 2000 йилги "Ахборотнома"нинг 6-сони ҳам нашрдан чиқди. Унда: ўзбек тили ва адабиёти, қорақалпоқ тили ва адабиёти, инглиз тили, немис, француз тили, тарих, рус тили ва адабиёти (иккинчи тил), математика, физика, биология, кимё, география, давлат ва ҳуқуқ асослари ўқув фанлари бўйича кўпгина тест саволлари берилган.

Ушбу "Ахборотнома"га шунингдек, тест синовларида асосий ҳужжат — "Жавоблар варағи" ва уни тўлдириш намунаси ҳам илова қилинган. Жавоблар варағини тўғри тўлдиришни ўрганинг!

Ўрта умумтаълим мактаблари битирувчилари ҳамда бу йил олий ўқув юртлирида ўқишни давом эттириш ниятида юрган йигит ва қизлар диққатига!

Давлат тест маркази томонидан 2000 йилги "Ахборотнома"нинг 6-сони ҳам нашрдан чиқди. Унда: ўзбек тили ва адабиёти, қорақалпоқ тили ва адабиёти, инглиз тили, немис, француз тили, тарих, рус тили ва адабиёти (иккинчи тил), математика, физика, биология, кимё, география, давлат ва ҳуқуқ асослари ўқув фанлари бўйича кўпгина тест саволлари берилган.

Ушбу "Ахборотнома"га шунингдек, тест синовларида асосий ҳужжат — "Жавоблар варағи" ва уни тўлдириш намунаси ҳам илова қилинган. Жавоблар варағини тўғри тўлдиришни ўрганинг!

3-жадвал

Вилоят кўрсаткичлари				Республика кўрсаткичлари			
Фан номи	Туман ёки шаҳар	Қатнашган	Самарадор	Туман ёки шаҳар	Вилоят	Қатнашган	Самарадор
Она тили ва адабиёти	Бекобод тумани	465	35.19	Шаҳрисабз шаҳри	Қашқадарё вил.	271	40.39
Математика	Чирчиқ шаҳри	69	42.11	Ҳазорасп тумани	Хоразм вилояти	100	46.72
Физика	Пскент тумани	91	32.48	Усмон Юсупов	Қашқадарё вилояти	65	37.14
Биология	Пскент тумани	62	41.08	Янгиариқ тумани	Хоразм вилояти	124	48.75
Химия	Ангрен шаҳри	56	43.35	Пешку тумани	Бухоро вилояти	97	52.21
Тарих	Бекобод тумани	186	43.22	Бухоро шаҳри	Бухоро вилояти	441	49.14
Инглиз тили	Чирчиқ шаҳри	54	48.66	Хонқа тумани	Хоразм вилояти	130	57.44
Немис тили	Ўрта Чирчиқ тумани	96	30.12	Булунгур тумани	Самарқанд вилояти	153	46.75

Фанлар бўйича жавоблар самарадорлигининг энг паст кўрсаткичларининг вилоят ва республика миқёсида таққосланиши (олий ўқув юртлирининг кундузги бўлими, ўзбек гуруҳлари)

4-жадвал

Вилоят кўрсаткичлари				Республика кўрсаткичлари			
Фан номи	Туман ёки шаҳар	Қатнашган	Самарадор	Туман ёки шаҳар	Вилоят	Қатнашган	Самарадор
Она тили ва адабиёти	Юқори Чирчиқ тум.	275	27.47	Нукус тумани	Қорақалпоғистон Рес.	83	25
Математика	Чиноз тумани	178	32.21	Сирдарё тумани	Сирдарё вилояти	66	26.98
Физика	Бекобод тумани	96	26.65	Термиз тумани	Сурхондарё вил.	57	22.81
Биология	Чиноз тумани	54	32.92	Амударё тумани	Қорақалпоғистон Рес.	221	30.95
Химия	Бўка тумани	67	32.96	Шеробод тумани	Сурхондарё вил.	52	26.39
Тарих	Юқори Чирчиқ тум.	64	33.07	Амударё тумани	Қорақалпоғистон Рес.	348	31.75
Инглиз тили	Оҳангарон тумани	79	30.94	Олтинсой тумани	Сурхондарё вил.	146	26.79
Немис тили	Қибрай тумани	53	23.64	Термиз тумани	Сурхондарё вил.	71	23.08

Тошкент вилоятининг юқори кўрсаткичга эга бўлган туманларининг натижалари 1998 йилга таққослаб кўрилди. Зангиота тумани немис тилидан, Бўстонлик тумани француз тилидан, Куйи Чирчиқ тумани кимёдан 1998 йилга нисбатан юқори кўрсаткичга эришган. Бу туманларда ўсиш 16,29% дан 58,88 гача бўлган. Жавоблар самарадорлигидан ўсиш қуйидаги туманларда содир бўлган.

Фанлар бўйича вилоятлар туманлари миқёсида абитуриентлар жавоблар самарадорлиги ўсган туманлар рўйхати (олий ўқув юртлирининг кундузги бўлимлари, ўзбек гуруҳлари)

5-жадвал

Фан	Туман	1998 қатн.	1998 самар.	1999 қатн.	1999 самар.	Ўсиш (фоиз)
Немис тили	Зангиота тумани	13	22.86	13	36.32	58.88
Француз тили	Бўстонлик тум.	14	39.88	12	47.45	18.99
Химия	Куйи Чирчиқ тумани	30	31.57	32	36.72	16.29
Инглиз тили	Бўстонлик тум.	54	39.81	81	43.69	9.73
Физика	Пскент тумани	70	30.08	91	32.48	7.98
Математика	Куйи Чирчиқ тумани	96	33.65	119	34.43	2.31

Вилоятнинг Юқори Чирчиқ туманида математика ва физикадан, Чиноз туманида биологиядан, кимёдан 1998

йилга нисбатан абитуриентлар жавоблар самарадорлигида пасайиш содир бўлди. Пасайиш 12.63% дан 33.73% гача бўлган. Бу қуйидаги маълумотларда аниқ келтирилган.

Фанлар бўйича вилоятлар туманлари миқёсида абитуриентлар жавоблар самарадорлиги пасайган туманлар рўйхати (олий ўқув юртлирининг кундузги бўлимлари, ўзбек гуруҳлари)

6-жадвал

Фан	Туман	1998 қатн.	1998 самар.	1999 қатн.	1999 самар.	Пасайган (%)
Биология	Чиноз тумани	43	49.68	54	32.92	-33.73
Тарих	Оҳангарон тум.	65	52.65	112	35.37	-32.83
Немис тили	Бўка тумани	21	32.41	36	22.69	-30.00
Математика	Юқори Чирчиқ тумани	105	46.27	155	33.46	-27.69
Инглиз тили	Куйи Чирчиқ тумани	30	47.96	50	35.22	-26.56
Француз тили	Ўрта Чирчиқ тумани	16	39.93	22	30.56	-23.48
Она тили ва адабиёти	Оққўрғон тумани	237	39.51	348	30.71	-22.28
Физика	Юқори Чирчиқ тумани	73	37.75	98	29.99	-20.55
Химия	Чиноз тумани	44	36.99	44	32.32	-12.63

Тошкент вилоятининг тест имтиҳонида энг юқори натижа кўрсатган мактаблари ўрганилди. 10 та мактаб ўқувчилари тестда 38.27% дан 46.58% гача самарадорлик кўрсатиб вилоятда илғор саналган. Бу вилоятнинг ўртача кўрсаткичидан юқори бўлса ҳам республикадаги илғор туманлар кўрсаткичидан анча пастдир. Вилоятнинг 10 дан ортиқ туманидаги мактаблар 24.00% дан кам натижа кўрсатган. Демак, вилоятда абитуриентларни тест синовларига тайёрлашда қатъий режа асосида ишлаш талаб этилади.

Вилоят мактабларининг тест имтиҳонидаги натижалари қуйида келтирилган.

Тошкент вилояти туманлари ва шаҳарлари бўйича энг юқори кўрсаткичга эга бўлган мактаблар (олий ўқув юртлирининг кундузги бўлими, ўзбек гуруҳлари)

7-жадвал

№	Туман ёки шаҳар номи	Мактаб №	Самарадорлик
1	Ўрта Чирчиқ тумани	32	46.58
2	Пскент тумани	1	44.53
3	Бекобод тумани	22	41.27
4	Янгийўл тумани	44	41.27
5	Чиноз тумани	10	41.27
6	Юқори Чирчиқ тумани	35	41.20
7	Бўстонлик тумани	22	39.48
8	Оҳангарон тумани	38	39.35
9	Зангиота тумани	22	38.32
10	Оққўрғон тумани	13	38.27
11	Тошкент тумани	10	37.84
12	Бўка тумани	27	37.73
13	Паркент тумани	29	36.17
14	Куйи Чирчиқ тумани	25	34.72

Тошкент вилояти туманлари ва шаҳарлари бўйича энг паст кўрсаткичга эга бўлган мактаблар (олий ўқув юртлирининг кундузги бўлими, ўзбек гуруҳлари)

8-жадвал

№	Туман ёки шаҳар номи	Мактаб №	Самарадорлик
1	Пскент тумани	36	25.79
2	Бекобод тумани	46	25.06
3	Куйи Чирчиқ тумани	31	25.00
4	Оҳангарон тумани	32	24.00
5	Чиноз тумани	31	23.77
6	Бўка тумани	14	23.61
7	Тошкент тумани	36	23.50
8	Оққўрғон тумани	43	23.26
9	Ўрта Чирчиқ тумани	29	23.15
10	Бўстонлик тумани	43	22.69
11	Зангиота тумани	6	22.22
12	Янгийўл тумани	34	21.83
13	Паркент тумани	28	21.43
14	Юқори Чирчиқ тумани	9	19.91

Тошкент вилоятида олий ўув юртлирининг кундузги бўлимларида ҳужжат топширган абитуриентларнинг 732 нафарининг аттестатидаги ўртача баҳо "4" дан юқори бўлган. Улардан 151 киши тестда 180 баллдан юқори натижа кўрсатиб, ўқишга кириш учун тавсия этилган. Юқори балл олган абитуриентлар Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатияси университетида, Тошкент юридик институти, Тошкент молия институти каби нуфузли ўқув юртлирига ўқишга қабул қилинган. Лекин 80%га яқин мактабни юқори баҳо билан тугатган ўқувчилар тест имтиҳонида 70-80 балл атрофида натижа кўрсатиб, ўзларининг баҳолари реал қўйилганлигини тасдиқлай олмаган.

Кўриниб турибдики, Тошкент вилоятида абитуриентларни ўқишга кириш учун тайёрлашда маълум ютуқлар билан бирга камчиликлар ҳам мавжуд. Вилоят бўйича таълим жараёнини мукамаллаштириш, ўқувчиларни олий ва ўрта махсус ўқув юртлирига кириш учун тайёрлаш тажрибасини ўрганиш, битирувчи синф ўқувчилари билан таълимий тестлар ўтказиш ва тест технологиясини тушунириш, тестлар орқали абитуриентлар билими тўғри аниқланиши ва одилона баҳолашини тарғиб этиш мақсадга мувофиқдир.

ВАҚТ: ТАЛАБА ВА ТАЪЛИМ

2-ТошДавТИ 1990 йилда ташкил этилган. Институтнинг таъсисчиси Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигидир.

Унда учта: даволаш, тиббий педагогика, тиббий профилактика факультети мавжуд.

Институт таркибида 51 та кафедра, илмий-тадқиқот маркази фаолият кўрсатмоқда.

Клиник база 40 та бакувват махсус даволаш -диагностик бўлимга эга.

Институт клиникалари 84 гектар ер майдонида жойлашган бўлиб, 14 та асосий бинони эгаллайди.

Институтда 370 дан зиёд ўқитувчи фаолият кўрсатмоқда. Шулардан 114 нафари фан доктори, 235 нафари фан номзоди саналади ва булар орасида академиклар, мухбир-аъзолар, фахрий академиклар, хизмат кўрсатган фан арбоблари, хизмат кўрсатган врач ва таълим ходимлари бор.

Айни вақтда институтда 326 та замонавий компьютер, 36 та видеокилик, 402 та видеофильм ва 147 та кинофильм талаба ва аспирантлар билимини оширишга хизмат қилмоқда.

Институт ахборот марказида 500 000 дан зиёд ёзишма, диссертация, автореферат ва бошқа ҳужжатлар сақланади.

Олийгоҳ кутубхонасида жами 134 000 дан ортиқ илмий, ўқув ва бадий китоб мавжуд.

Суратда: АҚШ Давлат котиби Мадлен Олбрайт хоним мамлакатимизга ташриф буюрган чоғида 2-Тошкент Давлат тиббиёт институти Аёлларни соғломлаштириш марказининг очилиш маросимида иштирок этди.

2-Тошкент Давлат тиббиёт институти 1990 йилдан ўз фаолиятини бошлаган эди. Ўтган ўн йил тарих учун балки, дарёдан томчидир. Аммо, шу муддат оралиғида институт ўз қиёфасини шакллантирди, келгусидаги стратегик йўналишини тўла белгилаб олди.

Дастлабки вақтларда институт раҳбариятини мутахассис кадрлар етишмовчилиги муаммоси ўйлантирар, мавжуд ўқитувчилар таркиби илмий унвон бўйича 49,4 фоизнигина ташкил этарди. Бугун вазият ўзгарди. Институт тарбиялаб етиштирган ёшлар ўзларининг сеvimли даргоҳларига мутахассис сифатида қайтишди. Эндиликда ўқитувчилар таркибининг илмий унвон бўйича кўрсаткичи 83 фоизни ташкил этади. Ҳозирда олийгоҳ тиббий таълим бериш борасида республикаимиздаги энг етакчи институтлардан бири сифатида тилга олинади.

Келинг, яхшиси бу маскан ҳақида институт ректори, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, тиббиёт фанлари доктори, профессор Ҳомид Каримовдан эшитайлик.

ТАЖРИБАДАН ЎТГАН ҲАҚИҚАТ

Бинобарин, институтимизни ўтган йиллар мобайнида 5590 нафар талаба яқунлаб, «даволаш иши» ва «тиббий профилактика иши» мутахассисликлари бўйича шифокор бўлиб етишишди.

Жумладан, 400дан зиёд хорижлик битирувчимиз бугунги кунда ўз ватанларида амалий ишга киришган, уларнинг аксарияти эса, аспирант ва клиник ординатор сифатида институтимизда ўзларининг илмий-тиббий изланишларини давом эттирмоқда.

Айни дамда институтимиз клиникаларида 2500 нафар талаба (шулардан 100 дан ортми хорижлик) тахсил олмоқда.

Бўлғуси шифокорлар уч факультетда: даволаш, тиббий педагогика (1998 йилдан бошлаб) 7 йил, тиббий профилактика 6 йил давомида ўқитилади. Тиббий

ислохотлар талабларидан келиб чиққан ҳолда 1999-2000 ўқув йилидан бошлаб олий тоифали тиббий ҳамширалар тайёрлаш бўлимини очдик. Бўлимда олий тоифали туғруқ блоки акушерлари, анестезиология, реанимация ва операция бўлими учун ҳамширалар, шунингдек, ҳамшира-педагог, ҳамшира-менежерлар тайёрланади.

Маълумки, тиббиёт бошқа фан соҳаларидан ўзининг мураккаблиги билан бирмунча фарқ қилади. Ана шу маънода институтимиздаги 40 та бакувват клиник шифо масканлари талабаларимизга бевосита амалиёт майдони вазифасини ўтайди. Талаба ва клиник ординаторларимиз бу ерда ўзларининг назарий билимларини амалиётда қўллашга ўрганадилар.

Институтимизнинг халқаро алоқалари тўғрисида ҳам икки оғиз сўз юритмоқчиман. Тан олиш ке-

раки, давлатимиз мустақилликка эришгач, халқаро алоқалар ўрнатиш имконияти янада кенгайди. Муҳим томони шундаки, институтимизнинг бу соҳада эришган муваффақиятлари бевосита тиббий таълим сифатини янада яхшилашга, илмий ходимларимиз малакасини оширишга имкон бермоқда.

1992 йил Республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва Америка соғлиқни сақлаш халқаро уюшмаси билан келишилган ҳолда, институтимиз ва Чикаго шаҳридаги Иллинойс университети ўртасида ўзаро ҳамкорлик тўғрисидаги меморандум имзоланди. Неонатология, преинатология, педиатрия, нейрохирургия, хирургия-ортопедия, терапия каби йўналишларда ўзаро ҳамкорлик қилишга келишиб олинди. Америка соғлиқни сақлаш халқаро уюшмасининг молиявий кўмаги билан 1993 йилда институтимизда электрон почта, 1996 йилда замонавий компьютер ва нусха кўчириш аппаратлари ўрнатилди.

Ўтган давр мобайнида 100 га яқин мутахассис хориждаги энг нуфузли университетларда малака ошириб қайтди.

Бир сўз билан айтганда, институтимизда олиб борилаётган барча ишларнинг негизига ягона мақсад этади. У ҳам бўлса, ёшларимизни билимли, доно ва кучли мутахассис қилиб тайёрлаш ва шу орқали халқимиз саломатлигини сақлашга муносиб ҳисса қўшишдир. Зеро, тараққиётга фақат соғлом миллат, соғлом халқ билангина эришиш мумкин. Бу жаҳон тажрибасидан ўтган ҳақиқатдир.

Сухбатни Н.ОЧИЛОВ
ёзиб олди.

Ilm ufqlarida

ТАЛАБАЛАР ИЗЛАНИШМОҚДА

Иккинчи ТошДавТИ даги клиник ординатура ва аспирантура республикаимиздаги тиббиёт бўйича билим олишнинг узлуксиз ягона бўлаги ва режали тиббиёт кадрларини тайёрлашнинг асосий шаклидир. Клиник ординатура юқори малакали врачлар тайёрлашнинг энг асосий босқичларидан бири ҳисобланади. Клиник ординатуранинг асосий вазифаси — бу мустақил ишлай оладиган юқори малакали мутахассис врачларни тайёрлашдан иборат. Бугунги кунда институтимизда билим олаётган клиник ординаторларнинг умумий сони 121 нафарни ташкил этади.

Юқори малакали клиник ординаторларни тайёрлашнинг асосий жавобгарлиги кафедралар зиммасига юклатилган бўлиб, клиник ординаторлар кафедраларда тузилган индивидуал режа асосида тахсил оладилар. Шу билан бирга институтимиз бўйича клиник ординаторлар ва аспирантларга умумий раҳбарлик вазифаси аспирантура бўлими зиммасидадир.

Бу йил институтимизга 35 нафар аспирант қабул қилинди. Деярли барча аспирантларимиз илмий иш мавзуини Илмий Кенгашда тасдиқдан ўтказишди. Уларнинг илмий иш мавзуси юзасидан олиб бораётган тадқиқотлари якуни илмий бўлимининг томонидан назоратга олиниб, қўллаб-қувватланмоқда.

Бизда талабалардаги илмий изланишга бўлган қизиқишни рағбатлантириш кўп жиҳатдан кафедраларнинг профессор-ўқитувчиларига боғлиқ. Ушбу иш яхши йўлга қўйилган кафедраларда талабалар иштирокида йил давомида машғулотлар олиб борилади. Бундай фаол кафедраларга соғлом физиология, асаб касалликлари, умумий радиацион ва ижтимоий гигиена кафедраларини мисол қилиб кўрсатиш мумкин.

Бошқа тиббиёт олий ўқув юртлари билан илмий алоқаларни тиклаш Талабалар илмий жамиятининг ижобий ишлари сирасига киради.

Жумладан, институтимиз талабаларининг илмий ишлари Тернополь медицина институти Талабалар илмий жамияти анжуманига юборилди. Москва тиббиёт стоматология университети томонидан ташкил этилган «Талабалар тиббиёт фанлари-2000» фестивали дастурига институтимиз талабалари томонидан тақдим этилган етти та илмий иш танлаб олинди.

Тўрт нафар талаба шу кунларда Москва шаҳрига мазкур фестивалда иштирок этиш учун жўнаб кетишди.

Келгуси 2000-2001 ўқув йилидан бошлаб институтимизда Кадрлар тайёрлаш миллий дастуридан келиб чиққан ҳолда ўқитишнинг уч йиллик магистратура босқичини амалга татбиқ этамиз.

Фарида АЮПОВА,
2-ТошДавТИ илмий ишлар бўйича проректори,
тиббиёт фанлари доктори

ТИББИЁТ ЛИЦЕЙИ

Пойтахтимиздаги 2-ТошДавТИ қошидаги тиббиёт лицейи 1995 йилда ташкил этилган. Бу ерда ўрта мактабларнинг 9-синфини битирган химия, биология фанларига иштиёқи баланд, келажакда тиббиёт соҳаси мутахассиси бўлишни истоган ўғил-қизлар таълим олишади. Лицейда 200 нафардан ортиқ ўқувчи бўлиб, улар 2-ТошДавТИнинг 40 нафар малакали профессор-ўқитувчиларидан илм сирларини ўрганишади.

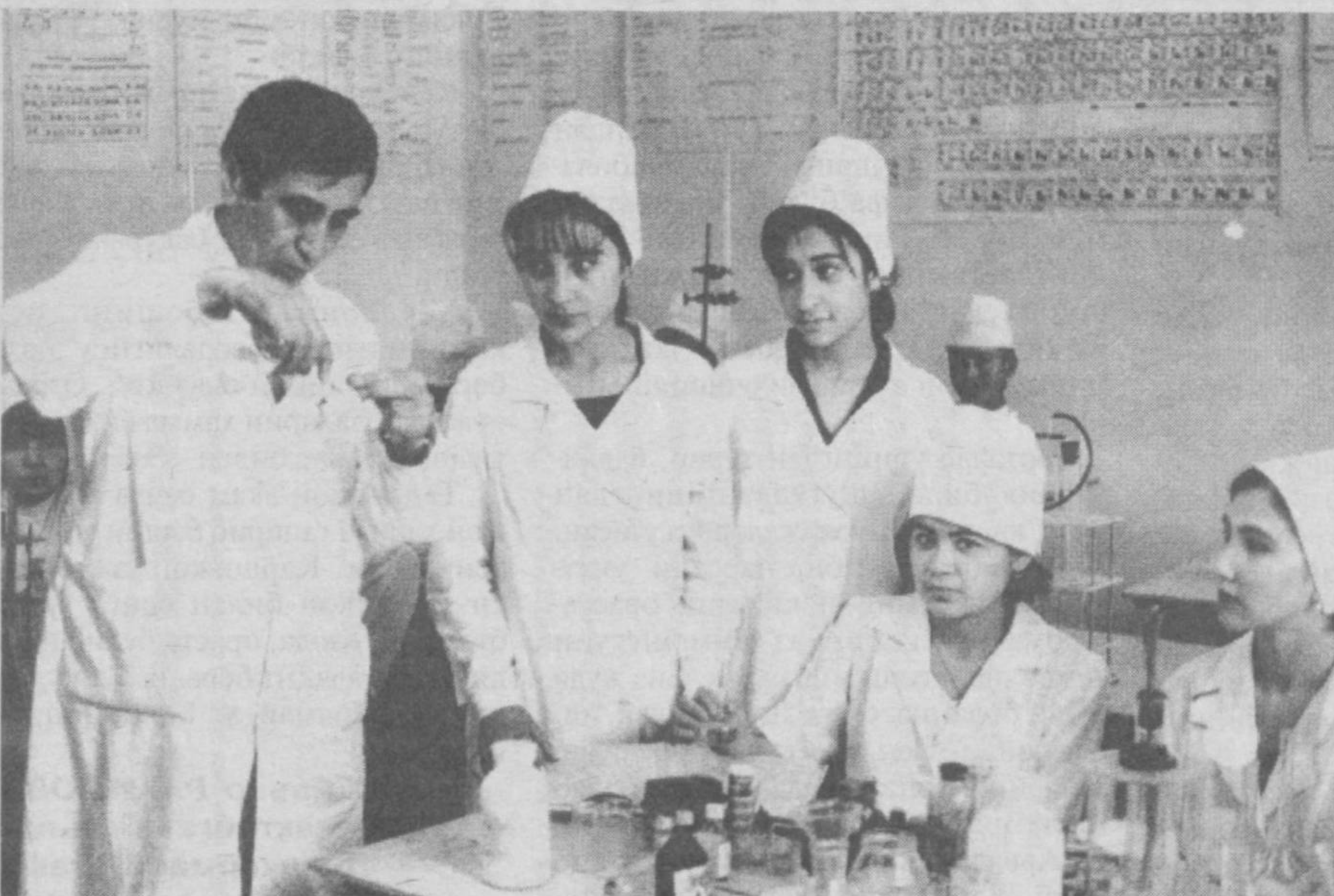
Лицей институт билан ҳамкорликда иш олиб боради. Институт қошидаги кутубхона, спорт майдонлари, фан кабинетларидан талабалар қатори лицей ўқувчилари ҳам мунтазам фойдаланадилар. Турли тадбирлар, фан ҳафталиклари ўтказиладиган бу даргоҳ ёшлари билимга ва янгиликка жуда ўч. Химия, биология фанлари қаторида инглиз тили, она тили ва адабиёти, физика, география, тарих фанларини ҳам сеvim ўрганадиган ўқувчи-

ларнинг ҳам кўплиги лицей ютуғидир.

Лицей директори Фулом Жалолов ҳар бир дарс, ўтказилаётган турли тадбирларда ўқитувчи ва ўқувчилар билан бирга бўлади. Лицейда таълим тизимини мустаҳкамлаш, ўқув адабиётлари билан ўқувчиларни тўлиқ таъминлаш учун ҳам ибратли ва кўзга кўринarli ишлар амалга оширилмоқда. Бугунги кунда лицей яна бир гуруҳ қалдирғочларини учирма қилиш арафасида. Бу ерни битириб, олий даргоҳга кириш истагидаги барча ўқувчилар дарсдан сўнг ҳам сеvimли устозларидан жуда кўп нарсаларни ўрганмоқдалар.

Суратда: лицей ҳаётидан лавҳа.

Б.РИЗОКУЛОВ
олган сурат

Bolangiz maktabga tayyormi?

Оилада фарзанд тарбияланмоқда. У улғайиб 6 ёшга тўлди. Ота-она, буви ва бувалар болани мактабга, лицейга ўқишга бериш учун бир йил олдин тайёрлана бошлайдилар. Боланинг мактабда фақат аъло баҳоларда ўқиши учун репетитор кидирадилар. Репетитор болани мактабга тайёрлайди, ҳарфлар билан таништиради, ёзиш, санашни ўргатади. Қисқа вақт ичида ўқиш, санаш ва ёзишни ўрганиб олган боладан эса ота-она, буви-бувалар ғоят хурсанд бўладилар. Бироқ уларнинг секинчалик узоққа бормайди. Чунки ота-она энг зарур нарсалар билан боланинг кайфияти, соғлиғи, руҳий ҳолати, ривожланишини ҳисобга олмай мактабга тайёрлай бошлаган эдилар. Натижада 1-синфга борган бола инжиқ, тез чарчайдиган, ҳеч нарсага қизиқмайдиган ўқувчига айланиб қолади. Ота-она: репетитор болани мактабга яхши тайёрлаган эди-ку, нима сабабдан бундай бўлди? — деб ҳайрон бўлади.

Кўпчилилик ота-оналар фарзандим ҳарфни таниди, санашни билади ёки ёзишга қўли келиб қолди, мактабга тайёр, деб ўйлашади. Бироқ, боланинг мактаб ҳаёти, дея аталадиган жўшқин муҳитда ўзини-ўзи бошқариши ва бошқалар билан муомалага киришиб кетиши учун биз илган ва илганмаган маълум бир кўникмалар шарт бўлади. Куйида бериладиган услублар айнан болани мактабга тайёрлаш жараёнида болалар боғчалари тарбиячиларига, ота-оналарга жуда асқотади, деб ўйлаймиз.

Болажон, сен катта йигит, қиз бўлиб қолдинг. Яқинда мактабга борасан. Мактабда соғлом, ақлли, одобли ўқувчи, чиройли, ёқимтой утил (қиз) бола бўлишни жуда-жуда хоҳлайсан. Мен буни яхши биланман. Мактабда аълочи ўқувчи, чиройли, ёқимтой қиз, паҳлавон, бақувват йигит бўлиш учун соғлом бўлишинг керак. Доно халқимиз «Соғлом танда-соғ ақл», деб бекорга айтмаган. Шу ниятларингга етиш учун ҳозирдан ҳаракат қилишинг керак.

Мен ва менинг дўстларим сенинг ана шу ниятларингга етишингга биринчи ёрдамчинг ва энг яқин дўстларинг бўлиб қоламиз. Авваламбор мен сени узим билан таништириман. Менинг исмим САЛОМАТХОН. Менинг ука ва сингилларим ҳам бор. Улар ҳам сен билан дўстлашишмоқчи. Улар Покизахон, Полвонжон, Тартибжонлардир.

Биз билан дўстлашиб, маслаҳатларимизга, уғитларимизга қулоқ солган болаларнинг ҳаммаси мактабда соғлом бўлиб, яхши баҳоларга ўқиб юришибди. Саломат бўлай десанг, энг биринчи, тартибли бўл.

Тартибжон укам сени тартибли, ҳар бир қиладиган ишингни режалаштирадиган бола эканлигингни жуда яхши билади. Шунга қарамай, яна бир марта тартиб-интизом ҳақида Тартибжон билан шугулланиб олсанг ёмон бўлмайди деб ўйлайман. Тартибжон укамни жуда ёқтириб қолсан деган умиддаман. Энди сен билан суҳбатни Тартибжон укам олиб боради. Бир нарсани унутма: Тартибжон билан дўст бўлиш учун ҳар доим тартибли бўлишинг, ота-онанг, бувинг ва буванг сузларига қулоқ солишинг керак, акс ҳолда Тартибжон сендан хафа бўлиб кетиб қолади ва у ҳеч қачон олдинга қайтиб келмайди. Мен ишонманки, сен у билан бир умрга дўстлашиб қоласан. У сенинг ёнингдан ҳеч қачон кетмайди. Сен менинг ишончимни оқлайсан.

— Менинг исмим Тартибжон — Саломат опамнинг энг катта укасиман. Мендан кейин синглим Покизахон ва укам Полвонжондир. Биз ҳаммамиз жуда аҳил ака-ука ва опа-сингилларимиз.

Болажон, кел энди иккаламиз яхшилаб ўйлаб қурамиз. Сен куз олдинга кечаги утган кунингни келтир. Соат нечада урнингдан турдинг, овқатландинг, неча соат уйнадинг, ухладинг. Шуларнинг ҳаммасини эслашни, таҳлил қилишни ойинг, даданг, бувинг, бувангдан илтимос қил. Таҳлил қилиб бўлганилардан сунг кечаги кунингни тугри утказдингми, чарчаб қолмадингми, қўл уйнаб юбормадингми, яхшилаб дам олдингми — шу саволларга жавоб беришга ҳаракат қил.

Жавоб бердингми? Утган кунни шундай таҳлил қилиш ва эртанги кун қилинадиган ишларни тугри режалаштириш кун тартиби дейилади.

Кун тартиби нима учун керак ва нима учун унга риоя қилиш керак?

Кун тартиби сенинг кун давомида бажарадиган фаолиятларингни: ухлаш, уйнаш, дам олиш, овқатланиш, гигиеник ва соғломлаш-

тириш муолажаларини бажариш учун кетадиган вақтни тақсимлайди.

Агар сен кун тартибига қатъий риоя қилсанг, тез чарчаб қолмай, доимо яхши кайфиятда, руҳан тетик, жисмонан соғлом, хотиржам юрасан. Чунки сенинг организмнинг ҳали жуда ёш, энди ушиб келмоқда. Шунинг учун сенинг бош миёни, юрагинг, нафас олиш, асаб тизимларингнинг бир маромда ишлашини, чарчаб қолмаслигини ҳисобга олган олимларимиз ҳар бир фаолият учун кетадиган вақтларни белгилаб беришган. Кейинги суҳбатларимизда сенинг бош миёни, юрагинг, нафас олиш ва асаб системаларингни ишлаши ҳақида суҳбатлашамиз.

Ёшлик чоғидан кун тартибига риоя қилган бола, албатта катта бўлганда ўзига ишонувчан, кучли, ақлли инсон бўлади. Ҳар кун кечқурун ойинг, даданг, бувинг, буванг билан утган кунингни, қилган ишларингни таҳлил қилишга ургангин. Яхши ва ёмон томонларини ту-

Тунги уйкута тайёргарлик.

Тунги уйку. 21.00-7.00.

Кичик дўстим, сен тартибли бўлишни жуда-жуда хоҳлашинг ва бунга ҳаракат қилишинг керак, чунки олдинда ҳали қиладиган ишларинг куп, ҳар бир нарсанинг асосида тартиб ётади. Сен ҳозирдан узингни тартибли бўлишга ургатиб борсанг, эртага мактабда ўқиб кетишинг, олдинга қўйган мақсадга эришинг энгил бўлади. Ҳар кунингни ташкил этиш, кун тартибига риоя қилишингга доимо даданг, ойинг, бувинг ва буванг сенга ёрдам берадилар.

Ҳар кун кечқурун ҳаммангиз биргаликда утган кунингни таҳлил қилиб, ҳар бир фаолиятингни қандай бажарганингни баҳолаб, эртанги кунни режалаштирасизлар.

Энди катталар ёрдамида узингни қанчалик тартибли бола эканлигингни текшириб кўр. Қуйидаги саволларга аниқ ва тугри жавоб бер.

1. Эрталаб урнингдан турганиндан кейин урнингни узинг мустақил йиғиштирасанми?

2. Ҳар бир ишни узинг, катталар ёрдамисиз мустақил бажарасанми? Тартиб билан кийиниб ечиниш, тартиб билан овқатланиш.

3. Тозалаш жиҳозларидан тартиб билан мустақил фойдалана оласанми?

4. Уз хонангни доимо саранжом-сарипта бўлишга ҳаракат қиласанми?

5. «Ҳар бир нарсанинг уз жойи бор», деган қоидага риоя қилган ҳолда кийимларингни, буюмларингни, уйинчқларингни, китобларингни тартиб билан сақлайсанми?

6. Тартибсизликни дарҳол сезиб, уни уз вақтида бартараф этасанми?

7. Ҳар ерда ва ҳар доим буюмларни аяб, тартиб билан ишлатасанми?

8. Кийимларингданг бепартибликни узинг сезиб, вақтида тартибга кел-

қат сен ҳамма нарсани эринмасдан, дангасалик қилмасдан уз вақтида тугри бажарсанг, Қаршижон албатта қочиб кетади.

Энди сен билан синглим Покизахон суҳбатлашмоқчи. Мен эса ҳар доим сенинг ёнингда буланман, дўстлигимиз ҳеч қачон бузилмайди, деган умиддаман. Сен бунга ҳаракат қилсан ва биз бир умрга ажралмас дўст бўлиб қоламиз.

— Менинг исмим ПОКИЗАХОН. Мен озода, ораста болаларнинг дўстиман. Ёшлигингдан доимо ювиниб, озода, ораста бўлиб юриш сенга одат бўлиб қолиши керак. Одат нима дейсанми? Одат — бу ҳар бир ишни тугри ва уз вақтида бажаришга урганиш. Бунда сенга катталар ёрдам берадилар.

Яхши ва ёмон одатлар бор. Қуйидаги яхши одатларга одатланган бўлишинг керак.

Катталар ёрдамисиз ювиниш, чумилиш. Узингнинг алоҳида сочи-гиндан фойдаланиш.

Устки кийим, пойабзалларингни тозалашга доимо аҳамият бериш, уларни уз вақтида ювиб, тозалаш ту-риш.

Катталарнинг эслатмасисиз овқатдан олдин, кучадан келганда, уй юмушларига қарашгандан сунг қўлингни совунлаб ювиш.

Эрталаб ва кечқурун тишларни тозалаш.

Овқатдан сунг оғизни чайиш.

Ҳар доим ўзи билан румолча олиб юриш ва кир бўлганда уз вақтида ал-маштириш.

Ҳар доим сочларни чиройли қилиб тараб юриш.

Ораста бўлиб овқатланиш, овқатланаётган вақтда бошқаларга ҳалақит бермаслик, керак бўлганда уларга ёрдамлашиш.

САЛОМАТХОН
АЛИ ҚРБОН

шуниб етишга, қилган камчиликларингни қайтармасликка ҳаракат қилгин.

Агар сен боғчада тарбияланаётган бўлсанг, боғча опанг ва болалар билан боғча учун тузилган кун тартибига риоя қилган ҳолда маза қилиб кунингни утказасан. Кечқурун уйга келиб уйдагиларга утказган кунинг ҳақида албатта сузлаб берасан.

Мабодо, уйда тарбияланаётган бўлсанг, бир кунингни қуйидагича ташкил этишингни тавсия қиламан:

5-6 Ёшли болаларнинг намунали кун тартиби

Уйкудан уйғониш.	
Уринни тартибга солиш.	7.00-7.30.
Бадантарбияга тайёрланиш.	
Эрталабки бадантарбия.	7.30-8.00
Ювиниш муолажалари.	8.00-9.00.
Нонуштага тайёргарлик.	
Нонушта.	9.00-9.30.
Мактабда ўқишга тайёрланиш.	
Биринчи билим берувчи уйин-машғулот.	9.35-10.00.
Иккинчи билим берувчи уйин-машғулот.	10.00-10.35.
Сайр, кунгилочар ва ҳаракатли уйинлар, уй юмушларига қараш.	10.35-12.50.
Тушликка тайёргарлик.	
Тушлик.	12.50-13.10.
Кундузги уйкута тайёргарлик.	
Кундузги уйку.	13.10-15.30.
Уйкудан уйғониш, ювиниш муолажалари	15.30-15.55.
Толма чой.	15.55-16.15.
Сайр, кунгил очар, ҳаракатли уйинлар, уй юмушларига қараш.	16.15-18.50.
Кечки овқатга тайёргарлик, кечки овқат	18.50-19.20.
Сайр. Тинч уйинлар.	19.20-20.30.
Ювиниш муолажалари.	20.30-21.00.

тиришни биласанми?

Ушбу саволларнинг ҳаммасига «ҳа» жавоби бўлмаса ҳам асло хафа бўлма, мен ва уйингданг катталар билан биргаликда ҳаракат қилиб, албатта яхши натижаларга эришасан. Кичик дўстим, бир нарсани унутма, сенинг қилаётган ишларингга доим қаршилиқ қилиб турадиган ҚАРШИЖОН ҳам бор. Қаршижондан жуда ҳам эҳтиёт бўл. У сени тартибли, яхши бола бўлишингга ҳалақит беради. Унга асло қулоқ солма. Қандай қилиб ҳалақит беради, дейсанми, эшит.

Эрталаб урнингдан тургинг келмайди, лекин албатта туришинг керак. Қаршижон турма, маза қилиб ёт, деб сенга ургатади. Ёки хонангга уйинчқларинг, буюмларинг тартибсиз ёйилиб ётибди. Сен уларни йиғиб, саранжом-сарипта қилиб қўйишинг кераклигини биласан. Қаршижон эса қўй, нима қиласан йиғиштириб, маза қилиб ўйнаб қол, деб ургатади. Овқатланишдан олдин қўлни албатта тозалаш ювиб, кейин овқатланишга утириш кераклигини яхши биласан, лекин Қаршижон сенга: устингдаги кийимингга қўлларингни артиб, ювмасдан овқатингни еябер, деб ургатади.

Қаршижоннинг сузларига асло қулоқ солма, сен ақлли, уз сузини устида қатъий турадиган боласан. Тартибли, озода, одобли бола бўлишга аҳд қилдингми, Қаршижонни уз олдинга йўлатма. Уни ҳозир, ёшлик чоғингда ҳайдаб юборсанг, сенинг олдинга бошқа яқинлашмайди, қочиб юради. Бироқ бушлиқ қилиб, унинг гапига қулоқ солиб, ҳайдаб юбора олмасанг, бир умр ёнингдан кетмайди ва сен олдинга қўйган мақсадингга эриша олмайсан.

Қаршижон сен билан дўст бўлиб қолган бўлса ҳам уни ҳайдаб юбориш мумкин. Бунда сенга уйингданг катталар албатта ёрдам берадилар. Фа-

Дастурхон атрофига бошқалардан кеч қолмасдан, ювиниб, тараниб, тоза кийимларда утириш.

Йўталганда, аксирганда ён томонга угирилиш ва оғизни румолча билан ёпиш.

Болалигингдан озода ва саранжом бўлиб юришга урганмасанг, кейин кеч бўлади.

Мен яқинда бир қиз билан танишиб қолдим. У озода, саранжом бўлиб юришга одатланмаган экан. Уни бувиси ёки ойиси ювинтириб, кийинтириб қўяр экан. У мендан дўст бўлишимни, озода ва саранжом бўлиб юриш одатларига уни ургатишимни суради.

Мен, сен, дўстларимиз совунжон, шўткажон, тароқжонлар билан биргаликда қизалоққа ёрдам берамиз.

— Менинг исмим Совунжон. Негадир куп болалар мендан чўчидилар, мендан фойдаланиб ювинишни хоҳламайдилар. Мени аччиқ деб ўйлайдилар. Мен жудаям меҳрибонман ва сиз болаларни яхши қураман. Сизларни доимо озода бўлиб юришингизни хоҳлайман. Тугри, мендан тугри фойдаланишни билмаган болалар мендан хафа бўлиб қолишлари мумкин. Шунинг учун мендан фойдаланаётганда, албатта, қўлингни юмиб, сунгра мени юзингга суртиб, яхшилаб сув билан ювиб ташлаганингдан сунг қўзингни очишинг мумкин.

Эрталаб урнингдан туриб, бадантарбия билан шугулланганингдан сунг, ювиниш муолажаларига утасан. Авваламбор, сен бир нарсани унутма, сув озодалик, покизалик, ораста-лик маликасириб. Биз ҳаммамиз уни тежаб ишлатишимиз керак. Биз жуда яхши биламиз, сувсиз ҳеч қандай иш битмайди. Сен ҳам сувнинг хусусиятларини билган ҳолда уни севиб, аяб ишлатишга ҳаракат қилгин.

Аввал қўлингни яхшилаб ювиб олиб, сунгра совун суриб ювиб ол.

Юзингни ҳам сув билан чайгандан сунг, қўлни юмган ҳолда совун суртиб, яхшилаб сув билан чайиб ол. Мен атирсовун ва кир ювадиган совунларга булинаман. Ювинганда атир совундан фойдаланганинг яхши. Ҳар доим ўйнаб бўлганингдан кейин, кучадан уйга кирганингда, овқатланишга утиришдан аввал, албатта, мен билан қўлингни ва юзингни тозалаш ювиб, уз сочи-гингга артишини унутма. Мендан фақат юз-қўлни ювишдагина эмас, балки чумилганингда, бош ювганингда ҳам фойдаланасан. Ишонманки, сен менинг энг яқин дўстим бўлиб қоласан. Энди сени дўстим Чуткажон билан таништи-раман.

— Менинг исмим ЧУТКАЖОН. Мен сенинг табассуминг чиройли, тишларинг соғлом бўлиши учун хизмат қиламан.

Сенинг фақат узинг учун иш-латадиган тиш чўтканг бўлиши ва тиш чўткангни сақлайдиган гилоф ҳам бўлиши керак. Тишларингни тозалаш учун тиш пастасидан фойдаланасан. Тиш чўткасига пастани солиб, тишга суртиб сув билан чайиб ташлайман, десанг хато қиласан. Тиш ювилганда тиш билан милк оралиғида ва тишларнинг орасидаги овқат қолдиқлари тозалаш ташланади. Агар бу қолдиқлар вақтида тозалаш ташланса тиш касалланмайди. Вақтида тозалаш ташланмаса қолдиқлар купайиб қуртга айланади ва тишлар қуртлай бошлайди. Шунинг учун тишларни тугри тозалашга ҳозирдан урганиш керак.

Тиш чўткасини аввал устки қисмини милкдан бошлаб пастга, сунгра пастки қисмини тепага қилиб тозалаймиз. Сунгра чўткани унга, чапга юргизиб тозалаймиз. Тишларимизни фақат устки қисмини эмас, балки остки қисмини ҳам шундай тозалаймиз. Фақат тишларни эмас, балки милкларимизни ҳам эҳтиётлик билан қонатиб юбормасдан тозалаб туришимиз керак. Тишларингни эрталаб ва кечқурун тозалаб туришни одат қил. Овқатланиб бўлганингдан сунг оғзингни чайишни унутма. Менинг маслаҳатларимга доимо қулоқ солиб, тишларингни тозалаб турсанг, табассум қилганингда оппоқ ва чиройли тишларингга ҳамма ҳавас билан боқади.

Юзингни тозалаб ювинг, тишларингни ҳам тозалаб олдинг. Энди ойнага қарагин-чи, яна нима қилишинг керак? Сочларингни тараб, тартибга солишинг учун сени дўстим Тароқжон билан таништириман.

Менинг исмим ТАРОҚЖОН. Сочни тароқ билан тараб юриш жуда муҳимдир. Сочни тарабда тароқни тугри танлаш жуда катта аҳамиятга эга. Тароқ каттиқ ҳам, юмшоқ ҳам бўлмаслиги керак. Нейлон тароқдан эҳтиёт бўл. У сочингни синдиради, тароқ тишлари резинага урнатилган тароқдан фойдаланиш яхши, чунки у эгилувчандир. Узингни шахсий тароқинг бўлиши ва ундан фақат узинг фойдаланишинг лозим. Сочларингни узинг мустақил тараб юришга одатлан.

Кечқурун ювиниш муолажалари тугагандан сунг, тароқинг билан сочларингни унга, чапга, юқоридан пастга қилиб бир неча марта тараганг, сочларинг бақувват бўлиб усади.

Ҳар доим уст бошинг, оёқ кийимингнинг озодалигига эътибор беришликни одат қил. Озода, ораста болаларни ҳамма ёқтиради, уларга ҳурмат билан қарашади.

Тартибжон акам сенга Қаршижон ҳақида гапириб берган эдилар, эсингдами? Қаршижон уз синглиси Иркитхон билан сенга уртқ бўлишга, озода, ораста бўлиб юришингга ҳалақит беради. Сен уларга қулоқ солмай, уз билганингдан қолма.

Раъно РАҲИМОВА,
ХТВ мактабгача таълим
бошқармаси етакчи
назоратчи-методисти

(Боши 1-бетда)

Шуни айтиш керакки, бу ердаги икки километргача чузилган масофада сиртга чиққан сланецлар сатҳида 3500 га яқин сурат бор. Хар бир сланец тахтаси сиртида жажжигина нодир асар акс этган, баъзиларида эса бири-ула бир нечта ноёб суратлар нақш этилган. Бу суратлар 10 ёки 100 йилларни эмас, балки минг йилликларни ўз ичига олади, яъни неолитдан урта асрларгача келади. Бу тош тахталарда синчков томошабин кузи ўнгида улка тарихи, шунингдек, инсоннинг тасвири шалоҳияти ривожининг тарихи намоён. Тошга тош воситасида ўйилган илк машқлар, дағал схематик шакллар болаларнинг бур билан асфальтларга чизадиган суратларга ўхшаб кетади: ўша-ўша таёқчалар, доирачалар, беушшов одамчалар.

Кейинроқ чизилган суратларда кулага шаклларга утилган. Бунда ҳайвонларнинг қиёфалари кўзга ташланади, одамлар тасвирида жинсий тафовут пайқалади, уларнинг нима билан шугулланганини сезиш мумкин. Бизга яқинроқ келган даврларда эса кулага шаклларнинг ичларини чизиклар, доғлар билан тўлдирish воситасида уларнинг ҳажмини бўрттиришга интилганлар, аста-секин расмларга ҳаракат, ҳаёт кириб келган, улар мусавирнинг фикри билан бойиган.

Сармиш қадимги Зарафшон дарёси бўйларидаги аҳолининг тарихий тадрижини ўз бағрида сақлаб келаётган дoston. Бу дostonда меҳнат, тирикчилик, кураш завқи, машаққати, олам ва одам ҳақидаги фалсафа куйланади. Бу ерда улжаларини кураша олиб, ялпи ов қилиш даврлари кечган, кейин ўқ-ёй пайдо бўлган, сунг ёлғиз овчи майдонга чиққан, инсон янада қудратлироқ бўлиб қолган.

Ижодкор мусавир фикри чегара билмайди: у реал мавзудан мавҳум тушунчаларни ҳам ифода этиш сари дадил ойдим ташлайди. Мана, бир нечта остун-

йул қуймайди. Биз яқинда бир неча соат давомида қояма-қоя юриб, аждоқларимиз тарихига нисбатан онгсизлик ва бепарволик изларини кўрдик.

Расмлар устига мой бўёқ билан ажи-буж қилиб ёзиб ташланган исм-шарифлар, “панжарагулчин” имзолар ҳақида гапирмаса ҳам бўлади. Негаки уларни йиллар давомида ёққан қор ва ёмғир ювиб кетар, аммо совға-салом ишқибозларининг мана бу “ишларига” тоқат қилиш қийин. Улар бир нечта манзара акс эттирилган тоштахтачани кучириб кетиш пайида бўлган, та-

ги Гобустон тарихий-бадий қуриқхонасида бизникидан уч баравар кам петроглифлар бор экан, шунга қарамай улар муҳофаза этиларкан. Худди шундай қуриқхона Байкалда, Белое Озерода, Помир ва Кола ярим оролида ҳам мавжудлигини эшитганман. Лекин ҳеч ерда уларнинг сони бизникичалик кўп эмас. Шунга қарамай, улар “Инсоният биздан тарқатган!” дея оламга жар солишади, жуда катта бойлик ва ёдгорлик сифатида куз-куз этишади. Бизда-чи?!

Тўғри, Сармиш муаммоси

САРМИШ — ЭНГ КЎХНА ДОСТОН

ёхуд унга бугунги кундаги муносабат хусусида

устун тоштахталар. Уларнинг иккинчисида каттакон буқа тасвири. У гўё учинчи тоштахтани — “Ер”ни кўтариб турибди. “Ер”да кичик буқалар расми бор, бу ерда одамлар ҳам ўймалашяпти: улар тирикчилик билан банд. Юқоридаги тоштахта эса бушлиқ — “ҳаво”. Ундан баланддагисида думалоқ шакл — “қуёш” тасвири. Тоштахталарнинг биринчи қавати, яъни каттакон буқа тасвирининг пасти қоронгулик — “Ер қаъри”. Шуниси қизиқки, ҳар бир қаватнинг гоҳ у ерида, гоҳ бу ерида қилич таққан, бир-бирига ўхшаш икки кулага инсон тасвири бор. Назаримизда, бу икки пахлавон “ер ости”, “Ер”, “ҳаво”, “осмон” ва “қуёш”ни тартибга солиб тургандек, улар ўртасидаги мутаносибликка посбонлик қилаётгандек...

Бу тасвирилар номаълум расмоннинг олам ва унинг тузилиши ҳақидаги тасаввурини курсатади. Олам тузилиши ҳақидаги бу тарихи тасаввурларни қадимги Греция, Македония, Эрон ва бошқа мамлакатлар халқлари петроглифларида ҳам учратиш мумкин. Бу ўша пайтлардаёқ олам тўғрисидаги тасаввурлар муштарак бўлганлигини билдиради.

Шу тарихи Сармиш жаҳон миқёсида узининг петроглифларидан иборат катта осори-атиқа хонасига эга бўлгандек эди.

Бирок... Ҳозир бу бебаҳо бойликлар йўқ бўлиб кетиш хавфи остида. Аждоқларимиз ижоди ҳақидаги ҳикоямизни давом этиришга иштиёқимиз нечоғли баланд бўлмасин, баъзи замондошларимизнинг ишлари бунга

бийикки купинча бунинг улдасидан чиқолмай, ноёб расмларни йўқ қилишган. Бу ишлар 20-25 йиллардан буён давом этиб келмоқда. Хуш, улар кимлар?

Маълумки, Навоий қурилиш бошқармаси қурувчиларининг болалари бу ердаги оромгоҳда дам олишади. Қурувчилар эса ҳар йили оромгоҳни таъмирлашади ва шунда... айрим бошлиқларини хурсанд қилиш мақсадида улоқчалар ва одамчалар муҳрланган тошдан “совға” тайёрлашади. Қолаверса, дам олувчилар, алпинистлар, томошалаб бекорчилар ҳам тек туришмайди. Уларнинг сафи йилдан-йилга кўпаймоқда, ноёб суратлар эса камаймоқда. Навоий шахри аҳолисининг анчагина фоизида ана шундай тош коллецияни учратиш мумкин. Уларнинг бир қисми аллақачон узоқ улкадаги қариндошларига “совға” қилиб юборилган.

Ишқибозларнинг баъзи тоифаси эса суратларни фотога олмақчи бўладилар-да, дурустроқ кўринсин учун петроглифлар устига сумба билан янгидан зарб урадилар, бу билан ёдгорликнинг фан учун қимматини бир пул қиладилар. Айримлари эса расмчалар “чала”сини тўлдирдилар, аждоқлар “хато”сини “таҳрир” қиладилар. Баъзан қадимги улоқчалар орасида “пляж”дагидек ажабтовур замонавий қизлар сурати ҳам учрайди. Бу, албатта, бугунги “мусаввирлар”нинг “ижоди”.

Бундай аҳволни қуриб, кузатиб, беихтиёр хитоб қиласан киши: нима булаяпти узи, юртдошлар? Наҳотки, тошдаги суратлар, аждоқларга бошпана бўлган горлар маданият ёдгорликлари деб ҳисобланмаса, муҳофаза этишга ярамаса?! Йўқ! Маълум бўлишича, Озарбойжонда

ҳақида матбуотда кўп ёзилди. Наҳот эса йўқ. Мақолани ўқиганлар, афсус, дея бош чайқашади, ҳамдардлик билдиришади, шундан нарига ўтиша олмайди. Шунинг учун ҳам муаммо муаммолигича қолмоқда.

Сармишда нафақат жонли тошлар бор, бу ерда халқ табобати илмини сув қилиб ичганлар учун етарли миқдорда ноёб гиёҳлар ҳам мавжуд. Сувини айтмайсизми! Агар мутахассислар жалб этилса, шифобахш сув ишлаб чиқарувчи қорхона ҳам қуриш, “Осиё дамламаси” каби фитобарлар барпо этиш ҳам мумкин. Узумчиликни қайта тиклаш, ёнғоқзорлар бунёд этиш, оромгоҳни санаторийга айлантириш каби тадбирларни амалга ошириш мумкин. Ахир, булар соф деҳқончилик тумани бўлимиш Навбахорнинг иқтисодини яхшилашга салмоқли ҳисса қўшади-ку!

Навқирон Навоий вилояти худуди нийоятда катта. Шунга яраша бу ерда қадим замонлардан бери сақланиб келаётган бебаҳо обидалар, ёдномалар, тош битиклар, суратлар, ибтидоий одамларнинг манзилгоҳлари беҳад кўп. Уларни урганишимиз, одамларга, дунёга куз-куз этишимиз ва қуриқлашимиз лозим. Вилоятимизда ҳали биронта тарихий ёдгорликлар музейи ташкил этилмаган. Агар Сармиш унинг биринчи тарихий-бадий музейига, муқаддас қадамжосига айлантирилса, нур устига нур буларди.

ИНОЯТ РАҲМОН,
Навбахор туманидаги
8-мактаб директори,
“Ижодкор ўқитувчи”
нишондори

МАКТАБЛАРДА “БИТИРУВЧИЛАР КУНИ” БАЙРАМИНИ ЎТКАЗИШ БЎЙИЧА МЕТОДИК ТАВСИЯЛАР

Ёшлик... Бу бир оғиз сўз тагида олам-олам маъно, олам-олам қувончу ташвишлар ётади.

Ана шу ёшликнинг боши, дастлабки қадами “Битирув куни”дан бошланади, десак муболаға бўлмайди. Ўқувчилар мактабни битириш арафасида анча улғайиб, ўзларини кўп нарсани биладигандек ҳис этадиган бўлиб қоладилар. “Битирув куни” байрами эса ана шу ҳис-ҳаяжонли дамларга тўғри келади.

Дарҳақиқат, “Битирувчилар куни” байрами ҳар бир ёш — йигит ва қизнинг қалбида, хотирасида бир умр қолмоғи, унинг лаҳзаларини улар доимо эслаб юрмоқлари лозим.

Бунинг учун эса “Битирувчилар куни” байрамини ҳам ғоявий мазмун, ҳам маънавий, ҳам моддий, ҳам ташкилий жиҳатдан тўғри уюштириш мақсадга мувофиқдир.

Биз таълим тизими ходимлари, устозу мураббийлар, ҳамда ўқувчи ёшлар келажаги учун қайғурадиган, уларни меҳр-оқибатли, иймон-этиқодли, юксак маънавиятли қилиб тарбиялашга мутасадди бўлган барча ташкилот вакиллари ўз билим, куч-қувват ва имкониятларини “Битирувчилар куни”нинг мазмунли ва намунали, шу билан бирга тинч-осойишта ўтишига сарф этмоғимиз лозим.

Ҳар бир битирувчи учун ўтган ўн бир йил ва унинг бугунги даври энг мароқли, қувончли ва шу билан бирга катта масъулиятни ҳис эта билиш давридир.

Шуларни ҳисобга олиб, “Битирувчилар куни” байрамини ўтказувчиларга қуйидагиларни тавсия этамиз:

— “Битирувчилар куни” авваламбор, 2000 йил 20 июнда оналар билан келишган ҳолда шароитга қараб, соат 18.00 ёки 20.00 гача давом этишини тавсия этамиз;

— “Битирувчилар куни” байрами учун танланган жой озода, ёруғ, кенг ва салқин бўлиши;

— Техника ва ёнғин хавфсизлиги талабларига тўлиқ жавоб бериши;

— Тадбир ўтказиладиган жой тантанали ҳамда байрамона жиҳозланиши;

— “Битирувчилар куни” байрами ўтказиладиган бино ва заллар Ўзбекистон Республикаси Давлат рамзлари билан безатилиши;

— Ҳар бир синфнинг сийатлари акс эттирилзетаси, альбом ва сулоқлари бўлмоғи

Tavsiya

ўзига хос хусусан деворий га-кўрғазмали маҳ-даркор;

— Синф тарихий йилномасини яратишга алоҳида эътибор берилиши лозим. Бу эса мактаб музейи, кутубхонаси учун қўл келади.

— Мактаб ва зал пештоқларига “Сизга таъзим, муҳтарам устозлар!”, “Она мактабимиз — дилимиздасан”, “Оқ йўл сенга, азиз шогирдим!”. “Аъло мактабнинг аъло фарзанди, билиб қўйки, сени Ватан кутади!”. Шунингдек, юртбошимизнинг ўқувчи ёшларга айтган, “Ёшлар келажагимиз”, “Мен ёшларни ҳеч кимга бермайман”, “Соғлом авлод — келажагимиз пойдевори”, “Мафкурамиз соғлом бўлсин”, “Огоҳлик — муқаддас бурч” каби сўзлари ёзилиб, осиб қўйилиши керак;

— Байрам тантаналарида шарқона, миллий ва умуминсоний қадриятлар асосида ў.ф-одатларга асосланган ҳолда фольклор бадий ҳаваскорлик дасталари, миллий эстрада намуналаридан жонли ва видео кассеталардан фойдаланиш мақсадга мувофиқ бўлади.

— Шунингдек, ўқувчи-ёшлар фаоллигида турли-туман қизиқарли ўйинлар, айтишулар, қўрик-танловлар, беллашулар ва мусобақалар билан кеча тўлдирилса, нур устига нур бўлур эди;

— Қадимда аждоқларимиз устозни юксак қадрлашганини ёшларга ўқитиш лозим;

— Алоҳида ўрнақ кўрсатган аълочи ўқувчилар, уларнинг она-оналари, синф раҳбарлари, ўқувчилари ҳомий ташкилот ёки маҳалла қўмитаси томонидан рағбатлантирилиши лозим;

— Байрамга шу мактабни битирган йирик фан арбоблари, фахрий ўқитувчилар, ота-оналари, фидойи инсонларни ҳамда адабиёт-санъат вакиллари таклиф этиш, айна муддао бўлади.

— “Битирувчилар куни” байрами катнашчилари ўтганларни хотириш мақсадида жойлардаги “Хотира ва Қадрлаш” майдонлари, Тошкент шаҳридаги “Шаҳидлар хотираси” майдони, музей ва зиёратгоҳ жойларга саёҳат уюштиришлари жоиздир.

Ўқувчилар ҳаётида чуқур из қолдирган мазкур “Битирувчилар куни” тантаналарининг маҳаллалар, ҳомий ташкилотлар, ота-оналар, шунингдек, маҳаллий ҳокимлик, ички ишлар ва соғлиқни сақлаш тизими ходимлари билан ҳамкорликда ўтказилиши мақсадга мувофиқдир. Уларга ўз ўрнида санъат, адабиёт, маънавият ва маданият соҳаси вакиллари томонидан яқиндан ёрдам берилиши лозим.

Шунингдек, “Устоз”, “Улуғбек”, “Маҳалла”, “Соғлом авлод”, “Олтин мерос” каби жамғармаларнинг муносиб ҳисса қўшишлари катта маънавий-ахлоқий, мафкуравий аҳамият касб этади.

“Битирувчилар куни” байрамини шундай ташкил этишимиз лозимки, у келажаги буюк — Мустақил юртимизнинг ҳақиқий эгалари бўлмиш ҳар бир ўғил-қизнинг қалбида бир умр сақлансин ҳамда бу кеча уларнинг қалбида келажақдаги порлоқ ҳаёти учун йўлчи юлдуздек машъала йўлини кўрсатсин, токи улар қайси жабҳада фаолият кўрсатмасинлар миллий ғоя — истиқлол мафкурасига содиқ бўлсинлар, Ватан туйғуси, меҳр-муҳаббати билан яшасинлар.

Республика таълим маркази
“Маънавият ва қўшимча таълим” бўлими

Россия Федерацияси адлия вазири Юрий Чайка Москвада Хиндистон Олий суди вакиллари билан учрашиб, ҳинд судьялари билан Хиндистонда умрбод қамоқ жазосига маҳкум этилган Россия учувчилари масаласини муҳокама қилди.

Охота денгизда кўлга туширилган икки Жанубий Корея траулер (балиқ овлаш кемалари) Россия денгиз биоресурсларига 1 млн. 845 минг АҚШ доллари миқдорида зарар келтирди.

**ЕР
ҲОЗИДА**

Финляндия аҳолисининг 62 фоизи мамлакатнинг НАТОга кириш фикрига қарши чиқишди. 21 фоизи эса бундан қўллаб-қувватламоқда.

АҚШ ҳудудида ракета қайтарувчи мудофаа тизимининг яратилиши ракета-ядро куролланиш пойгасини келтириб чиқариши муқаррар, деб огоҳлантиришмоқда АҚШ Марказий қидирув бошқармаси аналитиклари.

БМТ қочоқлар масалалари бўйича шуғулланувчи Олий комиссарлигининг вакили Денис Макнамара Косовони албан халқидан ташқари яна 200 мингдан ортиқ турли миллат вакиллари тарқ этганини маълум қилди.

Жанубий Ливанда йил бошидан буён 8 Исроил, 24 "Жанубий Ливан Армияси" ҳарбийлари, "Ҳизбуллоҳ"нинг 10 жангариси ва Ливан тинч аҳолисининг 5 кишиси ҳалок бўлган.

ТИШЛИ ЧАҚАЛОҚ

Молдавиянинг Флорешта шаҳрида яшовчи ёшгина жувон туғруқхонадан чиққач, бир неча кун ўтгандан сўнг, ўз гўдагини ... тиш дўхтирига олиб боради.

Бола оғзи тўла тиш билан туғилган экан ва бу онага эмизаётганда анча азоб бераётган эмиш. Дўхтирлар ўйлай-ўйлай бир тўхтама келишди: бевақт чиққан тишларни олиб ташлаш керак.

Умуман олганда, шунга ўхшаш ҳодисалар илгарилари ҳам кузатилган. Бола пастки жағида 2-3 сут тишлари билан ҳам туғилиши мумкин (бу ҳолда бизда Бўрибой, Бўригул ва шунга ўхшаш исмлар қўйиш расм бўлган). Бу ҳодиса онанинг ҳомиладор пайтидаги стресс (руҳий кечинмалар)ига табиий жавоб тарзида бўлади. Аммо боланинг оғиз тўла тиш билан туғилиши ҳали тиббиёт тарихида учрамаган эди.

Испания дунёдаги энг катта бўлган 50 мамлакатлар қаторига киради. Майдони 505.955 км². Асосий қисми Иберия Ярим оролида жойлашган бўлиб, унинг деярли 12.500 км²и Балеар ва Канар ороллари ташкил этади. 32 км² дан ортиқроғи Сеита ва Мелилья шаҳарлари бўлиб, Шимолий Африка қирғоқларида жойлашган. Иберия ярим ороли Оврупанинг жануби гарбий қисмида жойлашиб, Африка қитъаси уртасидаги масофа 14 км.ни ташкил қилади. Шу сабабли Испания муҳим стратегик аҳамиятига эга.

Мамлакат иқлими узгарувчан: шимоли намгарчилик, маркази континентал, шарқи ва жанубида Урта Ер денгизи, унинг илиқ ҳавоси ҳукм суради.

Испания Шимолдан Франция ва Андорра мамлакатлари, гарбдан Португалия билан чегарадош. Шарқдан Урта Ер денгизи, жанубдан Гибралтар бўғози, жануби-гарбдан Атлантика океани ва шимоли-гарбдан Биекай қўлтиғи унинг қирғоқларини ювиб туради.

Испания яшил, жаннатмакон мамлакат. Аҳолиси 43 миллион киши. Пойтахти Мадрид. Шаҳар аҳолиси умумий аҳолининг 76% ни ташкил этади. Мадрид, Барселона, Валенсия, Севилья, Сарагоса, Билбаолар энг катта шаҳарлардир. Автоном бирлашмалар орасида аҳолининг зичлиги жиҳатидан биринчи бўлиб Мадрид ҳисобланса, ундан кейингилари Каталунья, Паис, Баско, Канар ва Балеар ороллари.

Узоқ умр кўриш бўйича Испания дунёда энг юқори кўрсаткичга эга, яъни 77 ёш.

Испания аконфенсионал давлатдир ва унинг Конституцияси дин эркинлигини таъминлайди. Аммо кўпчилик испанлар католиклардир.

Миллатнинг расмий тили кастиль ёки испан тилидир. Шунингдек, автоном бирлашмаларда каталон, галисия, эускера ва валенсиан тиллари ҳам расмий ҳисобланади.

Халқаро масалаларда шунин

кўрсатиб ўтиш мумкинки, жаҳон ва Европа ташкилотлари ишининг бошқарувида Испаниянинг ўз ўрни бор. Бунга собиқ НАТО бош раиси Хавьер Солана, ЮНЕСКО бош раиси Федерико Майор, Халқаро Олимпия Уюшмаси президенти Хуан Антонио Самаранч, Европа Парламенти раиси Хосе Мария Хил Роблес, Европа ҳамкорлиги ва хавфсизлиги ташкилоти раиси Хавьер Руперес; Европа транспорт ва энергетика комиссари Марсильено Ореха, собиқ Югославия масалалари бўйича халқаро вакил Карлос Вестин Дорб, Европа Иттифоқининг Яқин Шарқ масалалари бўйича махсус элчиси Мигель Анхель Моратинос, ривожланиш ва ҳамкорлик масалалари бўйича комиссари ва Европа комиссиясининг биринчи вице-президенти Мануэль Марин Гонсалес ва бошқалар мисол бўла ола

БУСҲУНГИ ИСПАНИЯ

дилар.

Испаниянинг 1978 йилги Конституцияси испан миллатининг суверенитет ва ажралмас бутунлигига, испанларнинг умумий ва ягона Ватан бўлиши ҳамда миллатларнинг ҳуқуқ кафолатлари ва автономия бўлиши ҳис этиш ва бу автоном бирлашмалари уртасида иттифоқликка эга бўлишга асосланади.

Испания автоном сиёсатни амалда қўллайди: бутун территорияси 17 автоном вилоят ва 2 та автоном шаҳарга бўлинади. Бу автономлик ягона Испания давлати асосида жуда кучли марказлашган. Ҳар бир вилоят ўзининг ҳукумат парламенти, маъмурий бошқаруви ва бир қанча ваколатларига эга. Барча масалалар автоном низом асосида бошқарилади.

Испания конституцияси миллат сиёсий ташкилотининг асосий пойдеворидир. Конституция 1978 йил 6 декабрда бутун испанлар томонидан референдум орқали тасдиқланиб, шу йилнинг 29 декабрда қучга кирган. Давлат тузуми парламентли мо

МИЯНИНГ ВАЗНГА ТАЪСИРИ

Дунёдаги энг семиз аёл америкалик Розали Бредфорддир. 1987 йили унинг оғирлиги 544 килограммга етган. Иккинчи ўринни эса, агарда Гиннеснинг рекордлар китобига ариза берганида, эҳтимол красносаярсклик Надежда Малеева олармиди? Биринчи майда бу аёл 53 ёшга тўлди ва у 480 кило тош босди.

Аммо Надежда Тимофеевна қушлардек кам овқатланади. Унинг вазни — тузалмас оғир касаллик оқибатидир (сибирлик аёлда миясининг овқат хазм бўлишига жавоб берувчи қисми лат еган). "Рекорд вазн менга на шон-шухрат ва на шод-хуррамлик берди, — дейди Малеева, — кўрганларим фақат азобу уқубатлар бўлди".

нархиядир. Мамлакат қироли Дон Хуан Карлос I де Борбон миллатнинг ягона ва доимий рамзидир. У барча ташкилотларнинг доимий ишлашини бошқаради.

Конституцион суд олий ижрочи ташкилотдир. Бу мустақил орган адлиявий давлат тузумини ташкил этмай, балки конституция ва органик қонунларга бўйсунди.

Буюк Сервантес юрти Америка ва Африка учун кўприк йўлини ҳам утайди. Шунинг ҳам айтиш керакки, испан халқи буюк мутафаккирларга, дошишманда даҳоларга бойлиги билан фахрлидир. Ўтган давр тарих занжирларининг мустақам олтин халқаларини Калдерон, Лопе де Вега, Мигель Сервантес, Ф.Кэведо, Ларра, Гальдос, Гарсиа Лорка, Камило Хосе Села, Веласкес, Рубенс, Гойя, Делибес каби буюк даҳолар узвий боғлаб

Испания Қиролиги ва Ўзбекистон Республикаси билан бошланган икки томонлама ҳамкорлик ҳамда Европа доирасидаги тенг алоқаларни ҳисобга олган ҳолда Гранада университети, Алкада де Энарес университети ва Ўзбекистон Давлат жаҳон тиллари университети таълим ва маданият соҳасида ҳамкорлик истакларини Баённома — Келишим орқали амалга ошираётдилар. Томонлар ҳар бир мамлакатнинг маданиятини, таълим тизимини урганишда қўлайликка эришиш учун талабалар учун дарсликлар, адабиётлар айрибошлаш орқали бор имкониятларини амалга оширадидилар. Ўзаро шартномага асосан, 1998 йил 1 декабрда Республикада ягона испан тили ва маданияти маркази очилди. Бу марказни Испания Қиролигининг Ўзбекистондаги элчиси Хосе Антонио де Итурриага жаноб олийлари расмий равишда очди. Элчи жаноби олийлари испанча-ўзбекча лугат тузиб, уни Гранада университетидеда чоп эттиришни тақлиф қилди. Ҳозирда муаллифлик гуруҳи лугат тузишда фаол қатнашмоқда. Ҳар йили 10 га яқин ўқитувчи ва талабалар Гранада ва Алкала университетларида ҳар хил муддатда билим олиб қайтмоқдалар.

Халқаро ҳамкорлик Агентлиги баён қилган грантлар бўйича 40 га яқин талабалар қатнашмоқдалар. Халқаро алоқалар ривожланиб бораётган бир пайтда Испаниянинг дунёда тутган ўрни ҳақида ҳам фикр юритиш, шу билан бирга дунё тиллари ичида испан тили иккинчи тил бўлиб ўқитилишини ҳам унутмаслик керак. Бу тилни урганишга бўлган эҳтиёжнинг кун сайин ўсиб бораётганини, эҳтимол шундандир. Ҳозирда Испаниянинг Ўзбекистонда фахрий консули ва консулхона ваколатхонаси ишламоқда. Дустилик ва ҳамкорлик ривожланиб бораверсин.

Эргаш ЗОКИРОВ,
Ўзбекистон Давлат жаҳон тиллари университети испан тили ва маданияти Маркази директори

БОЛАНИ ПУЛГА ЎРГАТИШ КЕРАКМИ?

"пул банкка келганларнинг ҳаммасига берилажагини", учинчиси "пул бирор нарса сотиб олингандан кейинги қайтим"лигини айтди. Фақатгина туртинчи гуруҳ болалар (тахминан сўралганларнинг 20 фоизи) "пул ишлаб топилажак нарса (ҳақ)" дея жавоб беришди. Гарбдаги кўпчилик психологлар болада қанча эрта узининг "чунтак пули" пайдо бўлса, улар шунчалик тез ва яхшироқ даражада катта ҳаётга мослашади, деган хулосага келишди.

Статистик маълумотларга қараганда, кўпгина хорижий мамлакатларда ҳаттоки, еш болалар ҳам кичкина қопчиғи билан фахрланиб юрар эканлар. Масалан, Англияда бундай пулларни "чунтак пули", АҚШда эса нимагадир "нафақа" ёки "ҳаражат (чиқим) пули", деб аташади. Олмонияда ҳаттоки, 7 ёшли гудакнинг ҳам банкда ўз ҳисоб рақамлари бор экан.

Америка мутахассислари болага 3 ёшида ҳафтада 3 доллар, 6 ёшида

6 доллар беришни тавсия этадилар. Яъни бир йилда "нафақа" бир долларга ошади. Бунда ота-оналар пул бераётган вақтларида фарзандидан у ёки бу ишни қилиб қўйишини сурашади (масалан: идиш ювиш, уй йиғиштириш ва ҳоказо).

Психологлар "чунтак пулини" беришнинг 4 усулини кўрсатиб ўтишади. Улардан, 3 таси салбий, биттаси эса ижобий саналади.

1) Пуллар максалсиз ва қистов (инжиклик) оқибатида берилади; 2) "Мулла жиринг" фақатгина қилинган иш учун берилади; 3) "Нафақа" бирон-бир шарт, талаб қўйилмай, мунтазам равишда сузсиз берилиб борилади.

Ва, ниҳоят, тавсия қилинаётган энг тўғри усул: "чунтак пуллари" ҳеч қандай шартларсиз берилади. Лекин уларни масъулият билан ишлатиш талаб этилади. Бунда гудакка ушбу йўналиш қандай амалга ошмоғи лозимлигини тушунтирмоқ лозим:

— ота-она билан фарзанд, аввало, пул нимага ишлатилишини келишиб олишлари керак;

— "нафақа" кичик ёшдагилар учун ҳафтанинг аниқ бир кунидеда, 11 ёшдан ошган болалар учун ҳар ойда берилиши лозим;

— пул ҳар доим тулаб турилиши шарт ва уларни болаларга жазо сифатида бермаслик нотўғридир;

— иккала тараф у (бола)нинг уйдаги мажбуриятлари ҳақида келишиб олади.

— ҳар йили боланинг туғилган кунидеда "келишув" қайта қўриб чиқилади, "чунтак пули"нинг янги миқдори, фарзанднинг янги уй қўмушлари аниқланади.

Турган гапки, бунда таъқиқланган нарсалар (сигарет, алко-гол ичимликлар)га пул ишлатиш назарда тутилмайди.

Албатта, гарбикларнинг тавсиялари ўзбек ҳаётига тўғри келмаслиги мумкин: бизнинг ўз анъаналаримиз бор, фарзанд тарбиясига нисбатан шарқона ёндашув деганидек...

Бу кун келади, келиши муқаррар, келиши шарт — қазо кунининг, Рўзи маҳшарнинг! Бандасининг қисмати — жон таслим этмак ва қазосидан сўнг парвардигор сўроғига дохил бўлмақдир. Қазоимиз муқаррарки, буни биз биламиз. Бу қачон ва қандай рўй беради, узоқ давом этувчи касалликдан кейинми ё бахтсиз тасодиф оқибатидами — буниси бизга ноаён. Инсон ўғлининг қай маҳал пайдо бўлиши, қайси кун, қайси соатда — бундан-да воқиф бўлолмаймиз. Хушёр турингиз ва унутмангизки, сиз хоҳлаган дақиқада ўлишингиз мумкин. Қазо — ҳаммамизнинг қисматимизда бор. Одам қавми бошида турганларнинг гуноҳидан йўғрилган ўлим ва сўроқ — мавжудлигимизда бекиладиган ва қазо қилгач бандасига ноаён ҳилқат томон йўл очадиган қоронғу эшикки, неки жон бор, якка-ёлғиз, бир ўзи, фақатгина қила олган эзгу ишларидан бошқа ҳар қандай илдин таянчдан — дўсту биродару қондош-жондош, устоз марҳаматидан тамом маҳрумликда бу эшикдан қадам қўяди. Илло, бу ҳикмат туну кун ёдимизни тарк этмагандики, шундагина гуноҳга қўл уришдан ўзни сақла-гаймиз. Қазойи муҳаққак — осий бандалар учун азобу уқубатлар манбаи бўлса, иймони бутун, тангри йўлидан тонмаган, тириклигида бандасига юкланган қиёмат қарзини адо этган, ибодатларини баҳо келтирган, сирли маросимларни қанда қилмаган — парвардигор марҳаматига ноил бўлган, эзгу-хайрли ишларга бош қўшган мўминга эса осойиш-оройиш лаҳзаларидир. Художўй, тақводор катolik учун, дину эътиқодда собит инсон учун ўлим ваҳшати бегонадир. Буюк инглиз адаби Аддисоннинг ўлим тўшагида ётган чоғида бадахлоқ ёш граф Уорвикка¹ одам юборганини ва бу гуноҳдорнинг келиб, тангри-нинг чин насроний бандаси ўз ўлимининг қай тарика қарши олаётганини кўриб қўйишга имкон туғдирганини бир эсланг. Ҳа, фақат художўй, эътиқодли католиккина чин юракдан шундай хитоб қилмоғи мумкин:

Ажал! Қани ништаринг
сенинг?

Дўзах! Қани зафаринг
сенинг?

Бу ваъда айtilган ҳар бир сўз бевосита унга тегизиб айtilгандай эди. Тангрининг қаҳру ғазаби гўё унинг разил, пинхона куфру гуноҳларини нишонга олган эди. Воизнинг пичоғи унинг фош бўлаётган виждонининг туб-тубларига қадалар ва у ўз қалбининг гуноҳлар маддала кетган фасод уясига айланганини ҳис этди. Ё раббим, воиз ҳақ! Тангри фурсати етди. Унгурагулаги кетган ҳайвондай, унинг руҳи разолат ботқоғига ботиб қолди, бироқ малоик тортган суртовуши уни залолат зулматидан ёруққа чорлади. Фаришта келтирган Рўзи маҳшар ҳақидаги ваҳий бир лаҳзаёқ унинг феълидаги калондимог хотиржамликини барбод қилди. Охират кун ваҳимаси онгига тўфондай кўчди. Куфру гуноҳлари, кўзларида шаҳват олови ёнган бу фоҳишалар тўфонда

(Давоми. Боши газетамизнинг ўтган сонларида.)

мисоли сичқонлардай чийиллашиб, тўзгиган сочларига беркинишиб, тум-тарақай бўлиб кетди.

У уйларида қайтаркан майдонни кесиб ўтди, кизиби кетган кулоқларига аёлнинг жарангдор кулгуси чалинди. Бу юввош, шўх кулги унинг юрагини сурнинг товушидан баттароқ саросимага солди; у бошини кўтариб қарашга журъат етолмади, юзини четга бурди ва унинг ёнидан ўтаётган тарвақайлаб кетган бутазорнинг соясига кўз қирини ташлади. Унинг изтиробда эзилган юрагидан тошган уят ҳисси бутун вужудини қамраб олди. Кўз олдида Эмманнинг қиёфаси жонланди ва қизнинг гойибона қиёбоқшидан унинг юрагидан тошган орият тўлқини баттар кучайди. Эмма унинг тийиксиз ўй-халлариди ўзининг нечоғли топталганини, бокиралиги нақадар таҳқирланганини билармикан! Шумиди ёшлиқда берган кўнгил деганлари! Йигитлик шаъни қани? Поэзия ҳаваси-чи? Тубанликка тушган дамларининг жирканч тафсилотлари ўзининг бадбўй ҳавоси билан нафасини бўға бошлади. Бир даста, қорақуя суркалиб булганган, камин панжарасининг тагига яшириб юрадиган беҳаё суратларга соат-

тароватли² Биби Марямни ғазаблантирмади. Илоҳанинг уларга қадалган кўзлари қаҳрсиз ва таъна-дашномсиз тикилиб турарди. У иккаласининг кўллари-ни қовуштиради ва уларнинг юракларига мурожаат этиб дейди:

— Стивен ва Эмма, бир-бирингизнинг кўллари-дан ушланглар, самодда айни сокин шом маҳали. Сизлар йўлдан адашдинглар, лекин сиз—менинг болаларимсиз, ахир. Мана, ўзга юракка муҳаббат риштаси билан боғланган юрак. Кўл ушлашинг, менинг азиз болаларим, сиз биргаликда бахтли бўласиз ва юракларингиз бир-бирини севажак.

Черков саҳни панжарали парда тиркишидан сочилиб турган сўлғин алвон нурга чулганган, парда билан дераза ромининг торгина оралиғидан мисоли найзадай санчилган хира ёруғ нур меҳробдаги шамдонларнинг бўрттириб ишланган, фаришталарнинг жангу жадалларда уришиб, сири кўчган аслаҳаларидай хира йилтиллаб турган хошияларида акс этади.

Черковга, боғга, коллежга ёмғир қўйиб ёғаётир. Ёмғир сассиз-садосиз, тинимсиз қуяди. Сув тобора кўтарилади, ўт-ўланни, бу-

оламнинг улуглигига шак келтирган ва тангри уни самоддан олиб, жаҳаннам қаърига абадул-абадга улоқтирди!

Шунда тангри Одам Ато ва Момо Ҳавони яратди ва уларни Дамашк водийсидаги Аданга, фаройиб, нурафшон, турли ранглар барқ урган, минг хил зийнатли ўт-ўланларга тўлиб-тошган боғга жойлади. Ҳосилдор замин уларга ўз неъматларини инъом этди; паррандаю даррандалар уларнинг тасарруфида бўлди, уларга итоатда бўлди. Бизнинг танимизга мерос бўлиб ўтган дарду ситамлар — касалликлар, муҳтожлигу ўлим Одам Ато ва Момо Ҳавога бегона эди. Қудратда тенгсиз парвардигори олам ўз илки-имконида неки бўлса — барчасини уларга муҳайё қилган эди. Бироқ тангри уларга бир ягона шарт қўйди — сўзига итоат этмоқни амр этди. Улар тақиқланган дарахт мевасини еб қўймасликлари лозим эди.

Афсуслар бўлсинки, менинг қадрдон биродарларим, улар ҳам тубанликка юз тутдилар. Бир пайтлар нурдай балқиган фаришта, субҳи содиқ ўғлони, оқибатда эса маккор ёв — Иблис жами жондорлар ичида энг

гаддори бўлмиш илон қиёфасида уларга намоён бўлди. Иблис улардан суқланарди. Кўшкни самоддан кулаган бу саркардаи шайотин хоки туробдан яратилган одамнинг бир пайтлар ўзи эга бўлиб, сўнг куфру гуноҳи боис маҳрум этилган имконларга эга бўлишини зинҳор-базинҳор ҳазм эта олмасди. У Момо Ҳавога, жинси ожизага яқин келди ва кулоғига ширин сўзлари билан заҳру заққумини қўйди, яъни ваъда қилдиким, — ох, куфрона аҳду паймон! — магар У билан Одам Ато тақиқ этилган мевадан татиб кўрсалар, улар ҳам яратганининг ўзи каби, яъни тангри сифатини касб этажаклар. Момо Ҳаво олмага оғиз солди ва уни Одам Атога ҳам узатдики, Одам Атода Момо Ҳавонинг қўлини қайтармоққа лойиқ журъат етмади. Иблиснинг заҳри заққум суяксиз тили ўз корини қилди. Улар маҳв бўлдилар.

Ва шу чоғ боғда тангрининг амри янграб, ўзи яратганини, одамни сўроққа тортди. Ва Микоил, само лашкари саркардаси қўлидан олов шамшир билан жинояткор жуфт қошида ҳозир нозир бўлди ва уларни жаннатдан оламга, касалликлару муҳтожликлар, шафқатсизлигу ранж-аламлар, машаққату маҳрумликлар оламига ҳайдаб солдики, минбад улар ризқ-рўзини пешона тери билан топайлар. Хатто ана шунда ҳам тангри меҳр-мурувватини дариг тутмади!

(Давоми бор.)

ИЗОҲЛАР:

1. **Жозеф Аддисон (1672-1719)** — инглиз адаби, эссечи, шоир ва сиёсий арбоб; граф Уорвик — унинг асранди ўғли. Бу воқеанинг аниқ гувоҳи йўқ. Бироқ Аддисоннинг замондошларидан бири, дўсти Томас Тикелл (1688-1740) «Граф Уорвикка мистер Аддисон қазоси муносабати ила» шеърида шу воқеа ҳақида ёзган.

2. **Ж.Г.Ньюмен. «Биби Марям ҳикматлари».**

3. **Стивеннинг хаёлида дунё тўфони манзараси жонланади.**

БМТ ФАОЛИЯТИДА ТАЪЛИМГА ДОИР МУҲИМ САНАЛАР

(Давоми. Боши ўтган сонларда.)

1993 йил, декабрь.

Нью-Дели шаҳрида дунёнинг тўққизта, энг кўп аҳолига эга бўлган мамлакатларнинг таълим соҳасини ислоҳ қилиш бўйича олий даражадаги учрашуви бўлди. Ушбу ривожланаётган 9 мамлакатнинг ҳукумат вакиллари (Бангладеш, Бразилия, Миср, Ҳиндистон, Индонезия, Хитой, Мексика, Нигерия ва Покистон) ўз зиммаларига 2000 йилгача тўлиқ бошланғич умумий таълимни жорий этишга эришиш вазифасини олди.

Бу вақтда дунё аҳолисининг 50 фоизи, катта ёшдаги маълумотсиз аҳолининг эса 70 фоизи шу мамлакатларга тўғри келган.

1994 йил, июнь.

Таълимда алоҳида эҳтиёжлар мавзусидаги Бутунжаҳон конференцияси бўлиб ўтди (Саламанка). Барча иштирокчи давлатлар мамлакатда амалда бўлган таълим мазмунига «таълимнинг миллий стратегияси»ни сингдириш зарурлигини эътироф этишди.

1994 йил, сентябрь.

Аҳоли ва ривожланиш муаммоларига бағишланган халқаро конференция уюштирилди (Қоҳира).

Конференция қатнашчилари 2015 йилга қадар, қиз болалар таълим олишини ҳам эътиборда тутган ҳолда, барча учун баробар юқори сифатли бошланғич-техник ҳамда мустақил таълим олиш имкониятларини яратиб беришга келишиб олишди.

1995 йил, март.

Ижтимоий тараққиёт масалаларига доир олий даражадаги халқаро учрашув ташкил этилди. Қатнашувчи давлатлар аҳолининг но-чорлик даражасини камайтириш ва уларни ишлаб чиқаришга жалб этиш, ижтимоий интеграцияни мустаҳкамлаб бориш масалаларини кўриб чиқди. Энг мақбул йўл сифатида таълим олишга бўлган тенг ва ҳаққоний ҳуқуқларни яратиш, қиз болалар саводхонлигини юқори поғонага кўтариш юзасидан масъулият давлат зиммасида бўлиши таъкидланди.

(Давоми бор.)

ЮНИСЕФнинг «Таълим» ахборот журналичан олинди.

СУВНИНГ ТОМЧИСИ ҲАМ СУВ

Биз ҳамма вақт, ҳамма жойда нонни увол қилманг, "Нон азиз, ноннинг ушоғи ҳам нон", деймиз. Тўй-маъракалар, йиғинларда, ҳатто уйда дастурхон атрофида нонуштага ўтирганимизда ҳам керагидан ортиқча нон синдирилса, "Қўйинг, ушатманг, ноннинг ортиқчасини увол қилманг", деймиз.

Аммо сувни бемалол исроф қилиш — оқизиш мумкинми? Жўмрақлардан сув тўхтамай оқиб ётса ҳам «Ҳой, сувни бекордан-бекорга сарфлама. Увол қилма, тўхтатиб қўй», деб айтмаймиз. Ваҳоланки, ана шу сув бўлмаса бугдой қайда, ун қайда, нон қайда. Тежашни сувдан, сув қатрасидан бошламоқ керак. Уволни, савобни сувдан изламоқ керак. "Қатра-қатра йиғилиб дарё бўлур," ёки "Тома-тома қўл бўлур," деб халқимиз бежиз айтмаган. Ноннинг увоғи ҳам нон бўлганидек, сувнинг томчиси ҳам сувдир.

Гоҳида сув уволни ўйлаб ҳайрон қоламан. Агар бизни уволни тутса, фақат сувнинг уволни тутати. Чунки биз уни бекорга сарф қилаёلمиз. Наҳотки, юз-қўлни ювиш учун неча дақиқалаб жўмракни очиб қўйсақ, бир стакан сув билан соқол олиш мумкин бўлса-ю, уни челақлаб сарфласак. Сув бекордан-бекорга оқиб ётса увол эмасми? О, увол бўлганда-чи! Уволни азимдур, гуноҳи азимдур. Бундай исроф-гарчиликка Аллоҳнинг ҳам қаҳри келади-ку!

Кўпинча кўча-кўйни тўлдириб ибодат учун масжидга ўтиб кетаётган маҳалладошларимизни кўриб хаёлга чўмаман. Тўғри, намоз ўқиш ибодат. Закот бериш ибодат. Одамларнинг жонига оро кириб, оғир юмушини енгил қилиш ҳам ибодат. Савоб... Лекин ибодатнинг каттаси, савобларнинг улуғи ҳам бор. Бу сувни тежаш, поклигини, софлигини, тозаллигини, сифатини сақлаш, увол қилмаслик савоб-

ларнинг энг каттасидир, ибодатларнинг энг улуғидир, амалларнинг энг чиройлисидир. Одобрарбияга бағишланган бир қатор китобларда, ҳатто таҳорат учун сарфланадиган сувни ҳам увол қилмаслик ҳақида панд-насиҳатлар, қимматли фикрлар мавжуд. Жумладан, "Чор китоб"да шундай машҳур тўртлик бор:

Макун исроф мой мажжони,
Чун "вало тусрифу" ҳамехони,
Гар ту эй хожа, бар лаби жуе,
Нест исроф ҳар ончи машуйи.

(Мазмуни: Сен, Қуръондан "вало тусрифу" (исроф қилманглар) деган оятни ўқийсанку, шунинг учун текин—ҳаққи сўралмайдиган сувни исроф қилмагин).

Абу Абдуллох Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорийнинг "Ал-Жомий ас-саҳиҳ" 4 жилдлик ҳадислар тўпламида келтирилишича, Расулulloх саллаллоху алайҳи вассаллам гуслга тахминан 5 литр, таҳорат олишга тахминан 1 литр сув сарфлар эканлар. (Қаранг: Ҳадис. Қомуслар бош таҳририяти, Тошкент. 1997 йил. 168 бет). Келтирилган бу мисоллар пайғамбаримизнинг ҳатто гуслга ва таҳоратга сувни қанчалик тежаб сарфлаганликларининг аниқ исботидир. Биз ҳам Муҳаммад алайҳиссалом умматларимиз. Сувни тежашни, увол қилмасликни улардан ўргансак арзийди.

Қисқаси, биз таҳорат олиб, тоза кийиниб, чиройли амалларни бажариш, намоз ибодатини адо этиш — савоб учун шошиламиз... Аммо қилган чиройли амалларимиз, олган савобларимиз охирида ўзимиз билан бирга бўладими? Баъзиларимиз миллионлаб сўмларни сарфлаб икки қаватли даңгилама "оқ уй, ола баргак" иморатларни сола-миз. Долларларга чет эл кафелларини, ҳожатхона жиҳозларини сотиб олиб ҳаммом, ошхона кабиларни безаймиз. Аммо арзимаган харажатлардан қочиб оқова сувларимиз йиғиладиган ўралар қаздирмай-миз ёки чиқимдан қочиб 20-30 метрлик масофа-

СУВ ҚУДРАТИ

Томчи тошни ёрар,
Тош бошни ёрар.

х х х
Тушда сув ичган билан
ташналик қонмас.

Ўзбек халқ мақоллари

дан ўтган оқовалар учун мўлжалланган марказий қувурларга оқова ўтказгич қувурларини тортмасдан, хонадонларимизнинг оқова сувларини ариқ, сой, анҳор, каналларга тўғрилаб қўйганмиз.

Баъзиларимиз хонадон чиқиндиларини, ахлатларни ҳам тўғридан-тўғри анҳорга, оқар сувларга ағдарамиз. Фахриддин Гургоний ўз давридаёқ сувларни ифлос қилмаслик ҳақида ўта таъсирли, фойдали фикрлар билдириб шундай шеърларни ёзиб кетган эди:

Бугун чашма сувин қилсанг агар хор,
Бошқа ичолмассан бу сувдан зинҳор.

Доно халқимиз сувга ахлат ташлаш у ёқда турсин, ҳатто сувга туфлашни гуноҳ ҳисоблаган. Отабоболаримиз "Сувга тупурма", деб бекорга айтмаган. Бизчи, туфлаш у ёқда турсин, челақлаб, қоплаб ахлат чиқиндиларини оқар сувларга ағдараямиз.

Бу билан Она Ватанга, ўзимизга, авлодларимизга зарар келтираётганимизни, истеъмол қилинадиган озиқ-овқатларга оғу-заҳар солаётганимизни, қолаверса, ўзимизни ўзимиз заҳарлаётганимизни биллапмизми? Сезаппимизми?

Ахир, биз оқар сувларга ташлаб юборган оқовалар, ахлат ва кимёвий чиқиндилар Орол денгизига етиб боргунча заҳар-заққумга айланиб, ҳавога кўтарилиб шамоллар билан қайтиб яна бошимизга ёғилаяпти-ку. "Қайтар дунё", дейдилар. Бу ҳақда яна бир бор ўйлаб кўрайлик.

Абдуҳамид АБДУРАХМОН ўғли

СУВ — ТИЛСИМ

Чўлга сув керак,
Аҳмоққа — пул.
х х х
Шўр сувга тушсанг,
шўринг қурийд.

Ўзбек халқ мақоллари

Оролнинг қуриётганини фаҳмлаган ҳайвонлар, қушлар ва ҳашаротлар жуда ташвишланиб, узоқ вақт баҳслашибдилар:

— Қандай қилсак яна гўзал Оролимиз суви лиммо-лим бўлиб, ундан ширин сув ичиб мазза қиламиз. Орол атрофи обод бўлади? Об-ҳаво мусавфо бўлади, — деб орзу қилишибди.

— Дўстлар, — дебди Орол атрофидан тўқайзорларга наъра тортиб юривчи катта арслон. — Биз кўпмиз. Орол эса битта. Ахир, ҳар биримиз бир томчидан сув олиб келиб, денгизга қўйсақ, наҳот денгиз тўлмаса?

чию чумолилар ҳам эрталаб-ки шабнам томчиларини ширириб бориб, Оролга қуя бошлашибди. Кўп ўтмай, уларнинг меҳнати натижаси кўриниб қолибди. Орол суви кўпайибди. Сузолмай кўлга ботиб қолган кемалар сузибди. Қайиқларда одамлар кўшиқ айтиб сайр қилишибди. Балиқлар денгизда мазза қилиб, қуруқликдаги дўстларига раҳматлар айтиб, кўпайишибди.

Шунда Орол тилга кириб:

— Раҳмат сизга, менинг меҳрибон дўстларим, астойдил меҳнат қилиб мени тўлдирдингизлар, энди мазза қилиб, сувларимдан ичиб,

ЯНГИ ОРОЛ (ЭРТАК)

— Тўғри, — дебди йўлбарс, — биз ҳар ишга қодирмиз. Орол бўйида шунча вақт мазза қилиб яшадик, тўқайзорлар қуриб қоляпти, биз қаерга борамиз?!

Орол атрофида яшовчи барча ҳайвонлар, қушлар, илонлар, ҳашаротлар — барчаси Оролни қайтадан янги бир денгизга айлантиришга аҳд қилишибди.

Иш қизғин тус олибди. Бир тўда ҳайвонлар Амударё томонга йўл олиб, ундан сув олиб келиб, Оролга қуя бошлашибди. Яна бошқалари ҳатто Сирдарёга келиб сув ташишибди. Яна қайсиларидир қуруқлардан сув тортиб, денгизга қуя бошлашибди. Ҳатто нозик капалаклар, нина-

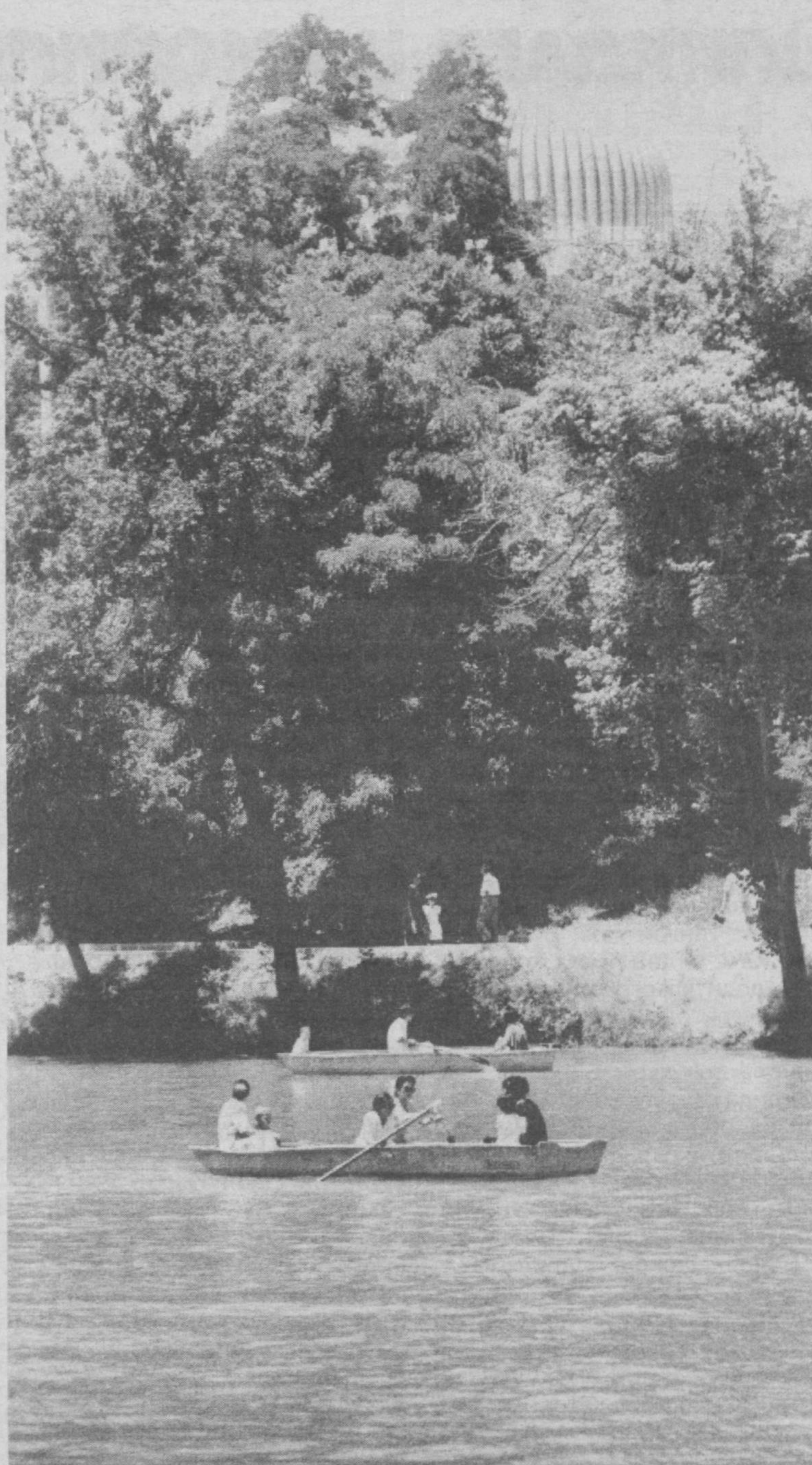
чўмилиб, ҳордиқ чиқаринглар, — дебди.

Шундай қилиб, Орол тўлибди. Зилол сувлари эса чор-атрофдаги ўрмонлар, боғлар, экинзорларга жон ато этибди. Салқин шабада эсибди. Унда муаттар гуллариси димоққа урилибди. Ҳамма шод-хуррам кун кечирибди.

Қиссадан-қисса шуки: дўстлик бор жойда бахт-саодат бўлади.

Ҳамжихатлик бахт,
Тарқоқлик офат, — деган доно боболаримиз.

Малика ҲАКИМОВА,
Ижтимоий йўналишдаги
республика махсус
гимназияси ўқувчиси

СУВ — СЕХРЛИ СИНОАТ

Сувсиз ер — мозор,
Сувли ер — гулзор.

х х х

Сувсиз ер — етим

Ўзбек халқ мақоллари

ЖАМОАТЧИЛИКНИ ЖАЛБ ЭТИШ ДАВОМ ЭТАДИ

Ўтган йили Оролни қутқариш халқаро жамғармаси қошидаги GEF агентлигининг жамоатчилик фикрини шакллантириш гуруҳи ва газетамиз ҳамкорликда "Сув — ҳаёт манбаи" мавзуида иншолар кўрик-танловини ўтказган эди. Бу ҳамкорлик бу йил Халқ таълими вазирлиги миқёсига кўтарилди. Сувнинг аҳамияти ҳақида энди ҳар бир ўқувчимиз ўз фикрларини иншоода баён этадилар. Бу ҳақда фурсат келганда батафсил тўхталамиз.

Айни кунларда эса GEF (ЖЭФ) Агентлигида иш қизғин кечмоқда. Кунинча "Аҳолининг сув манбалари аҳамияти ҳақида хабардорлик даражасини аниқлашда социалогик тадқиқотнинг ўрни" мавзуида халқаро семинар ўз ишини якунлади. Дарҳақиқат, амалга оширилган, хусусан, сувнинг аҳамияти, уни асраш, унинг чекланганлигини фуқаролар қай даражада ҳис қилишини социалогик тадқиқотлар орқали аниқлашимиз мумкин ва натижаларга кўра янги тарғибот ишлари йўлга қўйлади.

Семинарда Марказий Осиё давлатлари жамоатчилик фикрини шакллантириш миллий гуруҳлари раҳбар ва экспертлари қатнашдилар.

Халқаро семинарнинг очилиш маросимида GEF Агентлиги раҳбари Р.Гиниятуллин, "Б" компоненти директори К. Бозов, Жаҳон банки вакили Пол Митчелл, чет эл консультантлари гуруҳи раҳбари Р. Фергусон қатнашишди.

МУХБИРИМИЗ

ҚҲЙ (21 март — 20 апрель)

Ушбу ҳафта ички туйғунгизга таяниб катта наф келтирувчи лойиҳани амалга оширишга муваффақ бўласиз. Пайшанба кунини яқин кишингизни қўллаб-қувватлашни маслаҳат берамиз.

СИГИР (21 апрель — 21 май)

Душанба кунини эътиборли киши сизга ҳомийлик қилиши, чоршанба кунини эса яқин кишингиздан бирини ҳаётга тадбиқ этишигиз эҳтимолдан холи эмас. Мазкур ҳафта саломатлигингиз билан боғлиқ муаммолар юзага келиши мумкин. Бу эса дам олиш кунлари кайфиятингизга ўз таъсирини кўрсатади.

ЭГИЗАКЛАР (22 май — 21 июнь)

Ҳафтанинг дастлабки кунларидаги амалий фаоллигингиз моддий ютуқлар келтиради. Барча муносабатларда жума омадли кундир. Шу кунини ҳеч иккиланмай таваккал иш тутишингиз мумкин.

ҚИСҚИЧБАҚА (22 июнь — 23 июль)

Сешанба кунини ютуқлар билан ҳамкасбларингиз хурмати ва бошлиқлар ишончини қозонасиз. Шанба кунини ишқий саргузашт кутилмоқда. Якшанба кунини ўзингизни қизиқтираётган муҳим масала бўйича телефон кўнғироғини кутинг.

АРСЛОН (24 июль — 23 август)

Ушбу ҳафта иш жойингиздаги келишмовчилик билан бошланади. Қариндошларингиздан пайшанба кунини қимматли маслаҳат оласиз. Жума кунини ижодий фаоллик кутилмоқда. Дам олиш кунларидаги кўнғилли ҳордиқ узоқ вақт ёдингизда қолади.

БОШОҚ (24 август — 23 сентябрь)

Чоршанба кунини воқеаларнинг кутилмаган томонга ўзгариши яқин келажакка белгиланган режаларингизни кўриб чиқишни талаб этади. Ҳафтанинг иккинчи ярмида оилангиздаги илқ муносабатлар иш жойингиздаги муаммоларни енгишингизда қўл келади.

**О'quvchi (qizi)ngiz
qulog'iga ayting****НОМУС**

Азиз қизларжон, бугун уят, номус тўғрисида суҳбатлашамиз. Ҳеч эшитганмисиз, баъзиларнинг "мени номусларга ўлдирдинг", "йўғе, номус қиламан-а", «бир номус — бир ўлим», деган гапларини. Халқимиз ор-номусни, ҳаё-иффатни қадрлайдиган ва ардоқлайдиган халқ. Демак, биз ҳам номус, ҳаё тушунчаларини тўла ҳис этиб, бу тушунчаларни идрокимизга сингдириб, ҳаётимиз давомида учраб турадиган турли-туман ҳолатларда номусимизни, оримиз ва ғуруримизни сақлашимиз даркор. Яна шу нарсани унутмаслигимиз керакки, номус туйғуси ғурур, ор, ифбат, андиша, ҳаё билан чамбарчас боғлиқ туйғу. Элимизда, ота-боболаримиз урф-одат ва маданиятларида номуссизлик уят саналган. Айниқса, қиз болаларнинг одоби, ақли ва чиройи унинг номуси, ори билан белгиланган. Кўча-кўйда қулоғимизга чалинадиган яна шундай иборалар ҳам мавжуд: "Фалончининг қизи ажойиб қиз бўлибди-да, унинг уятчанлигини айтмайсизми. Ким келин қилса ҳам барақа топади-да" ёки "Фалончи опанинг қизи шундай чиройли, бўй-басти келишгангина эканку, зиғирча ори йўғе-а, онаси бечора уни қандай узатиб оларкин, қайси шўрпешонани зор қақшатаркин".

Қиз бола ҳар қанча чиройли бўлса ҳам, ҳар қанча ўзига оро бериб, нозланиб, кўрган кўзини қувонтириб юрса-да, озгина тортиниш, атрофдагилардан истиҳола қилишни билмаса, барчанинг олдида ўзига ярашмаган беибо қилиқлар қилиши натижасида кўпчиликнинг нафратига дучор бўлади.

Сизнинг ҳаёли, ибодли бўлишингиз аввало боғча ёшидан, сўнгра мактаб партидани бошланишини истаймиз. Ўз-ўзингизни назорат қилишни ўрганинг. Севимли инсон бўлиш барчамизнинг орзуимиз ва ниятимиз. Бу ниятнинг ушалиши, азиз қизларжон, сизнинг номусингиз ва ифбатингизга боғлиқ.

Бокс ва футболнинг эркаклар спорти эканлигига барчамиз кўникиб қолганмиз. Лекин даврнинг шиддатими ёки шундай бўлиши керакми ёхуд аёллар азал-азалдан ўзларига нисбатан айтилаётган "ожиза" сифатини елкаларидан соқит қилгилари келиб қолдими, ҳар ҳолда бугун футбол майдонларида ҳам, рингда ҳам аёлларни кўришимиз, улар эришаётган муваффақиятларни эшитиб қувоншимиз мумкин.

Мухаммад Али, Жо Фрэйзер, Жорж Формен.... Бу номлар 70-йилларнинг афсонавий баҳодирлари, ринг киролларидир.

Бугун бу номлар яна рингга қайтмоқда. Фақат оталарининг изини ўғиллари эмас, биз "ожиза" деб атайдиган қизлари ҳам кат-

та спортга олиб кирмоқдалар. Уч паҳлавоннинг қизлари ота изидан боришни маъқул кўришди.

"Бу ажойиб аёллар гулдастаси,- дейди. Фрэйзер — аммо уларнинг жангга интилишларини ҳеч ҳам тушунол-

мен эса 1 апрелда илк бор рингга тушди.

Ҳа, Али, Фрэйзер ва Форменнинг сўнмас номлари яна майдон узра баралла янграмоқда. Яқинда Жорж Формен "Boston herald" газетасига интервью бериб, қизининг бокс

**МАШҲУР БОКСЧИЛАРНИНГ
ҚИЗЛАРИ РИНГДА**

майман."

Уларни бунга нима мажбур этганини билмаймиз-у, лекин 22 ёшли Лайло Али аллақачон рингда ўтказган ҳар уччала жангда ишончи ғалабага эришди.

38 ёшли Жаклин Фрэйзер-Лид дастлабки жангдаёқ рақибини нокаутга учратди...

180 фунтли Фрида Фор-

билан шугулланиш ҳақидаги қарорини маъқуллади. "Умид қиламанки, Фрида бундан жабр кўрмайди. Бошқа қизларим ҳаммаша уни енга олишарди. Лекин у рингда муваффақият қозонгудек бўлса, қолган фарзандларимнинг ҳам рингга чиқишга қарор қилишларидан кўрқаман, холос", деди ота.

Аёлларнинг назокат билан

Mish-mishmi, yo...

турмуш юритишлари, мулоим, мўмина уй бекалари бўлишига ўрганиб қолган шарқ эркакларининг барчаси қора қўлқопларда, рақибасининг юз-кўзига ғалаба иштиёқида аямай мушт тушираётган аёлларга ўз салбий муносабатларини билдиришлари табиий. Аммо, бизнинг сўзимиз шу— ҳеч кимга, ҳеч қачон, ҳаттоки у энг яқин киши бўлган тақдирда ҳам ғарбда, Америкада буйруқ берилмайди. Ким нимани маъқул кўрса ўшани бажараверади. Эркаклар бола парвариши билан шугулланиши, аёллар футбол майдонларини, отчопарларни тўлдириб юришлари бу ерда асло ажабланарли ҳол эмас.

Феруза ТОШМАТОВА

АЖИНЛАРНИ ЙЎҚОТИШ УСУЛЛАРИ

Кўпгина аёллар "эрта қариб қоляпман, юзларимга ажин тушиб қолди", деб қайғурадилар. Ёш ўтиши билан, инсондаги биологик жараёнлар оқибатида эркагу аёлга бирдек ажин тушади.

Дастлабки ажинлар, олатда, кўз ёки лаблар ёнида пайдо бўлади. Улардан халос бўлиш учун ҳар кунини ўриндан турмай турибоқ, бирикки машқ бажарсангиз наф беради. Кўрсаткич бармо-

гингизни қошингиз устига қўйиб, беш дақиқа давомида қаттиқ чимирилинг. Кейин эса кўзингизни яна беш дақиқага

Ziynat

катта-катта очинг. Худди шу машқни 10 марта бажаринг. Энди лабларга ўтиш мумкин: 5-10 дақиқа лабингизни ҳуштак чалаётган каби ҳолатга келтиринг ва 20 марта ёноқла-

рингиз томон олиб боринг. Ундан ташқари бармоқ учлари билан бурун томонга енгил уқалаш ҳам фойдалан холи эмас.

Юз рангини яхшилаш учун олмани духовкада пишириб олинг. Бир қошиқ пиширилган олмага бир қошиқ аралаштирилган тухумни қўшинг. Ушбу аралашмани юзингизга суртинг, қуригач, илиқ сувда юиб ташланг. Гулида АБДУЛЛАЕВА

ХАНДОН ПИСТА

Форслар "писта", араблар "фисток", французлар эса "пиштош" деб атайдилар.

Ватани Шимолий Хуросон, Афғонистон ва Суриядир. Ҳозирги вақтда ҳам бу вилоятларда ёввойи ҳолда усади. Дарахти худди хурмо дарахти каби бўлиб, эркаклик ва оналик уруғига эга гуллари бир-бирига қарама-қарши шоҳларда жойлашган. Мева магизли пистадан кескин фарқ қилади. Унда сиёх моддалари бўлгани учун қоринни дамлайди. У кўпроқ тери ошлашда ишлатилади.

Мағзи кучли овқат бўлмаса-да, озгин кишиларни семиртиради. Аммо беухшов даражада семиртмайди. Агар мағзи устидаги алвон рангли нозик пусти билан есалар, сариқ касалини тузатишга кумаклашади, захарни кеседи. Мағзи чайналса тишни мустаҳкамлайди ва оғизни хушбўй қилади. Мағзидан истеъмол қилинса ич кетишни тўхтатади, ошқозон деворларига куч бағишлайди, ичакларни тозалайди, қайт қилишни ва кунгил айланишни йўқотади, чанқашга барҳам беради.

Дарахт пустилогини ва баргини қайнатиб суркалса ёки ичилса тер оқишини, йўгон ичак дардини, бачадон оғригини йўқотади. Қутир ва қичишиш иллатларига даво бўлади. Агар уша сув билан соч доимо юиб турилса, сочининг тукилишини тўхтатади.

Пистанинг ёғи атторликда кўпроқ ишлатилади. Агар уни мушк билан аралаштириб юз фалажига суркалса, тузатади.

ТАРОЗИ (24 сентябрь — 23 октябрь)

Ҳафтанинг бошида ажойиб инсон билан танишасиз. Чоршанба кунини алданиб қолишдан эҳтиёт бўлинг. Шанба ва якшанба кунлари ҳар қандай савфарлар кўнғилли натижа келтиради.

ЧАЁН (24 октябрь — 22 ноябрь)

Мазкур ҳафта давомида ўзингизга бино қўйиб юборишингиз касбингиз билан боғлиқ масалаларни ечишга салбий таъсир кўрсатади. Дўстлар билан учрашув ва мулоқотлар учун жума-шанба кунлари ажойиб дамлардир. Якшанба кунини соғлигингизнинг бироз панд бериши белгиланган ишларингизни барбод қилиши мумкин.

ЁЙ (23 ноябрь — 21 декабрь)

Сизнинг ижодий ёндошишингиз нафақат санъат, балки молиявий масалаларни ечишда ҳам қўл келади. Пайшанба кунини ўйламай ваъда бериб қўйманг. Ўтган ҳафтада юзага келган муаммо шанба кунини фаол иштирок этмасангиз ҳам ҳал бўлади.

ТОҒ ЭЧКИСИ (22 декабрь — 20 январь)

Душанба кунини қийин аҳволдан осонгина қутулиб оласиз. Чоршанба кунини таваккал ўтказилаётган тадбирда иштирок этмаслиқни маслаҳат берамиз. Чунки, у сизга ҳеч қандай фойда келтирмайди. Дам олиш кунларини табиат бағрида ўтказинг.

ҚОВҒА (21 январь — 19 февраль)

Сешанба ва чоршанба кунлари кутилаётган амалий музокараларда сўзамоллик санъатингиз ва ақлий қобилятингиз катта наф келтиради. Жума кунини ишга жуда берилиб кетмаслиқни маслаҳат берамиз. Чунки, бу саломатлигингизга таъсир кўрсатиши эҳтимолдан холи эмас.

БАЛИҚ (20 февраль — 20 март)

Ҳафтанинг бошида бўлиб ўтадиган ишқий саргузаштлар узоқ вақт ёдингизда қолади. Дипломатик мақоридингиз пайшанба кунини бошлиқлар билан мулоқотда қўл келади. Якшанба кунини кўнғилли ҳордиқ чиқаришга умид боғламанг.

ҚҲЙ (22 март - 21 апрель)

Бировнинг кўмаги ёки шерикчилик асосида амалга ошироқчи бўлган ишларингиз кўнгилдагидек кечмайди. Чунки улар сизнинг кўнглингиздагини ё тушунмайди ёки тушунишни истамайди.

БУЗОҚ (22 апрель - 21 май)

Бу ҳафта бевосита ёки билвосита раҳбар киши билан муносабатингизга совуқчилик оралайди. Бунга асосан сизнинг ташаббускорлигингиз сабаб бўлиши эҳтимоли йўқ эмас. Яъни иш манфаатини ўйлаб айтган таклифингиз маъқул келмай қолади.

ЭГИЗАКЛАР (22 май - 21 июнь)

Ҳафтани бировга қарз бермай ёки олмай ўтказинг. Ана ўшанда кунларингиз ташвишсиз, осойишта кечади. Акс ҳолда бошингизга ўзингиз гурбат сотиб оласиз.

ҚИСҚИЧБАҚА (22 июнь - 21 июль)

Бу кунларда мақталган нарсанинг олдида яқинлашмаслигингизни маслаҳат берардик. Шуниси ҳам борки, бу масалада сизнинг тўғри сўзлингиздан фойдаланишга ёки суистеъмол қилишга уринадилар. Ўтмас молни сизга мақтаб пуллашлари мумкин.

АРСЛОН (22 июль - 21 август)

Рақибларингизнинг сиз ҳақингизда тарқатган ёлғон-яшиқлари чоршанба, пайшанбада саробдек тарқалиб кетади. Сизга қудуқ қазиларнинг ўзлари унга қулашлари эҳтимоли қутилмоқда.

СУНБУЛА (22 август - 21 сентябрь)

Ҳафта давомида ўзингизни неча бўлакка бўлишни билмай, саросимага тушасиз. Бунинг оқибатида баъзи таниш-билишлар билан муносабатингиз бузилиши мумкин. Алғов-далғовлар ўтқинчилигини вақтида ҳис этмасангиз, саломатлигингизга салбий таъсир ўтказиши эҳтимоли бор.

**O'quvchi(qizi)ngiz
qulog'iga ayting****МАЪНАВИЙ ГЎЗАЛЛИК**

Андиша ... Киши руҳиятининг минг жилосини шу биргина сўзда ва фақат бизнинг она — ўзбек тилимиздагина ифода этиш мумкин. Ўйлаб кўрсак, жами яхшиликларнинг яратувчиси андиша экан, деймиз. Масъуллик, бурч, уят, меҳрибонлик, фидоийлик, вафо... ҳамма-ҳаммасининг замирида андиша бор.

Дейлик, кийимларимизни авайлаб киямиз, чойнак-пиёламизни оҳиста ишлатамиз, китобларимизни оёқ остига қўймаймиз. Чунки улар керагимиз, эртага ҳам ярайди. Бордини бордек қилиб, эртани ўйлаб яшаш ўзбек аёлларига хос бўлган энг юксак андиша.

"Андиша синмасин!", "Андиша кўтарилмасин!". Бу гапларни сиз кўп эшитгансиз, албатта. Бу қизларимиз бир умр ўзларига кўнгил мулки қилиб олишлари керак бўлган энг юксак руҳий босқич ҳамдир.

Андиша — бу ўзгаларни бутун асраш йўлидаги фидоийлик. Андиша—бу яхшилик дунёсини оғиб кетишдан сақлайдиган мувозанат. Ўзбекнинг ахлоқ меъёрларидаги ҳамма яхши фазилатлар андишанинг бағридадир. Андиша омон жойда бахтнинг умри узундир.

Азиз қизларжон! Андишали, ҳаёли-иболи бўлиш Сизнинг бурчингиз. Бу бурчни унутишга ҳақли эмассиз. Сизнинг келажақда оқила уй бекаси, севимли ёр, меҳрибон она бўлишингизда андишали бўлишингиз муҳим ўрин эгаллайди.

"Хотин -қизлар энциклопедияси"дан олинди.

Mish-mishmi, yo...**АКТРИСА ҚАТТИҚ
ТАШВИШДА**

Ким Бессинжерни дунёнинг энг гўзал ва томошабинлар учун энг севимли актрисаси, дейиш мумкин. У ижро этган минглаб катта-кичик роллар Кимга машҳурлик олиб келгани сир эмас. Голливудда актриса яна шуниси билан ҳам ажралиб турардики, унинг жозибадор ва узун сочлари бор эди.

Актриса ўзининг гўзал сочларини нима учун қирқиб ташлаганини яқин кунга қадар сир тутаетган эди. Кўпчилик мухлислари унинг бу ҳаракатини кино санъатида бўлган севгисидан, деб билишди. Чунки "Лос-Анжелес сирлари" деб номланган фильмдаги қахрамоннинг сочлари жуда калта бўлиши керак экан.

Яқинда Бессинжер ташқи кўринишига ўзгартириш киритишга нима учун мажбур бўлганлиги ҳақида гапириб берди. Юқорида айтилган фильм қахрамони жуда малласоч бўлиши керак экан. Яхши натижага эришиш учун эса актриса соч бўяш учун мўлжалланган бўёқнинг бир қутисини сочига сепадди. Натижада унинг сочлари тўкилиб, камая бошлади. Шунинг учун у сочларини қирқиб, бу билан сочининг камая бошлаганлигини яшироқчи бўлади. Ким Бессинжер бу ишдан қаттиқ ташвишда.

Агар гўзал ва узун, ўзингизга ёқадиган сочингиздан ажралиб қолишни истамасангиз, соч бўёқларидан меъёрида фойдаланинг. Ахир, Ким Бессинжердек бадавлат хоним ҳам сочларининг тўкилишига даво топа олмабди-ку?

«Труд» газетасидан
Дилноза ҚҲРЧИЕВА таржимаси

Ҳар қандай кийим ҳам инсонни гўзал курсатавермайди. Кимнингдир рангига мос тушмаган кийим, кимнингдир гавдасига турғи келмайди. Яна баъзи аёллар кийим фасонини, рангини турғи танлай олмай, кийган кийимларидан кўнгиллари тўлмай юрадилар.

Оқ рангни мангу ёшлик ранги дейишади. Бу рангдаги кофта, кўйлак, сарафанлар ҳаммага ҳам ярашаверади. Фақат бу ярашиқ уни қандай тиктириб кийишингизга боғлиқ. Дейлик, жажжи қизалоқлар оппоқ, гулсиз матолардан энги ва ёқаси кичик бўлган кофталар, тиззадан юқорида турувчи юбкачалар кийиб олиб, ёқимтойгина қуринишса, мактаб ўқувчиси бўлган қизлар қора юбка

Ziynat

Айниқса, қизил кофта билан кийилган оқ юбка хотин-қизларга узгача қурк ва салобат бағишлайди.

Оқ матодан тайёрланган кийимларнинг яна бир яхши томони, у орик одамларга ҳам, семизларга ҳам, қорамағиз ва бугдойранг аёлларга ҳам бирдек ярашаверади.

Яна оқ рангни поклик ва бегуборлик ранги ҳам дейишади. Шунданми, узга уй оstonасига бораётган келинчақ оппоқ кийимларда, оппоқ ниятларда бўлади. Туй оқшомида оқ кийим кийиш, келиннинг фариштадек пок-киза, ҳали турмуш йулларида ёмонликларга

Oshxona

Болалигимда қўшнимиз Мухаррам хола уйимизга чиқиб, аям билан кўп гаплашиб ўтирардилар. Мен мактабнинг 7-8-синф ўқувчиси меҳнат дарсида ўқитувчимиз ўргатган турли хил таомларни тайёрлашга, пиширишга қизиқар эдим ва ўчоқ бошида ўзимча қуймаланаверардим. Мухаррам хола жуда пазанда, саранжом-сарийшта аёл бўлганлиги учун у кишини жуда ҳурмат қилардим. Пиширган овқатларини, ёпган ширмондек нонларини уйларида кириб, еб чиқишни яхши кўрардим.

Бир куни одатим бўйича қозонга гўшт, пиёз, картошка солиб қовураётган маҳалимда чиқиб қолган қўшнимиз, менга

нинг келини пиширган овқатлар ширин-шакар. Еган сайин одамнинг егиси келади, деб ўйлабди. Ва кунлардан бир куни келини овқат қилаётган маҳалда у бир чеккада туриб, келиннинг кузата бошлади. Келин эса ҳеч нарсадан беҳабар аввал қозонни яхшилаб қиздиргач, сўнгра ёғ солибди. Гўштни қовуриб бўлгач эса, қозондаги гўшдан 3-4 бўлак олибди-да, шу ернинг ўзида еб қўйибди. Ўша куни ҳам овқат одатдагидек, мазасиз бўлиб пишибди. Қайнотанинг "Нега қўшни келин овқатни ширин пиширади?", деган саволига ҳам жавоб топгиси келибди. Эртаси

МАНГУ ЁШЛИК РАНГИ

билан энги узун, ёқаси эркак ёқа қилиб тикилган блузкаларни кийишлари мумкин. Кўеш нурини қайтариш хусусиятига эга бўлган оқ матолардан тикилган кийимлар талаба қизларга ҳам, ёш келинчаларга ҳам севимли либос бўла олади.

Оқ ранг яна шуниси билан муҳимки, у табиатда мавжуд бўлган барча ранглар—қора, қизил, кўк, напармон, яшиллар билан ҳам бирдек, аниқроғи, чиройли уйғунлаша олади. Агар сиз оқ кофта харид қилсангиз, ёки тикиб олсангиз у билан қора, яшил ва напармон юбкалар ҳам кия оласиз. Бунда ҳам кийимингиз сони купади, ҳам баъзиларнинг "фалончининг шу битта кийими бор, қачон қарасанг шуни кияди" деган дашномидан халос бўласиз.

дуч келмаганлигидан далолат берса не ажаб. Янги туғилган чақалоқ ҳам ниятлар каби оппоқ матога уралади. Юзинг, умринг йуллари ёруғ ва нурафшон бўлсин, деб қилинадиган ниятнинг бир томони, бу.

Момоларимиз ҳам андиша, ҳам қадимдан сақланиб қолган одат бўйича бошларига оппоқ румол ташлаб оладилар. Бу ҳам кекса буви ва момоларимизни нуроний, очиқ чехра, мулоим бўлиб қуринишларига замин яратади.

Ёзининг жазирама иссиқ кунларида табиий толадан туқилган оппоқ либослар жонингизга ҳузур бағишлашини унутманг.

Зеро, оппоқ ранг мангу ёшлик ва мангу бегуборлик ранги эканлиги рост.

Дилноза ЖУМАНИЕЗОВА

ҚОЗОНДАГИ МЕЪЁР

қуйидаги ҳикояни сўзлаб берди.

Янги келин эдим. Қачонки, овқат пиширишни бошласам, қайнотам ўчоқ бошига келиб, менга алланималарни айтиб, жавраб тураверарди. Унинг бир ривояти ҳеч эсимдан чиқмайди ва бу ҳикоя менга жуда ёқиб қолган.

Эмишқи, икки қўшни бирин-кетин янги келин олишибди. Келинлар қаққон, югуриб-елиб хизмат қиладиган, қайнота ва қайнонаси, барча оила аъзолари ҳурматини жойига қўядиган экан. Лекин бир келинчакнинг пиширган овқати доимо бемаза бўлиб қоларкан. Қайнотаси бу ҳолдан таажжубга тушибди: ахир, солинадиган масалликлар бу қизни уйимга келин қилмасдан илгари ҳам шундай эди. Нега овқат таъмсиз чиқмоқда, қўшним-

куни қўшни келин ҳам қўшни тоға сино-видан ўтибди. У қиз овқат тайёр бўлгунча қозондаги на гўшт, на картошка, на бошқа нарсалар тегибди. Фақатгина қошиқ учидан озгина сувидан олиб, тузини қўрибди, холос.

Аввал Мухаррам холама, кейин менга ибрат бўлган бу ҳикоя қанчалик рост ёки ёлғонлигини билмайдим. Лекин пишираётган таомингиз мазали чиқишининг энг асосий шарт, қозондаги меъёр бузилмаслиги. Фарзандларингиз, оила-аъзоларингиз олдида хуштаъм таом келтириб қўймоқчи бўлсангиз, қозон олдида нафсингизни назорат қилишни ҳам ўрганишингизга тўғри келади.

Ш. МАДРАҲИМОВА

ТАРОЗИ (22 сентябрь - 21 октябрь)

Янги иш жойида фаолият бошлаганлар ўз хатти-ҳаракатларидан унча қониқмайдилар. Янги иш бир қарашда улар ўйлаганчалик жозибали эмасдек туюлади. Аслида эса ундай эмас. Унутманг, илк таассурот кўпинча алдамчи.

ЧАЁН (22 октябрь - 20 ноябрь)

Бойлик ортидан кувадиганлар шу кунларда сергак юрсинлар. Айниқса, кўзи очлик ёмон оқибатларга олиб келиши ҳеч гап эмас. Борига шуқр қилинг. "Менга кўпроқ тегсин", деганлар қашшоқ бўлишини унутманг.

ЁЙ (21 ноябрь - 20 декабрь)

Моддий, умуман, молиявий масалаларда жиддий ўйламасдан катта бурилиш яшагча уринманг. Бу масалада ҳар кимнинг маслаҳати ҳам қулоқ солиш ярамайди. Шу соҳанинг "пир"лари билан маслаҳатлашинг.

ТОҒ ЭЧКИСИ (21 декабрь - 20 январь)

Қорнингизга эмас, қадрингизга йиғлайсизми?! Унда ўзингиздан паст-деб ҳисоблаган танишларингиз олдида бу ҳафта бош эгманг.

ҚОВҒА (21 январь - 19 февраль)

Оилавий муносабатларда ўта эҳтиёткор бўлишингиз лозимлигини таъкидламоқчимиз. Негаки, юриб турган ишингизнинг бирдан-бир тўғаноғи бу ҳафта оиладаги келишмовчилик бўлиши қутилмоқда.

БАЛИҚ (20 февраль - 21 март)

Бу кунларни ўта оғир деб ҳам, енгил кечади, деб ҳам бўлмайди. Омад ва чалқашлик ўрин алмашиб келиши мумкин. Бир кун қувонсангиз, иккинчи кун саросимага тушасиз. Хуллас, буларнинг барчасига душанбаданок руҳан тайёр бўлиб турунг.

ИНТИЛГАНГА ТОЛЕ ЁР

Халқаро таълим бўйича Америка кенгаши — АКСЕЛС «Таълимдаги аълочилиқ учун мукофот» дастурининг миллий ғолибларини эълон қилди. Шу йилнинг 9 июнида Ўзбекистон умумтаълим муассасаларининг энг яхши инглиз тили ва америкашунослик ўқитувчилари АҚШнинг Монтана Давлат университетида бўлиб ўтадиган

7 ҳафталик малака ошириш семинарида қатнашадилар. Дастур ғолиблари ўз мактаблари учун нархи 2000 АҚШ долларига тенг бўлган (компьютер, принтер, модемдан иборат ёки нусха кўчириш машинаси, факс, аудиоманитофон) мукофот, ўзлари эса, нархи 200 АҚШ долларига тенг бўлган ўқув қўлланмалари билан тақдирланадилар.

Tanlov

АКСЕЛС барча ғолибларни ва улар ишлаётган мактаб жамоасини, уларнинг оила аъзоларини чин қалбдан табриқлайди ва уларга ижодий муваффақиятлар, сихат-саломатлик тилайди.

Фурсатдан фойдаланиб, АКСЕЛС Халқ таълими вазирлигига миннатдорчилик билдиради. Куйида бу йилги танлов ғолиблари билан танишинг.

ОЛТИН ЁЗ — ЎНЛАРДИ СОЗ

Бешариқ туманида 14 мингга яқин бошланғич синф ўқувчилари таълим олишади. «Соғлом авлод йили»да ўқувчилар билимининг пухта бўлиши билан бир қаторда соғлом, бакуват қилиб тарбиялашга алоҳида эътибор берилмоқда. Хар йили ёзги таътил кунларида туман ўқувчиларининг барчаси дам олиш масканларида кўнгилли ҳордиқ чиқарадилар. Бу ўқувчиларни дам олиш масканларига тортишда вилоят ХТБ, туман ХТБ, вилоят, туман соғ-лиқни сақлаш бўлими, туман ички ишлар бўлими яқиндан ёрдам бериб келади. Шу жумладан, 10-ўрта мактабнинг 340 дан ортиқ бошланғич синф ўқувчилари, хар йили ёзги таътилни мактаб кучоғида ўтказадилар. Албатта, бу ёзги таътилни ўтказишга ҳомий ташкилотлар яқиндан ёрдам берадилар.

«Умид» номли мактаб — дам олиш масканига тажрибали, олий тоифали бошланғич синф ўқитувчиси ҳамда бошланғич синфларнинг илмий бўлим мудир Шайхон Рахмонов ва раҳбарлик қилади. Ўқувчилар бу ерда кўнгилли ҳордиқ чиқариш билан биргаликда спорт ўйинлари билан шугулланишади ва тикиш-бичиш, ганч ўймакорлиги, кўшиқ, рақс тўғаракларига қатнашадилар. Бу ерда 1 июндан 60 нафарга яқин бошланғич синф ўқувчилари дам олишни бошлайдилар.

Суратда: Мураббийлар (ўнгдан) Ш.Рахмонов, С.Шокирова, М.Қодиров, Ю.Мадумаровлар суҳбат олиб боришмоқда.

Равиль АЛБЕКОВ олган сурат.

ИЛҲОМ ВА ҲАЙРАТ УЧРАШУВИ

Tadbir

Ижодкор ва китобхон. Улар учрашса, икки гўзал олам мулоқоти юзага келади. Бунда ижодкор маҳоратию китобхон ҳайрати тўқнаш келади ва уйғунлашади. Бундай учрашув ижодкорни илҳомлантиради, муҳлиснинг қизиқишини орттиради. Ана шундай илҳом ва ҳайрат учрашуви -Тошкент педагогика билим юртида бўлиб ўтди. Унда эл севган адиб, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ўткир Ҳошимов талабалар билан учрашди. Учрашувда адиб асарлари, уларнинг турли қиёфадаги қаҳрамонлари ҳақида қизиқарли мулоқот юзага келди. Қаҳрамонларнинг китобхонлар наздидаги талқинлари айtilди. Адиб асарлари қатор қаҳрамонларнинг монологлари талабалар томонидан ижро этилди. Ёзувчи ҳаёти ва ижоди ҳақидаги савол-жавоблар билан яқунланган учрашув иштирокчилар қалбида унутилмас давлар сифатида қоладиган бўлди.

Наргиза БОБОБЕКОВА,
ЎЗМУ талабаси

А. АВЛОНИЙ НОМИДАГИ ХТХМОМИ 2000
ЙИЛНИНГ ИЮНЬ ОЙИДА КҮЙИДАГИ ТОИФАЛАР
БЎЙИЧА КУРСЛАРНИ РЕЖАЛАШТИРГАН

№	Тоифалар	Қайси тилда	Курс ўтқа- зиш вакти	Мудда- ти
1.	Туман /шаҳар/ ХТБ мудир муовинлари	Ўзб.	1-14	12
2.	Туман /шаҳар/ ХТБ методкабинет мудирлари курси	«-»	15-28	12
3.	Ўқш тожик тилида олиб бориладиган мактаб директорлари ва муовинлари курси (Фарғонада)	«-»	5-17	12
4.	Ташхис маркази психологлари	Ўзб.	15-28	12
5.	Ташхис маркази дефектологлари	«-»	15-28	12
6.	Туман /шаҳар/ ХТБ бошланғич таълим методистлари	«-»	1-29	24
7.	7-синф ижтимоий фан ўқитувчилари учун лотин ёзувини ўрганиш курси (маърузачилар гуруҳи)	«-»	15-28	12
8.	Спорт мактаби директорлари	«-»	1-29	24
9.	ЧЕТ раҳбарлари	рус	5-24	18
10.	Спорт мактаби тренер-ўқитувчилари (волейбол бўйича)	Ўзб.	15-28	12
11.	Спорт мактаби тренер-ўқитувчилари (футбол бўйича)	Ўзб.	1-14	12
12.	Мактабдан ташқари таълим мажмуаси (Ўқувчилар саройи, болалар ва ўсмирлар ижодиёт маркази директор ўринбосарлари)	Ўзб.	1-14	12
13.	Мактабдан ташқари таълим мажмуаси (Ўқувчилар техник ижодиёт маркази директор ўринбосарлари)	Ўзб.	15-28	12
14.	Мактаб амалиётчи психологлари	Ўзб.	1-14	12
15.	Кар, заиф эшитувчи болалар мактаб-интернатларининг бошланғич синф ўқитувчилари (Жиззахда)	Ўзб.	15-28	12
16.	Янги информацион технологиялар бўйича дарс ўтиш (бошланғич синф ўқитувчилари)	Ўзб.	1-14	12

Тингловчилар учун марказий институт тасарруфидаги кутубхона, кироатхона ва бепул ётоқхона хизматда бўлади. Курс ҳаражатлари марказий институт ҳисобидан тўланади. Тошкентга келиш ҳақи фақат темир-йўл ва автобус билетларига тўланади. Курс давомида тингловчилар учун таниқли педагог олимлар, санъаткорлар, матбуот ходимлари билан учрашувлар, темурийлар тарихи Давлат музейига ҳамда бошқа маданий масканларга экскурсиялар уюштирилади. Манзилимиз: Тошкент - 95. Талабалар шаҳарчаси. Саидов кўчаси 6-уй. Транспорт: Шимолий темир йўл вокзалидан 20-троллейбуснинг «Талабалар шаҳарчаси» бекатигача.

Самарқанд вилоятида ўрта умумтаълим мактаб ўқувчилари ўртасида «Соғлом авлод йили»га атаб «Қувноқ стартлар» мусобақасининг дастлабки саралаш ўйинлари ниятсизга етди. Вилоятдаги барча шаҳар, туманларнинг ғолиблари куръа ташлаш йўли орқали ўзаро куч синашишди.

ҒОЛИБЛАР
ФИНАЛДА

Самарқанд, Тойлок, Пастдарғом, Булунғур туманлари ўқувчилари мусобақага пухта тайёргарчилик кўриб, ўз рақибларидан анча устун эканликларини намойиш қилдилар. Нарпай, Нуробод, Қўшробот, Челак, Боғишамол туманлари ва Каттақўрғон шаҳри мактаб жамоалари ҳам кейинги босқичда иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритдилар. Барча ғолиб жамоалар (10 та) сентябрда Тойлок туманида ўтказиладиган нимчорак финал ва финал ўйинларида иштирок этиб, ғолиблик учун курашадилар. Ғолиб жамоа республика «Қувноқ стартлар» финал ўйинларида қатнашиш учун йўлланма оладилар.

Муҳаммаджон АҲМЕДОВ,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган спорт устози.

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ РАҲБАРЛАРИ!

Мактабгача таълим муассасаси ходимларининг малакасини ошириш бўйича доимий ишлаб турувчи республика курси 2000 йилнинг июнь ойида куйидаги тоифалар бўйича режалаштирилган:

1. Мактабгача таълим муассасаси раҳбарлари:
1.06.2000 - 28.06.2000 й.
2. Мактабгача таълим муассасаси услубчилари:
1.06.2000 - 28.06.2000 й.
3. Мактабгача таълим мусика раҳбарлари:
1.06.2000 - 28.06.2000 й.
4. Мактабгача таълим психологлари:
5.06.2000 - 24.06.2000
5. Нутқида нуқсон бўлган болалар гуруҳи тарбиячилари:
5.06.2000 - 17.06.2000 й.

Курс давомида тингловчилар учун таниқли педагог — олимлар, санъаткорлар, матбуот ходимлари билан учрашувлар ва Темирийлар тарихи Давлат музейи ҳамда бошқа маданий масканларга экскурсиялар уюштирилади.

Тингловчилар учун курс тасарруфидаги кутубхона, кироатхона, бепул ётоқхона хизматда бўлади. Курсда болалик тингловчилар учун болалар хонаси мавжуд. Суткалик ва йўл ҳаражатлари курс ҳисобидан тўланади.

Манзилимиз: Тошкент - 95. Талабалар шаҳарчаси, Саидов кўчаси 6-уй.

Транспорт: Жанубий темир йўл вокзалидан 8-троллейбуснинг «Талабалар шаҳарчаси» бекатигача.

Ilk qadam

ҲИС ҚИЛИШ

1979 йилда ташкил топган Тошкент меҳмонхона хўжалиги техникумида жами 1235 нафар талаба таҳсил олмоқда. Ана шу талабалардан бири ўзимман.

Бу йил мазкур ўқув даргоҳининг ҳуқуқшунослик факультетини тугатмоқдаман.

Гарчанд қадрдон даргоҳ билан хайрлашиш осон кечмасда, бу ерни тарк этиб, мустақил фаолият юритишга отланамиз.

Бизга «юрист-консультант»

мутахассислиги дипломи берилади.

Ўз соҳамиз бўйича «Фуқаролик ҳуқуқи», «Меҳнат ҳуқуқи», «Хўжалик суди», «Иқтисодиёт» курсларидан анчагина назарий билимларни эгалладик.

Бу эса бизнинг юрист-консультант вазифасида ишлашимиз учун жуда ҳам зарур, деб ўйлайман.

Битирув имтиҳонлари арафасида оддий талаба сифатида бундан кейинги фаолиятим ҳақида ўйлапман. Устозларимиз Зухра Раҳматова, Хулкар Яҳёевалар биз талабаларга ҳар доим шуни ўқтирадилар: «Жамиятга керакли эканлигини ҳис қилган кишилар, албатта, ҳаётдан ўз ўринларини топадилар».

Бу сўзлардаги ҳаётий маънони биз ёшлар англаймиз ва билимларимиз салмоғини янада ошириб борамиз.

Ўролбой ҚҮЛДОШЕВ,
Тошкент меҳмонхона
хўжалиги
техникуми талабаси

1-Тошкент педагогика билим юрти жамоаси шу билим юртининг Маърифат ва маънавият ишлари бўйича директор муовини Ўринбой Бобоёровга волидаи муҳтарамалари

ЧИННИХОН аянинг вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Наманган бугун ўзгача хусну тароват касб этган. Шаҳар марказлари, хибонлар, катта кўчаларга турфа байроқлар илинган. Бу ердаги гўзаллик, батартиблик, белгиланган қоидаларга қатъий амал қилиш Универсиадага алоҳида ҳозирлик кўрилганини англатади. Яратилган шароитлар эса талаб даражасида. Бугун спортчилар шаҳарчасига айланган "Чортоқ", "Гулшан" сиаҳатгоҳларида, Косонсойдаги касбхунар коллежида ҳаёт қайнайди. Биргина "Чортоқ" сиаҳатгоҳининг ўзида 1200 нафар талаба маданий дам олаётган, бўш вақтларини ҳам сермазмун ўтказмоқда. Ёшлар истиқомат қилаётган 10 та бино мажмуининг олдида маданий-маърифий тадбирлар ўтказиш учун жойлар ҳозирланган. Талабаларга 300 нафар ходим хизмат кўрсатаётган.

Универсиадани байрамона, кўтаринки руҳда ўтказиш, тадбирларни тинч, осойишта ташкил этиш, меҳмонларнинг эмин-эркин бўлишлари учун барча хавфсизлик чоралари таъминланган, кафолатланган. Вилоят ҳокимлиги спортчиларга маданий хизмат кўрсатиш бўйича алоҳида тадбирлар режасини тузиб чиққан. Унга кўра маданият саройлари, клуб ва кутубхоналар изчил фаолият кўрсатаётган.

Рақс майдончаларида, декорацияли сахналарда кечки салқин маҳали наманганлик санъат усталари иштирокида концерт дастурлари, театрлаштирилган сахна асарлари қўйиляпти, дискотекалар ташкил этиляпти, бадий

фильмлар намоиш қилиняпти. Ёшлар гуруҳларга бўлиниб, вилоятнинг диққатга сазовор жойлари, қадимий обидаларни, масалан, Мулло Бозорхунда мақбара мажмуи, "Олтин мерос" маркази, Бобур, Машраб номли маданият-истироҳат боғлари кабиларни томоша қилишяпти. Буларнинг барчаси Универсиаданинг нафақат спорт мусобақалари, балки чин маънодаги ёшлар байрами, одамларни аҳилликка, ҳамжиҳатликка чорловчи тадбир эканлигини ҳам англатади.

Эстафета байроғини бухороликлар қабул қилиб олдилар, демак, навбатдаги Универсиадани яна икки йилдан сўнг Бухорода ўтказиш режалаштириляпти. "Универсиада — 2001" Халқаро мусобақалари эса Хитой мамлакатидан ташкил этилади. Ҳозирги тадбир голибларининг орасида мамлакатимиз шўҳратини дунёларга ёйовчи ёшларнинг ҳам борлиги аниқ.

Кеча Наманган Давлат университети биносига жойлашган матбуот марказида журналис-

лар НамДУ спорт зали, "Паҳлавон" уч залли ёшлар спорт мажмуаларида олиб бориляпти. Спорт ўйинлари турли йўналишлар бўйича ҳар куни бир вақт орасида деярли ёнма-ён тарзда ташкил этиляпти. Универсиаданинг энг қизиқарли ўйинларидан бири Фарғона ва Тошкент вилояти жамоалари ўртасида бўлиб ўтди. Фарғоналиклар ўз рақиблари устидан 56-13 ҳисобида ғалаба қозондилар. Бухороликлар эса Ўзбекистон Миллий университети баскетбол ҳалқасига 21 та тўп ташладилар. Жавоб тўпи эса 53 та бўлди.

Аёллар ўртасида термизликлар қаршиликлари 30-4 ҳисоби билан енгдилар. Наманганлик қизлар эса термиз-

«Универсиада-2000»

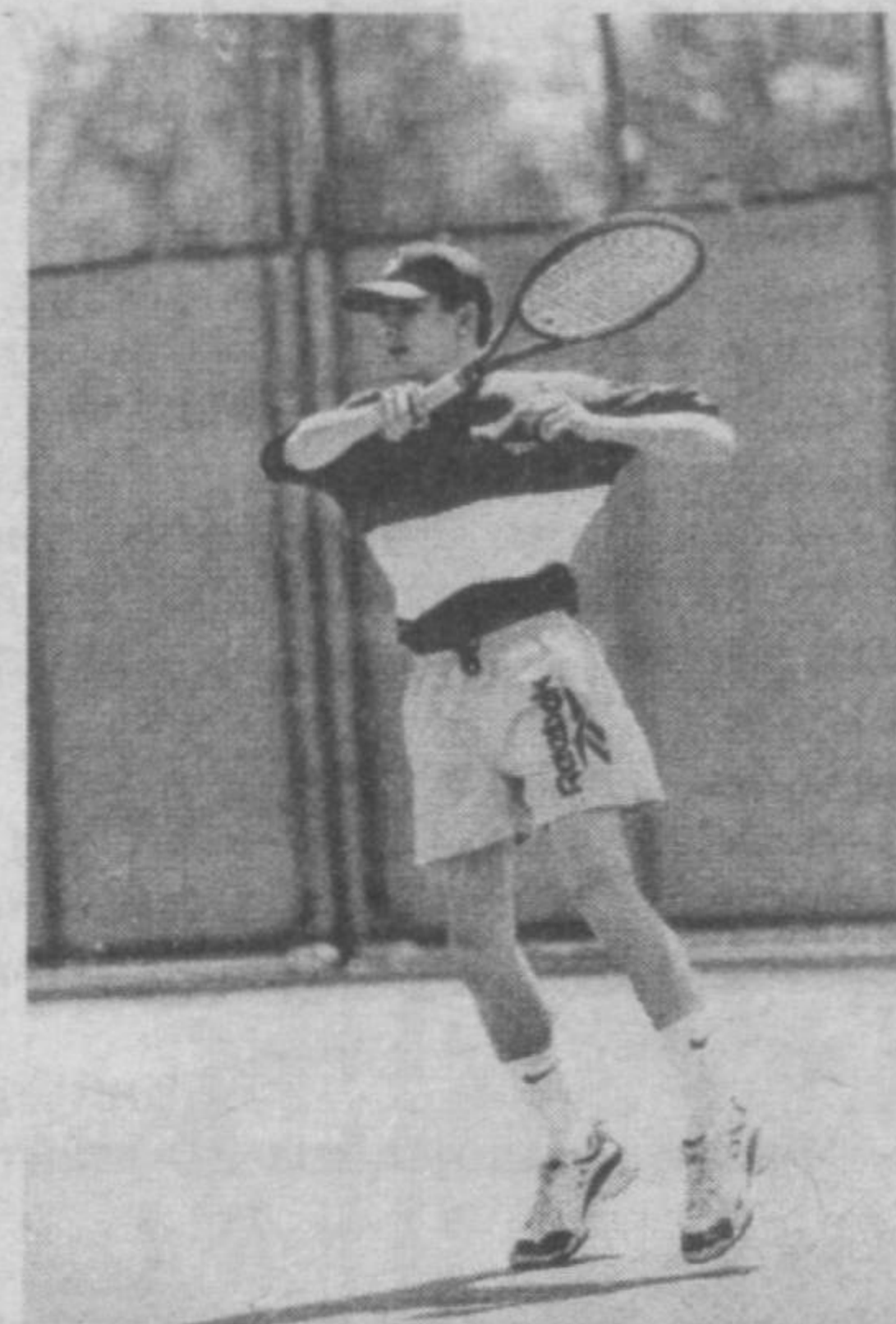
кандар Расулов, 66 кг. вазнда наманганлик Аюб Камолов, 73 кг. вазнда самарқандлик Акмал Усанов, 81 кг. вазнда сурхондарёлик Олим Худойқулов, 90 кг. вазнда қорақалпоғистонлик Мурод Болтаниёзов, 100 кг. вазнда тошкентлик Акбар Йўлдошев, 100 кг. дан ортиқ вазнликлар ичида яна тошкентлик полвон Жаҳонгир Қодиров биринчилиқни эгалладилар. 2 ва 3-ўрин эгаларини ҳам медаль ва совринлар кутмоқда.

МУСОБАҚАДА ГОЛИБЛАР ҲАМ, МАҒЛУБЛАР ҲАМ БЎЛАДИ

Сўз — Универсиада қатнашчиларига.

"Универсиада-2000"нинг баскетбол мусобақалари бўйича бош ҳаками Равшан Ғаниев шундай дейди:

— Талаба қизларимиз мусобақаларга катта орзу-умидлар билан келганлар. Лекин уларнинг тайёргарликлари, маҳоратлари ҳали қиёмега етгани йўқ.

Катта спортга киришнинг ўзи бўлмас экан. Не-не қийинчиликлар ортда қолди, олдинда эса... яна машаққатли, шу қаторда сурури йўл. Биз уни, албатта, босиб ўтамыз. Мана кўрасиз, биз албатта универсиада чемпиони бўламыз. Ҳозирча бухороликларни 39-38 га, Тошкент политехника университети жамоасини 48-27 га ютдик ва охириги босқичга йўлланма олдик.

Баҳром Раҳмонов, Қўқон пединститутини, жисмоний тарбия факультетининг 3-курсидан ўқийди:

— Сурхондарё, Навоий жамоалари билан волейбол ўйнадик. Иккаласини ҳам 3-0 дан мағлубиятга учратдик. Голиблик шохсупасига кўтариламыз, ишончимиз бор. Биз учун унча-бунча волейболчилар чўт эмас. Қўқон волейболдан ҳар доим устун турган ва бундан кейин ҳам шундай бўлади.

Шундай қилиб, мусобақалар ҳар куни эрталабдан то қош қорайгунча тўхтовсиз ва қизгин давом этмоқда. Спортнинг яна 6 та тури бўйича финал учрашувларини ўтказадиган фурсатлар яқинлашмоқда. "Универсиада-2000" тафсилотлари давомини газетамизнинг келгуси сонидан ўқийсиз.

Дилбар ҲАЙДАРОВА,
Аваз ҲАЙДАРОВ,
махсус мухбирларимиз

Суратларда: "Универсиада-2000" беллашувларидан лавҳалар.

Муҳаммад АМИН,
Шўҳрат ОЛИМОВ олган
суратлар
(ЎЗА).

ЁШЛАРНИ АҲИЛЛИККА ЧОРЛАЙДИ

тлар брефинги бўлиб ўтди.

Уни "Универсиада-2000" матбуот гуруҳининг бошлиғи, "Кураш" журналининг бош муҳаррири Саъдулла Ғайбуллаев ташкил этди.

Йиғилишда кичик олимпиада хусусида далил йиғишда асосан нималарга эътибор қаратиш, журналистика қоидаларига қатъий амал қилиш ҳақида сўз юритилди, саволларга мухтасар жавоб берилди.

ГОЛИБЛАР САРАЛАНЯПТИ

Тадбирнинг дастлабки кунлариданоқ талабалар ўртасидаги эпчиллик, маҳорат синовлари қизгин тус олди. Ёшлар спорт соҳасида ўзларининг нималарга қодир эканликларини намоиш қилишяпти.

Бу ерда кўрсатилаётган техника, тартибли ўйин қоидалари уларнинг мусобақаларга узоқ вақт ва пухта ҳозирлик кўрганликларини англатиб турибди.

Баскетбол бўйича мусобақа-

лик талабалар устидан 51-22 ҳисобида ғалаба қозондилар.

Футбол бўйича термизлик талабалар навоийликлар дарвозасига 3 та тўп киритди. Жавоб тўпи эса бўлмади. Тошкент Давлат техника университети фарғоналиклар билан майдонга тушди. Ҳисоб 8-2. Наманган ва Тошкент вилояти ўйинчилари эса 6-2 натижа кўрсатишди. Шунингдек, Нукус-Фарғона 8-0, Тошкент жисмоний тарбия институтини марказий клуби — Самарқанд 7-0, Наманган — Жиззах 5-0 ҳисоби билан ўйинни якунлади.

Волейбол бўйича эркаклар ўртасидаги мусобақаларда икки кун давомидаги ўйиннинг 9 таси фақат 3-0 билан тугади. Аёллар ўртасида ҳам 10 та ўйин худди шундай ниҳояланди.

Шаҳмат бўйича ҳозирча мана бундай кўрсаткичларга эришилди:

Нукус — Бухоро	3-0
Термиз — Навоий	2-1
Анджон — Тошкент	2-1
Хоразм — Қашқадарё	1,5-1,5
Наманган — Жиззах	3-0
Самарқанд — Фарғона	3-0
Нукус — Термиз	1-2

ИЛК НАТИЖАЛАР ЮЗАГА ЧИКДИ

Стол тенниси бўйича Фарғона ва Наманган жамоалари биринчилик учун курашадиган бўлдилар. Финал мусобақалари 26 май куни ўтказилади.

Кураш бўйича беллашувлар ниҳоясига етди. Бунда 60 кг. вазн тоифасида тошкентлик Ис-

ЕРГА САЙҚАЛ ХУР БАШАН

Темурбек куч-қудрат олган хур Ватан,
Фалак илмин ерга ёйган хур Ватан.
Дардларимга доимо малҳам ўзинг,
Офтоб янглиг ерга сайқал хур Ватан.

Алла янглиг қонга сингган созинг бор,
Кенг жаҳонда ўрининг бор, овозинг бор.
Етти иқлим сарвари аждодларинг,
Довругинг дoston этар авлодинг бор.

Сен онасан, ҳар фарзандинг суюқдир,
Сен борсанки, бахт-икболим тўлиқдир.
Равнақингга боғлиқ миллионлаб тақдир,
Ишонамиз, келажакнинг буюқдир.

Болибой ЖҰМАРТОВ,
Челак туманидаги 30-мактаб ўқитувчиси

Аёл

Кўксида Тўмарис шижоати бор,
Меҳнатидан масрур, ишқда яғонам.
Хатто чумолига бермайсиз озор,
Сиз менинг тозадил азиз дугонам.

Куёш кулмасидан нонлар ёпасиз,
Ўтин қидирасиз шошиб ўчоққа.
Ўсма кўймоққа ҳам фурсат топасиз,
Осмондай меҳрни босиб кучоққа.

Кўрмасангиз тинмас безовта кўнгил,
Фарзанд деб қирқ битта жонингиз ҳалак.
Муҳаббат қасрида улғайтириб гул,
Вафодан гулдаста ясаган малак!

Азиза БОЙМУРОВА
Каттакўрғон туманидаги 28-мактаб
ўқитувчиси

ХОРАЗМЛИК ОЙИМЛАР

Т. Содиқованинг "Анджонлик ойимлар"
шеъри таъсирида

Тўмариснинг авлодсиз хоразмлик ойимлар,
Мард Широқнинг волидаси хоразмлик ойимлар,
Сиздан агар сўз очилса нур ёйилур юзларга

Ko'ngil bitiklari

Элимининг ардоғисиз хоразмлик ойимлар.

Берунига онадирсиз сизга таъзим минг бора,
Замахшарий ўхшаши йўқ "Жоруллоҳ"га сиз она,
Нажмиддиннинг руҳи доим қонингизда парвона,
Сиз шунчалар табарруксиз хоразмлик ойимлар.

Алгебра фанидир бу фарзандингиз маҳсули,
Пахлавон Маҳмуд эрур Хоразмнинг пок ўғли,
Маърифат осмонида порлар Огаҳий кўри,
Буюқлардир сизга ўғлон хоразмлик ойимлар.

Ширин ЭГАМОВА,
Боғот туманидаги 15-мактаб ўқитувчиси

БАҒРИМ НУҒЛОНИР
БОЛАЖОН!

(Навоий шахрида яшовчи Мукаррам опа
Пардаева бағрида тўрт фарзанди билан
бирга 28 нафар меҳрга зор фарзандларни
тарбияламоқда)

Туя бўзлар бўтасидан айро этсак,
Ит ҳам "ув"лар тўдасидан айро этсак.
Тандин ато бўлган жонни, не кўргулик,
Жонимиздан, меҳримиздан айро тутсак.

Кайдин билар дардсиз дардинг
шифосини,
Хатто бир соф табассуминг баҳосини,
Икки дунё саодатин хор этса ким,
Ўзи берсин Парвардигор жазосини.

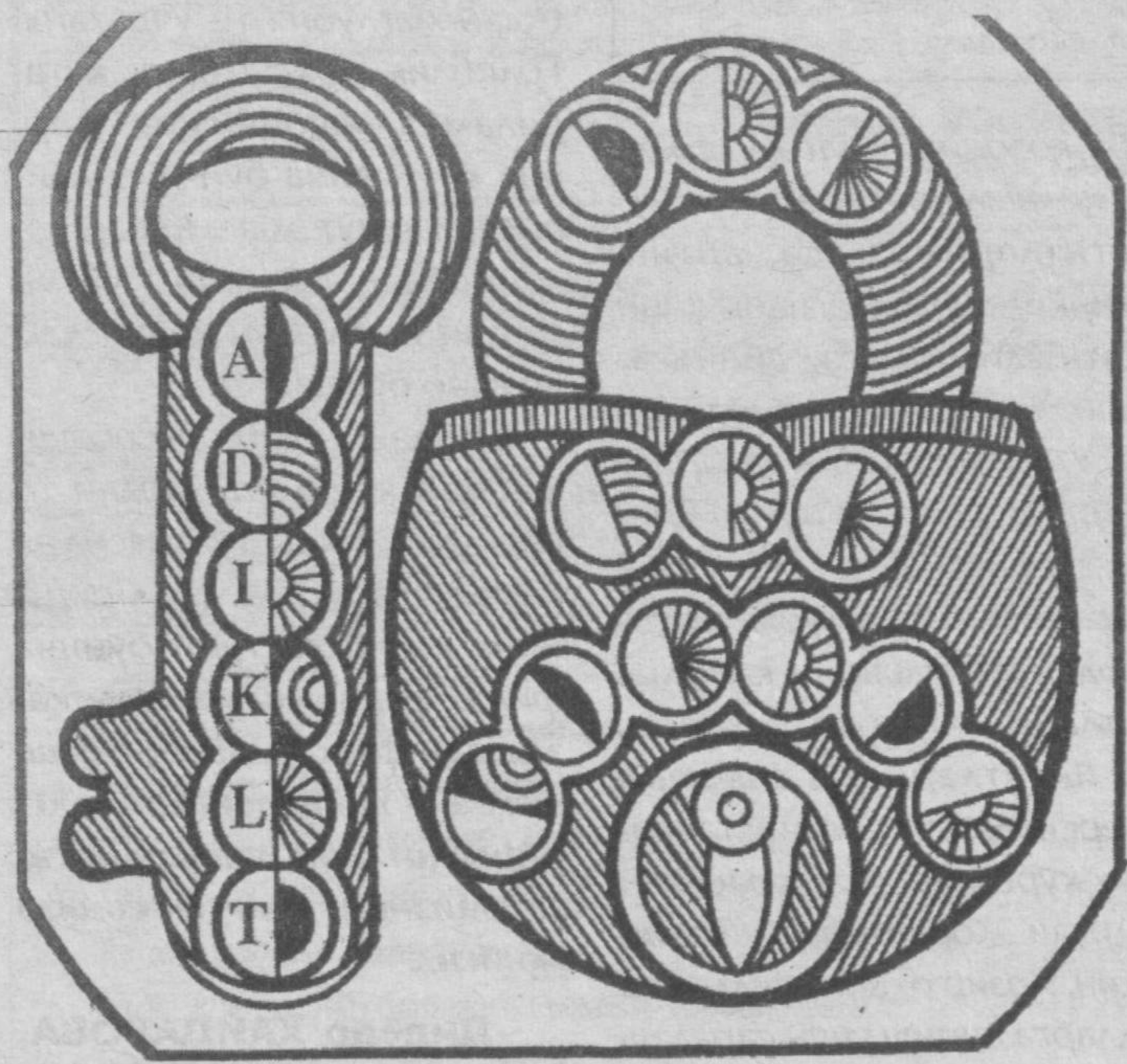
Баҳам кўрсак, қирқинга ҳам борим етар,
Уйим, жойим тор бўлса, кенг бағрим етар.
Етимлигинг унут энди, юлдуз кўзим,
Ватан кутар, халқим кутар, бошинг кўтар.

Мансур АЛОВУДДИНОВ

Таътил кунлари бошланди.

Р. АЛИБЕКОВ олган сурат.

QULFDAGI JUMBOQ

Tasvirning qulfdagi bir xil aylanalarini kalitdan topib, harflar bilan almashtirib jumboqni hal eting. Bunda o'zbek xalq maqollaridan birini bilib olasiz.

Foziljon ORIPOV.

ГАЗЕТАМИЗНИНГ 2000 ЙИЛ

17 МАЙ СЕНИДА БЕРИЛГАН КРОССВОРД ЖАВОБЛАРИ

1. Шохрухия. 3. Бурхон. 6. Посира. 8. Саёхатнома. 10. Дакана. 11. Лирика. 12. Аллома. 13. "Шошмақом". 16. Сўфизода. 20. Чора. 21. Ахён. 25. Мухтасар. 26. Деҳлавий. 27. Илм. 28. Ишқ. 29. Буграҳон. 31. Хоразмий. 32. Нина. 33. Ўрда. 34. Муғанний. 36. Наршахий. 38. Барака. 40. Мабодо. 41. Иннана. 43. Замахшарий. 46. Рухсор. 47. Бехбудий. 48. Фарғоний.
Бўйига:
1. Шамшод. 2. Ридо. 4. Ошён. 5. Васиқа. 6. Пиёва. 7. Аллома. 8. Садоқ. 9. Аллоф. 14. Макр. 15. Марғиноний. 16. Сохибқирон. 17. Зийёд. 18. Тузлуқ. 19. Машраб. 20. Чўлпон. 22. Нодира. 23. Аломат. 24. Тилсим. 30. "Нола". 31. Кана. 35. Намоз. 37. Румий. 38. "Бемор". 39. Асрор. 40. Мешкоб. 42. Алмай. 44. Итоб. 45. "Нидо".

ОМИНАХОН МАКТАБГА ҚАЙТМОҚЧИ

Оминахон ўқитувчилигини ташлаб Фулжа шахрига бир-икки марта бориб келгач, тижорат ишлари юриша бошлади. Сўнгги гал дўконма-дўкон юриб бир неча минг сўмлик ноёб молларни йигди. Ҳаво у қадар совуқ бўлмасада, сафар олдида қалингина кийиниб, ичкию ташқи кийимлари қаватига алланарсаларни беки-тиб тикди.

Қараса, юки анча оғирлашиб қолибди. Кўярда-қўймай эри Нурматни йўлга судради.

— Ўтаверасизми ағдарилиб! Бош-қаларнинг эрларини кўрмайсизми!

Эрига ҳам яқинда олинган драп палтосини кийдиришдан олдин сиқанча жойлаб тикди. Бошига эса жунлари тўкилиб, териси кўриниб қолган эски телпакни топиб кийдирди ва тайинлади:

— Лаллаймасдан юрасиз. Эгингиздаги драп пальто, у ёқда нархи баланд, сотиб юборамиз. Сизга кейин бошқа оламиз. Бошингиздаги телпакка ҳазир бўлинг, эски бўлса ҳам дадамдан қолган ёдгорлик, уқдингизми?

— Уқдим, — истар-истамас жавоб берди эри.

Нурмат табиятан танбалроқ, узоқ йўл юришга сира тоби йўқ эди.

Ниҳоят, ур-сурлар билан манзилга етиб келишди. Ҳамма ўзи билан ўзи овера. Оминахон ҳам олиб борган нарсаларини, Нурматнинг пальтоси орасида олиб ўтган "мол"ларини пуллаиди.

Икки-уч кун ичида молларнинг асосий қисми сотиб бўлинди.

Ўнча чолғи билан айрим майда-чуйдалар қолди.

— Чолғиларни олинг-да у ёқ-бу ёққа юринг, — деди Оминахон эрига. — Баҳоси кўтарса сотасиз. Нурмат у елкасига бешта, бу елкасига бештадан чолғини илганча юра бошлади. Бир пайт унинг бу юриши оломонга ғалати туюлиб, атрофини одам ўрай бошлади.

— Чолғи қанчадан бўлди, биродар?

— Ўн куйдан. Олинг, яхши чолғи. Одам йиғилиб борарди. Дарров

(Ҳажвия)

даллоллар ҳам пайдо бўлди.

— Кўпроқ олсангиз бироз тушадига. Нечта оласиз, қариндош?

— Учта оламан, учта...

— Бор, мен ҳам икkitасини олдим!

— Менга ҳам биттасини узатинг... Кўпдан кўён қочиб қутулмас деганларидек, чолғилар бирпасда сотилди. Нурматнинг оғзи қулоғида. Унинг хурсандчилиги атрофдагиларга ҳам ўтди.

Кимдир яна сўраб қолди.

— Оғайни, пальтони сотмайсани, пальтони?

Шошиб қолган Нурмат бу гал ҳам бўш келмади, ўзича янада қувлик қилмоқчи бўлди.

— Йўқ, оғайнилар, пальто ёлғиз сотилмайди!

— Ёлғиз сотилмайди? Бу не деганинг бўлди?

— Шу деганимки, пальто бошим-

даги телпагим билан қўшиб сотилади, — у эски телпагини қўлига олди.

— Э, телпагинг кимга керак! Териси кўриниб, қотирмоч бўлиб кетибди-ку!

— Аммо пальтога қара, ҳали янги!

— Бўпти-бўпти, қанча сўрайсан иккаласига?

Одамлар бири олиб, бири қўйиб ниҳоят савдони пиштиришди, пальто ҳам, телпак ҳам сотилди.

Нурмат ортига қайтаркан, терисига сиғмасди. Хотини қойил қоладиган бўлди-да. У қўлида бир тутам пул билан хотинига бақирди.

— Хотин, ҳаммасини пулладим!

— Яшанг! Бормисиз, адаси!

Бирдан Оминанинг кўзи эрининг яланг бошига тушди.

— Телпагингиз қани? Кўйингиздами дейман?...

— Э сўрама, онаси, уни ҳам пуллаб юбордим!

— А?! — хотинининг юзлари бўж-майиб ўрнига ўтириб қолди.

Нурмат эса кўзларини пирпиратганча Оминага қараб қотиб турарди: "Эски телпакка шунчами?"

Ахир, у ўзининг чегарадан шу эски матоҳ қатида ўн донагина "кўкин" ҳам олиб ўтганини қаердан билсин!

Айтишларича, ҳозир Оминахон яна мактабдан иш излаб юрганмиш.

Каримжон КҶҶҚОРОВ,
Тошкент шахридаги
28-мактаб директори

Ma'rifat

ТАБСИ
ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари касба уюшмаси Марказий Кўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир хайъати: Йўлдош АҲМЕДОВ, Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БҮРИБОЕВ, Шукр ЖОНБОВ, Фахриддин КАРИМОВ(масъул котиб), Курбонбой МАТҚҮРБОНОВ, Нўғмонжон РАҲИМЖОНОВ, Йўлдош САИДЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Хулқар ТҲИМАНОВА, Саъдулла ҲАКИМОВ, Уткир ҲОШИМОВ

«Шарқ» нашриёт матбаа концерни босмаҳонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-уй

Рақам ва даллалар ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга жавоб қайтарилмайди. «Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш таҳририят руҳсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб—136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-54-23.

Газетани IBM компютерида
Лилия БИНАШЕВА ва Малоҳат ТОШОВА
саҳифалади.

Навбатчилар: Аҳмад ОТАБОВЕВ,
Хусан НИШОНОВ.

Рўйхатдан ўтиш
тартиби № 20.
ИНДЕКС: 149, 150.
Г-377.
Тиражи 36.285
Г. 1 2 3 4 5 6
Ҳажми 4 босма табак.
Офсет усулида
босилган, қоғоз бичими
А-3.

Босишга топшириш
вақти — 20.00.
Топширилди — 20.00.